LETO XVI. — 186 Ljubljana, oktober 1973

gradisov vestnik

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIS«

Uresničujmo ustavo

Novi zakon o konstituiranju organizacij združenega dela je skladno z ustavnimi dopolnili uredil tista vprašanja, ki pravno niso bila rešena, ko so dosedanja določila zakona o podjetjih prenehala veljati, oziroma niso več ustrezala sprejetim ustavnim dopolnilom.

Po tem zakonu morajo vse delovne organizacije do konca letošnjega leta opraviti konstituiranje, ki je v tem:

1. da se organizirajo v njihovem sestavu temeljne organizacije združenega dela;

2. da se sklene samoupravni sporazum o združevanju TOZD v delovno organizacijo in

3. da sprejmejo statute temeljnih organizacij združenega dela v skladu s samoupravnim sporazumom o združevanju.

Pri nas smo pretežni del nalog, ki jih obsega konstituiranje, že opravili. Delavci v vseh delih našega podjetja, ki predstavljajo zaključeno delovno celoto in v katerih se uspeh njihovega skupnega dela lahko potrdi kot vrednost na trgu ali v internem poslovanju z drugimi v podjetju, ter je tako uspeh samostojno izražen, so že v začetku letošnjega leta dokončno sklenili, da se organizirajo v temeljne organizacije združenega dela v sestavu delovne organizacije gradbenega industrijskega podjetja Gradis. Razprave o tem, kakšna bo bodoča organizacija in kateri deli se lahko organizirajo v temeljne organizacije združenega dela, so potekale skozi vse leto 1972, najbolj intenzivno pa v februarju, marcu in aprilu letošnjega leta.

Ni bilo samo potrebno določiti bodočo organizacijo poslovanja, temveč je bilo treba predvsem ugotoviti ekonomsko in finančno stanje podjetja kot celote in posameznih naših enot kot zaključenih delov podjetja, ki naj bi se organizirali kot TOZD, če izpolnjujejo vse pogoje, ki jih zahteva ustava. Določiti je bilo treba, katera delovna sredstva, ki so se vodila kot sredstva podjetja, bodo v bodoče upravljali delavci TOZD. Hkrati je bilo treba ugotoviti terjatve in obveznosti in se dogovoriti glede razporeditve med posamezne temeljne organizacije združenega dela. Pri tem smo morali paziti na to, da ima vsaka TOZD pogoje za pridobivanje dohodka, da bodo tudi zmogle sprejeti obveznosti, ki so bile doslej skupno prevzete. Končno je bilo potrebno pripraviti še takšne osnove na katerih bo mogoče urediti odnose med posameznimi temeljnimi organizacijami v sestavi podjetja. Predvsem gre tukaj za ekonomsko-finančne odnose.

Sklepe o tem, da se posamezne enote kot deli podjetja pri nas organizirajo kot temeljne organizacije združenega dela, so delavci v teh enotah sprejeli v aprilu letos, po tem, ko so po številnih razpravah ugotovili, kakšna in kolikšna sredstva bodo upravljali in katere terjatve in obveznosti bodo prevzeli. O tem so se odločili, ko so se prepričali v primernost take ureditve in da bodo zmožni na teh osnovah z lastnim prizadevanjem in solidarnostjo z drugimi TOZD ustvarjati trajni dohodek in zadovoljiti potrebna sredstva za osebno in skupno porabo ter za razširjeno reprodukcijo.

Kako bomo v prihodnje poslovali in kakšni bodo notranji odnosi med posameznimi TOZD v sestavi GIP Gradis, pa smo si zapisali v samoupravni sporazum o združitvi. Tega so podpisali izvoljeni predstavniki TOZD dne 17. maja 1973. Vseh TOZD je 18, skupne službe pa so samoupravna skupnost.

Tako je bilo veliko delo in težka pot, ki jo marsikatero podjetje še ni prehodilo, za nas opravljeno. Čakajo nas še druga opravila, da bi bilo konstituiranje gotovo in da bi se lahko še opravil vpis TOZD in podjetja v sodni register, kot to zahteva že uvodoma naveden zakon.

Manjkajo nam še statuti temeljnih organizacij združenega dela.

Statute sprejmejo delavci vsake TOZD z večino glasov potem, ko so razprave o predlogu osnutka končane. Zakon tudi na grobo opisuje, kaj vse naj obsega statut TOZD, vendar je to le okvir.

Omeniti je potrebno, da ustava prepoveduje, da bi se z ustanovitvijo TOZD kršili interesi in pravice delovne organizacije kot celote (podjetja), ki izhajajo iz medsebojne odvisnosti pri delu ali iz skupnega dela z združenimi sredstvi. Osnovni namen tega pogoja je onemogočiti drobljenje delovne organizacije, kajti ta ima določene interese in pravice iz medsebojne odvisnosti vseh TOZD, združenih v to celoto, tj. podjetja. To določilo je bilo potrebno upoštevati še tudi takrat, ko smo pri nas organizirali TOZD in si potem v samoupravni sporazum o združitvi tudi napisali, kako bomo delali naprej, da ne bi prišlo do kršitve skupnih interesov.

Pri sestavi statuta, s katerim si bodo delavci vsake TOZD v skladu s samoupravnim sporazumom o združitvi v GIP Gradis, podrobneje uredili svoje notranje razmere, moramo prav tako upoštevati prej omenjeno določilo ustave o prepovedi kršitve skupnih interesov.

Ker je samoupravni sporazum o združitvi TOZD v GIP Gradis sedaj naš najvišji splošni samoupravni akt, so temu podrejeni vsi drugi splošni akti, tj. statuti TOZD, statut podjetja in vsi drugi pravilniki. S tem sporazumom smo se tudi dogovorili, da bomo imeli druge splošne akte skupne za vse TOZD, združene v podjetju, le statut bo imela vsaka TOZD posebej in še po najnovejšem zakonu o medsebojnih razmerjih de-

Nadaljevanje na 2. str.

Naš jubilej

Vsako leto se na četrti oktober spomnimo tistih članov kolektiva, ki že 10, 15, 20 in 25 let neprekinjeno delajo v Gradisu; vedno več je takih, ki že dolga desetletja zvesto služijo istim skupnim ciljem in ki jim razvoj Gradisa in nadaljnji razvoj samoupravljanja nista postranska stvar.

Letošnji četrti oktober bo še posebno svečan za delavce, ki letos prvič prejmejo spominska darila. Ponosni smo na naše desetletnike, še bolj pa na tiste, ki so v podjetju preživeli že več kot deset let. Ti in vsi tisti, ki so v Gradisu že več let, tvorijo jedro vseh TOZD Gradisa. To nam je resničen dokaz o enovitosti in strnjenosti našega podjetja in navezanosti naših delavcev na Gradis; hkrati pa tudi porok za naš nadaljnji razvoj.

Letos že osemnajstič zapored podeljujemo spominska darila. Čeprav dele priznanja po naših TOZD zelo različno, je ta za celoten Gradis prav gotovo pomemben dogodek in obenem dokaz pozornosti podjetja do svojih dolgoletnih sodelavcev. Končno pa je to naša človeška moralna politična dolžnost, da se vsaj ob posebnih trenutkih spomnimo vseh skromnih sodelavcev, ki že dolga desetletja pomagajo graditi to, kar danes imamo. Tega ne smemo nikoli pozabiti in tega ne smejo pozabiti tudi naši mlajši sodelavci, ki bodo delo starejših jubilantov nasledili

Ko že govorimo o naših jubilantih in naši 28. obletnici obstoja, se za trenutek ustavimo na naši prehojeni poti. Težka je bila ali bogata po rezultatih dela, razvoju tehnologije, organizacije dela, čvrste poslovne politike in ne nazadnje po nenehnem razvoju delavskega samoupravljanja. Solidarno smo sledili ustavnim spremembam, podpisali samoupravni sporazum o združitvi temeljnih organizacij združenega dela v GIP GRADIS in solidarno se odločili, da je GRADIS še vedno primarna organizacijska pravna celota, saj je za združevanje TOZD značilna povezanost celotnega delovnega procesa, skupnost ekonomskih in poslovnih ciljev. Kot nas je v prvih povojnih letih vezala težnja, da čimprej obnovimo porušeno domovino, nas danes veže zavest, da gradimo za sebe, za novo družbo, v kateri imajo glavno besedo delavci sami. Aktivno smo se vključili v proces stabilizacijskih ukrepov in uveljavljanje načel družbene in ekonomske reforme. To sicer pomeni določeno odpovedovanje, dodatne obveze in bremena, toda kolektiv, ki ima takšne delavce, kot so naši jubilanti, lahko smelo stopa bodočnosti naproti.

Vsem jubilantom iskreno čestitamo in želimo, da bi še vrsto let delali in živeli med nami.

Lojze Cepuš

Kako bomo organizirali svet članov ZK v podjetju

Osnovno organizacijo Zveze komunistov je potrebno praviloma organizirati v vsaki temeljni organizaciji združenega dela (TOZD).

Zaradi usklajevanja in povezovanja politične dejavnosti v podjetju, kjer je več TOZD, kot je to pri našem podjetju, se mora ustanoviti svet zveze komunistov kot skupni organ za več osnovnih organizacij ZK (OOZK) v podjetju. V tem svetu bo zastopana vsaka OOZK z enakim številom članov.

Svet izvoli svojega sekretarja, ki sklicuje in vodi seje. Na sejah sveta bodo obravnavali skupna vprašanja in predloge, ki zadevajo vse TOZD in OOZK v podjetju. Svet bo dajal ustrezne predloge v obravnavo vsem OOZK in bo imel pravico zahtevati, da se razprava v redu odvija, za kar bodo osebno odgovorni sekretarji OOZK v TOZD. O predlogih svet nima pravice glasovati, preden niso bila usklađena stališča v OOZK. Ko so predlogi sprejeti v OOZK in na svetu, potem so obvezni za vse OOZK v podjetju.

Svet naj bi sestavljali člani ZK, ki delajo v neposredni proizvodnji. Prav tako ne bi bilo prav, če bi postavljali kakšne plačane funkcionarje. Sodelovanje sveta je nujno tudi z vsemi občinskimi organizacijami Zveze komunistov, kjer so sedeži naših TOZD. Kako bo svet to delo opravljal, bo v prvi vrsti odvisno od aktivnosti izvoljenih delegatov v svet in od tega, kako bo občinska organizacija ZK imela stalne stike s temi člani.

Da bo delo v svetu potekalo kar najbolje, bomo morali izdelati in sprejeti poslovnik, v katerem bo določen način volitev članov v svet in trajanje njihovega mandata, kako se voli sekretarja, kako se sprejemajo predlogi in sklepa na sejah, na kakšen način je urejeno informiranje članstva ZK o delu sveta in končno še o odgovornosti članov sveta.

Pri nas imamo sedaj organizirano stalno konferenco ZK GIP Gradis, ki je bila izvoljena na skupnem sestanku vseh komunistov v podjetju dne 21. aprila 1970. Šteje 25 članov, ima pa še svoj sekretariat 5 članov. Konferenca je bila osnovana iz približno enakega namena, kot bo po novem izvoljen svet ZK v podjetju, to je, da se dosežejo enotna stališča glede skupnih odločitev, ki zadevajo interese vseh TOZD v podjetju. Z uveljavitvijo ustavnih dopolnil je pomen sveta nekoliko drugačen.

Predvideno je, da bi na novo izvolili svet po principih, ki so bili prej opisani do konca tega leta. Že sedaj morajo OOZK v vsaki TOZD evidentirati možne delegate za svet. Predvideno je bilo na zadnji seji sekretariata stalne konference ZK Gradis, da bi imela vsaka OOZK po dva delegata in da je eden od teh sekretar OOZK.

Vloga sveta članov ZK v podjetju ne bi bila le izključno usklajanje skupnih stališč vseh OOZK v TOZD, temveč gre tudi za boj proti dezintegraciji in rušenju načela demokratičnega centralizma, ki mora veljati prav za vse organizacije ZK in člane teh organizacij. Dalje gre za to, da se preprečuje uveljavljanje grupno lastniških odnosov in odtujevanje rezultatov dela od delavcev, ki so jih ustvarili in da se dosledno izpolnjuje ustavna dopolnila, ki terjajo, da bodo delavci najbolj neposredni činitelji odločanja.

V gradivu ZKJ o izhodiščih za pripravo stališč in sklepov X. kongresa ZKJ je navedeno stališče, da se morajo delavci na podlagi lastnega spoznanja o tem, da sta njihova dejavnost in dohodek v TOZD, v kateri delajo in upravljajo, odvisna od dejavnosti in dohodka delavcev drugih organizacij, s katerimi so povezani v reprodukcijskem procesu — s svojimi »tovariši po delu« dogovarjati in sporazumevati o vseh bistvenih vprašanjih, od katerih je odvisno njihovo trajno ustvarjanje dohodka na podlagi dela.

Z. K.

Gradis na Zagrebškem velesejmu

Aktualno

KAKO SMO GOSPODARILI

KONSTITUIRAN JE ODBOR INTERNE BANKE

Delavski svet podjetja je na svoji 29. redni seji dne 27. 8. 1973 ugotovil, da so temeljne organizacije združenega dela v podjetju GIP Gradis izvolile svoje delegate za odbor bodoče »interne banke«. Hkrati je zadolžil Leopolda Ilovarja, predsednika delavskega sveta podjetja, da čimprej skliče prvo sejo odbora.

Že s tem je delavski svet podjetja pravzaprav določil, kako pomembno je urejevanje medsebojnih ekonomsko-finančnih odnosov v našem podjetju, v katerem se šele v zadnjem času zavedamo, da moramo tudi te odnose urejevati na podlagi medsebojnega sporazumevanja. Posebno bo to veljalo, ko bo šlo za angažiranje združenih sredstev za namene širše koristi podjetja kot celote v smislu sprejetih načel o združevanju sredstev po našem samoupravnem sporazumu o združevanju temeljnih organizacij združenega dela v podjetju GIP Gradis.

Na svoji prvi seji dne 12. 9. 1973 je odbor, sestavljen iz delegatov sleherne temeljne organizacije združenega dela v podjetju, tudi že nakazal potrebo po spreminjanju miselnosti pri gospodarjenju s finančnimi sredstvi, tako v posamezni temeljni organizaciji združenega dela kot tudi pri odločitvah o nabavi, angažiranju in vračanju finančnih sredstev, ki bodo koncentrirana na ravni podjetja.

Še vedno si namreč nismo na jasnem, kako premostiti navidezno nasprotje, ki baje obstaja med suverenostjo pri razpolaganju s sredstvi v temeljni organizaciji združenega dela in med potrebo po koncentraciji finančnih sredstev, če hočemo ohraniti in celo povečati finančno moč podjetja.

Tukaj bi morala prevladovati vsa načela, ki jih narekujeta nova zvezna in republiška ustava, da namreč uveljavljanje samoupravljanja ne pomeni samo decentralizacije upravljanja. Odločanje o ustvarjenih sredstvih je sicer suverena pravica ustanovljenih temeljnih organizacij združenega dela, vendar pa morajo le-te hkrati tudi (v združenem delu, kot smo ga sprejeli tudi pri nas v podjetju) skrbeti za združevanje, oz. bolje, za organsko integracijo sredstev, da bi dosegli čimvečje rezultate v združenem delu v podjetju.

Še nekaj bomo morali upoštevati pri delovanju interne banke. Odbor interne banke je namreč prvi kolektivni izvršilni organ v podjetju, ki je izvoljen po delegatskem načelu, kar pomeni, da bo pri sprejemanju odločitev o finančnih sredstvih odslej potrebno doseči soglasje vseh delegatov — članov odbora interne banke s sporazumevanjem.

To pa bo seveda zahtevalo od strokovnih služb (samoupravne skupnosti skupnih služb) večjo vlogo pri poročanju — informiranju TOZD o stanju njihovih sredstev, o gibanju in o smotrnosti vlaganja finančnih sredstev v različne projekte financiranja.

Na prvi seji odbora interne banke je bilo že danih nekaj koristnih pripomb na delovanje finančne funkcije v podjetju, vendar pa prevladuje vtis, da še premalo poznamo pravi pomen »financ« in da bo potrebno v podjetju vpeljati dodatno izobraževanje za vse kadre, ki imajo določen vpliv na finance. Pri tem ne gre prezreti, da ponekod še prevladuje zmotno mnenje, da se s financami ukvarjajo le strokovni delavci s tega področja.

Na tej seji se je odbor interne banke tudi konstituiral. Ugotovil pa je, da se mora zaradi kadrovskih premikov izvoliti pri TOZD SPO Ljubljana nov delegat, ker je izvoljen delegat premeščen in da mora naša gradbena enota v Frankfurtu tudi izvoliti svojega delegata.

Delegati so na svoji prvi seji izvolili za predsednika odbora Mitjo Smoleta iz projektivnega biroja v Ljubljani, za tajnika pa Franca Žiberta iz skupnih služb (gospodarsko-finančna služba).

V razpravi so se izoblikovala mnenja, da bo v prvi fazi delovanja odbora interne banke potrebno čimprej urediti tri poglavitna vprašanja:

1. Kako in po kakšnih kriterijih izvrševati izravnavo bilanc temeljnih organizacij združenega dela (izravnava sredstev in virov). Gospodarsko-finančna služba bo sicer sestavila nove izkaze bilanc s stanjem 30. 9. 1973, vendar te bilance še ne bodo izravnane zaradi še neurejene dokončne razdelitve nekaterih sredstev (SIP, Centralno skladišče itd.).

2. Določiti bo potrebno razmerja med finančnimi sredstvi, s katerimi bo popolnoma samostojno razpolagala posamezna temeljna organizacija združenega dela, in finančnimi sredstvi, s katerimi bodo gospodarile v okviru združenih sredstev, le s soglasjem vseh TOZD.

3. Določiti bo potrebno načela o medsebojnih ekonomsko-finančnih odnosih; ali naj se uvedejo in za katere primere kreditni odnosi z določanjem obrestnih mer in kdaj naj veljajo načela solidarnosti.

Vso problematiko finančnega upravljanja v podjetju, kot je naše, s takim številom TOZD in s sorazmerno različnimi proizvodnimi programi, šele odkrivamo.

Področje dela odbora interne banke bo vsekakor zelo obširno in delikatno in bo potrebno pri nadaljnjem delu imeti veliko mero strpnosti in smisla za medsebojno sporazumevanje. Vinko Koleto

OSNOVNI PODATKI POSLOVANJA PROIZVODNIH ENOT ZA ČAS JANUAR—AVGUST 1973/72

Elementi	I-VIII/72	I-VIII/73	Indeks	% izpol. plana
1. vrednost proizvodnje	460.929	576.857	125	58
2. vrednost čiste proizvodnje	364.594	475.105	130	61
3. povečani čisti dohodek (PČD)	127.103	151.817	119	58
4. izplačani OD	93.388	114.078	122	60
5. ostanek PČD (3—4)	33.715	37.739	112	52
6. Ure	6.726	7.066	105	63
Kazalniki		V dinarjih		
7. vrednost čiste proizvodnje na efektivno uro	62,80	77,90	124	96
8. PČD/h (3 : 6)	18,90	21,49	114	91
9. izplačani OD/h (4 : 6)	13,89	16,15	116	95
10. ostanek PČD/h (5 : 6)	5,01	5,34	107	82
11. Delitev (OD : ost. PČD)	73 : 27	75 : 25		

Obseg del, to je vrednost proizvodnje, smo povečali za 25 % in s tem izpolnili 58 % letnega plana, kar je v skladu s predvideno dinamiko za izpolnitev zastavljene naloge — doseči eno milijardo vrednosti proizvodnje. Ugotovitve za vrednost proizvodnje veljajo v še večji meri za vrednost čiste proizvodnje (povečanje za 30 %), to je vrednost zmanjšana za obrtniška dela. Slabši so rezultati glede uspeha, saj se je PČD povečal le za 19 %. Po sklepih slovenske skupščine bi smeli v tem primeru porasti osebni dohodki za 4 % manj ali za 15 %. Dejansko so porasli za 22 %, kar pomeni, da taka rast OD ni v skladu z rastjo dohodka. Usmeriti se na zmanjševanje osebnih dohodkov je vse prej kot pravilna pot za uresničevanje predpisanih meril, kajti izplačani OD na uro (pod zap. št. 10) so zrasli za 16 %, to je za manj kot so narasli življenjski stroški.

Zato moramo narediti vse, kar je v naših močeh, za izboljšanje uspeha, za povečanje dohodka, da bomo lahko obdržali in še povečali nivo naših zaslužkov. Prenekateri mislijo, da zaslužke lahko povečamo predvsem z merili delitve. Toda ob ustvarjenem (ne)uspehu, to je pri določeni višini dohodka, pomeni povečati OD hkrati zmanjšati sklade. Ali drugače: pri določenem kosu kruha pojesti danes več, pomeni, da bo za jutri ostalo manj.

Naš trud naj bo torej usmerjen k večjemu kosu kruha za danes in jutri. Glavna skrb naj bo štruco večati, ne pa le truditi se, štruco deliti tako, da bo koza cela in volk sit, ker nam to ob majhni štruci ne bo uspelo niti v primeru, če bomo našli grešnega kozla. S. U.

OB JUBILEJU LEOPOLDA ILOVARJA

Ves zakopan v svoje delo je naš jubilant Leopold Ilovar, dipl. oec., sedel za svojo pisalno mizo v Škofji Loki. Pogovarjala sva se. Beseda je dala besedo in iz našega razgovora posnemam le nekaj jubilantovih misli in lastnih zapažanj, ki so prav gotovo istovetne z mislimi ostalega kolektiva.

Jubilant Leopold Ilovar je bil rojen 10. oktobra 1923 v Dolah pri Grosupljem. Že rojenice so mu ob rojstvu prerokovale težko in burno življenje, v katerem si bo moral vsak svoj uspeh s trudom priboriti.

Leta 1949 se je zaposlil v kalkulacijskem oddelku centrale podjetja. Že prve dni zaposlitve je spoznal, da znanje, s katerim razpolaga, ne zadostuje pogojem delovnega mesta, ki ga je takrat zasedal. Vpisal se je v večerno gimnazijo in jo tudi uspešno končal. Vmes je delal na raznih delovnih mestih ter končno pristal v Škofji Loki. Istočasno pa so tekla leta. Kljub nič kaj rosni mladosti je ugotovil, da za študij ni nikoli prepozno. Leta 1960 se je vpisal v takratno mariborsko višjo komercialno šolo in leta 1962 uspešno končal I. stopnjo.

Težnja po znanju mu ni dala miru. Leta 1970 ga zopet najdemo med študenti Visoke-ekonomske komercialne šole v Mariboru, med katerimi sta bila tudi Rajko Zupančič in Vinko Koleto, seveda vsi kot izredni študenti, poleg svojega poklicnega dela je skupno z ostalimi letos diplomiral in prejel naziv diplomirani ekonomist.

Tako so se, kot je sam dejal, uresničile njegove mladostne sanje. Pred sabo je vedno imel jasen cilj. Hotel se je čimbolj oboroužiti z znanjem, in to mu omogoča solidno delo na go-

Leopold Ilovar

spodarsko ekonomskem in družbeno političnem področju.

Jubilant si je v kolektivu pridobil veliko zaupanje. Velik vzpon lesnega obrata v Škofji Loki ni prišel sam od sebe. Le iniciativa vodilnega kadra, pridne roke delavcev in umno gospodarjenje so privedli obrat na sedanjo stopnjo razvoja.

Leopold Ilovar ima močan smisel za organizacijo ter veliko mero nadarjenosti za poslovno politiko. Vzorno opravljanje dela pa je samo ena stran jubilantovega udejstvovanja. Kot predstavnik centralnega delavskega sveta pa skupno z ostalimi člani delavskega sveta uspešno vodi podjetje ter se istočasno bori za nadaljnji razvoj samoupravljanja in enotnosti Gradisa.

Idej in načrtov za nadaljnje delo ima veliko — na drugi strani pa je treba računati z razpoložljivimi umskimi in materialnimi možnostmi ter z dejanskim položajem v podjetju in v vsej družbeni skupnosti. Naše misli se povezujejo, je dejal tovariš Ilovar. Pred leti je bil Gradis bolj enoten ter homogen kolektiv kot je danes. Četudi so mnogi mnenja, da je razlog za to večja samostojnost TOZD, sem iskreno prepričan, da je glavni razlog dosežen družbenoekonomski razvoj podjetja, ki sam po sebi pogojuje večja nasprotja. Verjetno nismo v zadostni meri sledili temu razvoju in se prilagajali z ustrezno organizacijsko obliko sprotnega reševanja zapletenih gospodarskih vprašanj, izdelavi načel in kriterijev, za razreševanje medsebojnih odnosov socialnih in drugih nasprotij.

Nesporno je, da je podjetje dosegalo lepe uspehe, zlasti na proizvodno tehničnem področju. Samoupravni sistem zahteva tudi večje spremembe v miselnosti članov kolektiva načinu kako sprejemamo politične, ekonomske in druge odločitve.

V vsakem primeru pa je naš jubilant dober tovariš, zvest sodelavec in človek — ki ve, kaj hoče. In to je njegova velika vrlina.

Ob njegovem jubileju mu želimo vse najboljše. L. C.

NADALJEVANJE S PRVE STRANI — NADALJEVANJE S PRVE STRANI — NADAL

lavcev v združenem delu samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih v združenem delu.

Predvideno je, da bi delovne osnutke statutov za TOZD pripravila splošna služba podjetja.

Ves postopek okrog dopolnjevanja osnutka glede na notranje razmere TOZD in potem razprave na zborih delavcev pa se morajo seveda opraviti v temeljni organizaciji.

Zaradi terenske razsežnosti delitve pri gradbenih enotah bo potrebno izkoristiti racionalno čas za razprave. TOZD bodo morale izvoliti posebne komisije in zadolžiti osebe, ki bodo vodile razprave o osnutkih. Vsi statuti TOZD bodo poleg ostale zelo obsežne dokumentacije priloženi prijavi za vpis v register. Zato mora biti tudi pravilno izpeljan postopek za sprejem.

Ko bo končana razprava o osnutkih na sestankih delovnih skupin in dokončni predlog izdelan, mora predlog dati v sprejem delavski svet TOZD vsem delavcem. Če bo mogoče sklicati v ta namen en zbor na enem mestu, bo to enostavno, sicer pa se morajo rezultati glasovanja sešteti. Ugotoviti bo dalje potrebno, koliko zaposlenih šteje TOZD, koliko jih je na zboru in če jih bo več kot polovica, bo zbor sklepčen. Za statut pa mora glasovati več kot polovica vseh zaposlenih v TOZD, da bo sprejet.

V istem času, to je do konca leta 1973, kakor zahteva zakon o konstituiranju in vpisu v register, mora biti sprejet še statu podjetja. Tudi ta statut je sedaj odvisen od samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v GIP Gradis, torej se mora z njim skladati in ne smejo biti določila statuta nasprotna že sprejetim določilom v samoupravnem sporazumu.

Statut podjetja sprejme delavski svet podjetja. Predhodno pa mora biti sprejet še statut podjetja. Tudi ta sprejem tega statuta je potrebna večina glasov delavcev v vsaki TOZD.

Obširno delo in pri tem še zelo zahtevno bo potrebno opraviti torej v zelo kratkem času. Predvsem bo zamudno obravnavanje delovnih osnutkov in potem usklajevanje. Vsekakor bi bilo zelo koristno, če bi se družbenopolitične organizacije — sindikat in ZK — aktivno vključevale v organiziranje tega dela, ne samo da bodo sestanki temveč tudi, da bodo prišla v vsebini osnutkov do izraza skupna načela in da bodo prejete takšne rešitve, ki bodo zagotovile uspešno vodenje poslovne politike ter dale najboljše rezultate.

Naj na koncu še omenim, da bomo sprejemali še samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih v združenem delu, s katerim bodo urejena delovna razmerja in medsebojni odnosi v združenem delu. Zakon določa, da sprejmejo omenjeni sporazum delavci vsake TOZD s tem, da pismeno izjavijo, da se strinjajo s pravicami in obveznostmi, ki so v sporazumu navedene. Za to jih mora pismeno izjaviti najmanj dve tretjini vseh delavcev TOZD, da potem sporazum velja.

Zakon dalje predvideva še poseben sporazum iz medsebojnih razmerij v združenem delu za reševanje vprašanj, ki so skupnega pomena. Takšna vprašanja so: premeščanje delavcev iz ene TOZD v drugo, kadar v eni ni dela, ureditev pravic in obveznosti iz solidarnosti delavcev, da se zagotovi socialna varnost in stabilnost ipd. Tak sporazum bo pri nas nujno potreben, da bo zagotovljena socialna varnost delavcev zaradi zelo velikega nihanja obsega proizvodnje v posameznih TOZD zlasti gradbenih in pa da bo hkrati tudi večja mobilnost sleherne TOZD in na ta način ustvarjeni pogoji za boljši poslovni uspeh. Sprejele ga bodo vse TOZD.

Rajko Zupančič, dipl. ekon.

RAZPIS

Center za družbeno izobraževanje pri Zvezi sindikatov Slovenije bo organiziral redni dvomesečni tečaj za usposabljanje vodilnih članov sindikalnih, mladinskih in samoupravnih organov temeljnih organizacij združenega dela, oziroma tistih, ki so predvideni za zasedbo takih funkcij v samoupravnih organih ter družbenopolitičnih organizacij TOZD.

Prvi tečaj prične z delom 12. novembra 1973 in bo trajal do prve polovice januarja 1974.

Pogoji za sprejem v tečaj so:

— kandidat mora biti aktiven družbenopolitični delavec v sindikatu, zvezi mladine ali zvezi komunistov oziroma aktiven član kakega samoupravnega organa, ki kaže interes za trajnejše družbenopolitično delovanje,

— kandidat naj ne bo starejši od 35 let,

— primerno bi bilo, da ima izobrazbo poklicne šole ali kvalifikacijo,

— po svojem delovnem mestu naj izhaja iz neposredne proizvodnje oziroma iz neposredne dejavnosti določene družbene službe,

— med kandidati naj bodo enakopravno zastopane žene in mladina.

Kraj seminarja še ni določen. Verjetno pa bo v Škofji Loki, Jasnica pri Kočevju ali v Kamniku. Stroške bivanja in hrane ter potne stroške plača vsaka delovna organizacija sama.

Na seminarju bomo obravnavali naslednje teme:

— sodobni družbenoekonomski problemi in aktualna vprašanja izgrajevanja ekonomskega sistema SFRJ,

— samoupravljanje v delovni organizaciji in širši družbeni skupnosti,

— človek v sodobni tehnologiji in organizaciji dela,

— vloga subjektivnih sil pri razvijanju samoupravljanja.

Prijave nam pošljite najkasneje do 15. oktobra 1973, na naslov Gradis, Ljubljana — Center za izobraževanje.

Prvi korak k uresničitvi ustavnih amandmajev

Dobre štiri mesece je minilo odkar smo v Ljubljani slovesno podpisali samoupravni sporazum o združitvi temeljnih organizacij združenega dela v GIP Gradis. To je bil prvi korak k izvajanju ustavnih amandmajev. Bili smo hitrejši od drugih in ta kratka prehojena pot je preizkušnja za marsikaterega izmed nas, preizkušnja naše zavesti, moči in naše solidarnosti

Dve fazi postopka samoupravnega organiziranja sta za nami. Prvi fazi smo rekli pripravljalna faza, ki je trajala več kot leto, druga faza pa je organizacija TOZD in sklenitev samoupravnega sporazuma. Naslednje delo nas še čaka, kajti uskladiti je potrebno še vrsto organizacijskih, ekonomskih in političnin vprašanj. Ob reševanju teh vprašanj smo našim direktorjem TOZD postavili nekaj vprašanj o nadaljnjem izvajanju samoupravnega sporazuma. Na postavljena vprašanja so naši direktorji odgovarjali takole: (odgovore objavljamo v skrajšani obliki):

Ing. Hugo Keržan, glavni direktor:

Konkretizacija samoupravnega sporazuma

Naš sporazum o združitvi temeljnih organizacij združenega dela dovolj jasno in dosledno urejuje razporeditev sredstev, pravic in obveznosti. Istočasno smo se dogovorili za skupne cilje in naloge ter v gospodarskem načrtu za leto 1973, na osnovi planskih pokazateljev ter akcijskega programa stabilizacije, predvideli boljše gospodarjenje in poslo-

Ing. Hugo Keržan

vanje v interesu celotnega Gradisa. Torej je naša naloga, da sprejeta načela dosledno uresničujemo. Vsak član kolektiva, še posebno vodilni in vodstveni kadri so odgovorni za izvajanje programa, odgovorni za svoje delo in predloge, kajti odgovornost je pogoj za čiste ekonomske odnose.

Ob izvajanju samoupravnega sporazuma obstojajo in bodo še obstojali različni objektivni in subjektivni interesi posameznikov ali skupine, toda naša skupna naloga je, da se v takih primerih na samoupravni osnovi dogovorimo in poiščemo najboljšo rešitev, ki bo tako v interesu TOZD-a, kot v interesu podjetja kot celote. Doslednejše upoštevanje tržišča in tržnih zakonitosti zahteva veliko skupnega dela, odgovornosti, strpnosti in sporazumevanja. Na splošno pa bo potrebno posvetiti vso pozornost organizacijskim in tehnološkim problemom, dvigu rentabilnosti in produktivnosti ter povečati zavestno disciplino na vseh toriščih našega dela.

V prvem planu pa bomo morali posvetiti vso pozornost konstituiranju in organiziranju interne banke, rešiti vprašanje SIP-a, centralnega skladišča, sestaviti osnutke statutov in vzporedno z ustavnimi spremembami uskladiti interno zakonodajo.

Vsi skupaj pa se bomo morali zavedati, da je bodočnost odvisna od naših gospodarskih uspehov, kajti uspešno lahko vozimc le toliko časa, kolikor imamo še bencina.

Glede skupnih služb pa menim, da je potrebno iste strokovno ojačati ter zasesti z ustreznimi kadri, v vsakem primeru pa med skupnimi službami in TOZD-i ne more biti odnosa nadrejenosti niti podrejenosti. Za skupne službe je strokovnost edino merilo.

Ing. Borut Maister, direktor TOZD GE MARIBOR:

Bodočnost je odvisna od nas samih

Velike so prednosti, ki smo jih z ustavnimi amandmaji pridobili, velika pa je tudi naša odgovornost. Čeprav TOZD kot najsodobnejša oblika samoupravljanja še niso v celoti zaživeli, smo na pravi poti. Toda bodočnost je odvisna od nas samih, našega dela in uspehov. Zavedati se moramo, da je naša moč samo v koncentraciji sredstev, tehnologije, elastičnosti podjetja na tržišču. Prednost moramo dati podjetju in naše bogate tradicije prenesti na mlajše kadre.

Bodočnost Gradisa je tudi v tem, da se bomo znali sporazumeti za skupne investicije, kajti obseg pravnega prometa v celotnem procesu združene reprodukcije bo moral še vedno potekati prek delovne organizacije.

Enotnost Gradisa se mora pokazati preko uspehov TOZD. Delavci imajo veliko posluha za enotnost in vodilni kadri v TOZD bodo morali to utrjevati in pospeševati.

Za nas je predvsem pomembna ureditev medsebojnih ekonomskih odnosov med katere spada tudi ustanovitev interne banke. Le-ta bo zaživela, če si bo znala pridobiti neomajno zaupanje TOZD. Denar, ki ga bomo vlagali, bo moral biti TOZD na razpolago — toda po principu popolne pravičnosti in čistih računov. V vsakem primeru pa je potrebno organizacijo interne banke pospešiti. Ker po sporazumu TOZD v celoti razpolagajo z ustvarjenim dohodkom ter samostojno odločajo o uporabi doseženega dohodka v enoti, bodo organi upravljanja morali več pozornosti posvetiti skupnim ciljem, predvsem pa povečati medsebojno disciplino, kajti ena sama enota lahko postavljene skupne cilje poruši. Gradis je lahko velik samo kot celota, kot TOZD pa premalo pomeni.

Glede skupnih služb pa menim: da so te še kako potrebne, saj so skupne službe sestavni del celotnega Gradisa. Okrepiti je potrebno tehnično službo. Zelo smo zadovoljni z novo komercialno in gospodarsko finančno službo. Informacije potekajo v redu in tudi kadrovska služba je v pogledu kadrovanja in izobraževanja izpolnila svojo nalogo. Razvojna služba pa bo morala posvetiti več razvoju celotnega podjetja in pomagati TOZD pri uvajanju novih sodobnih principov, uvajanju nove tehnologije. gospodarjenja in poslovanja. Tudi ostale službe v celoti izpolnjujejo naloge. Delavci skupnih služb so enakovredni člani kolektiva in pomemben člen v verigi našega celotnega poslovanja.

Ing. Vukašin Ačanski, direktor TOZD PROJEKTIVNI BIRO MARIBOR:

Manjka nam kolektivne udarnosti

Smo mlada TOZD in mlada Gradisova enota. V principu se strinjam z vsebino samoupravnega sporazuma; z usklajevanjem odnosov po podpisu sporazuma se nove naloge kar nizajo pred nami. Statut in ostala interna zakonodaja, poslovnik interne banke, volitve v organe samoupravljanja itd., vse to nas čaka v bližnji prihodnosti. Kot je pri poslovanju pomembna koncentracija sredstev, je pomembna tudi kolektivna udarnost Gradisa, ki pa je dostikrat premajhna. Tudi v javnosti se Gradis premalo pojavlja, premalo je strokovnih člankov o Gradisu premalo tudi prospektov in ostalega propagandnega materiala. V kolektivu je to dobro urejeno, zunaj podjetja pa ne.

Organizacija TOZD zahteva smotrno gospodarjenje in veliko smisla za skupne cilje. Zato je interna banka velikega pomena za nas vse. Čim več bo denarja v banki, tem lažje bomo prosperirali. V tem pa je tudi naša udarna moč. Seveda medsebojni od-

ing. Vukašin Ačanski

nosi bodo morali biti razčiščeni in čisti.

Skupne službe so koordinator našega dela in zato jih je potrebno samo utrjevati in okrepiti. Moram pri tem pohvaliti komercialno službo, kjer se je naše sodelovanje občutno povečalo. Zelo nam koristi Gradisov bilten in vse tozadevne informacije.

Na splošno pa mislim, da je vsak delavec v Gradisu odgovoren za izvajanje samoupravnega sporazuma, kot je neposredno odgovoren za doseganje najboljšega možnega rezultata na svojem delovnem mestu.

Bernard Gabrijelčič, direktor TOZD GE KOPER:

Vsaka stvar zahteva določen čas

Bernard Gabrijelčič

Če začnem pri samem stanju naše TOZD, moram reči, da smo imeli letos bolj malo dela, pa tudi poletni čas je bil vmes, tako da se v pogojih zmanjšane zasedenosti in dopustov težko pokažejo kakšni vidnejši znaki gospodarjenja po novem. Samoupravni sporazum smo pač podpisali šele maja. Tako je to prekratko obdobje, da bi se v njem pokazale kakšne bistvene spremembe. Ustanovili in izvolili smo komisije za delitev osebnega donodka in komisije za volitve. To je torej konstituirano. Tudi interna banka v celotnem podjetju je ustanovljena. Mislim pa, da se moramo zavedati, da vsaka stvar zahteva določen čas.

Mogoče moramo razloge, da novi način gospodarjenja — s samoupravnim sporazumom — še ni tako viden, iskati še nekje: v Gradisu smo bili z zelo podobnim delom že daleč, na temeljih, ki jih je prinesel samoupravni sporazum, smo že delali.

Naša sedanja dolžnost je le, da vse to še izpilimo. Vedeli smo na primer, koliko smo zaslužili, koliko dolgujemo. Ostane nam torej le naloga, da to še izboljšamo.

Ignac Šuštaršič, direktor TOZD LIO ŠKOFJA LOKA:

Letos še po starem

Po podpisu samoupravnega sporazuma o TOZD se način in vsebina dela ter medsebojni odnosi v glavnem niso spremenili. Verjetno je za to vzrok, da je bil GRADIS že pred podpisom tako organiziran. Tudi naši samoupravni akti se še niso spremenili, ker je pač vse to šele v formiranju. Vsaj mi zaenkrat še ne čutimo bistvenih sprememb. Tako je tudi pri delitvi dohodka, saj gre letos še vse po starem.

Kar se tiče naše TOZD, mislimo, da bo nov način vseeno prinesel nekaj novega in seveda, dobrega. Pričakujemo, da bomo mi v LIO prišli lažje direktno do dela — preko licitacij in podobnega, ne pa, da bomo še naprej igrali »podnajemnika«. Moramo najti način, kako bomo prišli direktno do dela. Tudi sami odnosi med enotami se bodo morali še temeljito spremeniti.

Mislim, da je nujno, da čimrej zaživi interna banka, kjer naj bi se zbrala sredstva. Če smo že TOZD, bi morali bolj poudariti pomen upravnih organov v samih kolektivih, ne samo centralne organe. Zamisli o raznih ukrepih naj bi šle iz kole-

Ignac Šuštaršič

ktiva ven, ne obratno. Predvsem pa mislim, da bi morali organi upravljanja, pa naj bodo to centralni ali pa iz TOZD, bolj sodelovati.

Tone Zaletel, direktor TOZD GE RAVNE NA KOROŠKEM:

Daš rad, če veš, kam daš

Sam podpis samoupravnega sporazuma je pozitiven in res korak naprej, čeprav se zaenkrat to še ne pozna in ni vidno. Lahko pa smo že opazili, da je vse skupaj na najlepši poti k uresničevanju tistega, za kar smo se s samoupravnim sporazumom dogovorili, tako se je na primer že začelo spreminjati in hkrati kazati čistejše odnose v delitvi osebnih dohodkov, celemu razpolaganju z denarjem. Vsi se strinjamo s tem, da je treba naša sredstva združevati in vsi smo za to. Vendar je treba ljudem pošteno povedati, kaj bodo s tem združevanjem sredstev pridobili, videti morajo kakšne dobre rezultate,

Tone Zaletel

Daš rad, če veš, kam daš. če pa kolektivu to ni čisto jasno, lahko hitro podvomi v določene ukrepe. Pri samem tem zbiranju denarja bo imela seveda veliko vlogo interna banka. Tam bomo sredstva koncentrirali, več takrat, ko bo »dobra letina«, manj, ko nam bo šlo slabše in ravno interna banka nam je upanje za tiste občasne slabše čase. Za sedaj pa se nam zdi, da gre to z interno banko prepočasi naprej

Kar pa se tiče skupnih služb, mislim takole: dostikrat smo te skupne službe kritizirali in nergali nad njimi, vendar nam mora biti jasno, da jih potrebujemo, in to vsak dan bolj. Brez skupnih služb ni Gradisa takega, kot si predstavljamo, da je in da še bo. Skupne službe so tudi nekakšno povezovalno telo med TOZD. Mislim, da ni prav, da bi vsaka TOZD imela svojo »malo skupno službo« z vsemi oddelki kot sedaj skupne službe.

Zelo pomembna pri Gradisu je solidarnost med TOZD. Pri tem pa moramo upoštevati malo več discipline, moč skupnih služb pa mora biti tudi večja in moram reči — solidnejša, moralo bo biti več doslednosti.

Ing. Boris Pečenko, direktor TOZD OGP LJUBLJANA:

Pomembne so bile naše predpriprave

Deklaracije, ki se sprejmejo, je težko kar naenkrat spraviti v »obratovanje«. Tako na primer tudi naša interna banka, ki je že ustanovljena, šele začenja živeti. Mislim, da sam podpis samoupravnega sporazuma, ki je bil v maju, za podjetje ni tako bistven, veliko bolj pomembne

Nadaljevanje na 4. str.

Nadaljevanje s 3. str.
so se mi zdele priprave in razprave pred podpisom. Mislim, da je bilo takih razprav kot pri nas malo v drugih podjetjih. To so bile res temeljite razprave, ki so marsikateri problem rešile pred podpisom in marsikaj razjasnile. Tako smo ob tej priložnosti razčiščevali (in marsikaj tudi razčistili) stvari, ki smo se jih prej izogibali, in to je pozitivno.

Če pogledamo sedanje stanje, je glavni uspeh sporazumevanja med TOZD to, da je med njimi veliko razumevanja in želje po sodelovanju. Za naprej bo treba solidarno nastopati: enkrat bo dobil eden nekaj, drugič drugi. Dogovor med TOZD je važen. Če bomo dobro skupaj držali, bomo tudi dobro skupaj vozili.

Nov način poslovanja bo veliko bolj viden pozimi kot sedaj. Je pač malo časa minilo od podpisa. Zapomniti si moramo, da ne smemo nekaj izsiljevati prenitro. Nekaj novega in dobrega se vidi pa že sedaj: sredstva združujemo. Ravno tu smo videli, da nobeden sam ne more uspeti. TOZD danes vedo, koliko imajo zasluženih sredstev, in ta potem zavestno združujejo.

Jože Repše, direktor TOZD KO LJUBLJANA:

V ospredju boj za dohodek

Težko je še danes govoriti o uspehih samoupravnega sporazuma, ker se mi zdi, da je letošnje leto še leto »medvladja«. Orje se ledina. Na vse to vplivajo tudi drugi razlogi izven našega podjetja: proizvajalec težko sodeluje pri izvajanju predpisov, ker so ti preveč spreminjajoči in tudi nejasni. Vse to vpliva tudi na dogajanje našega izvajanja samoupravnega sporazuma. Pri vsem tem bi morali paziti, da ne bi bili vedno nekakšen »laboratorij«, kjer bi preizkušali take ali drugačne načine gospodarjenja.

Jožko Repše

Kar se tiče našega podjetja, moram poudariti, da je pozitivna stran našega decentraliziranega gospodarjenja to, da ima vsaka TOZD svoj žiro račun, kadar pa nastopimo navzven, smo s temi združenimi sredstvi zelo močni. Skupne službe pa imajo pri vsem tem sedaj tudi nalogo, da se težave, ki nastajajo v podjetju, rešujejo med drugim tudi na njihovem nivoju. Potrebnega bo tudi več sodelovanja med strokovnimi službami in tudi med samimi enotami.

V prvi vrsti naših nalog pa je boj za dohodek, za vsakdanji kruh. Šele potem je važno, kako bomo ta ustvarjeni dohodek delili. Pri delitvi pa upoštevajmo naj se ta deli tam, kjer je ustvarjen. Pred podpisom je bilo na razpravah precej hude krvi in razjasnjevanj, mislim pa, da je bilo to čisto koristno, saj so se nekatere stvari kar dobro izkristalizirale. Mislim pa, da bi se moralo pri nas v podjetju več govoriti in pisati o samoupravnem sporazumu, da bi ga res vsak spoznal. Informiranje se je s sporazumom nekoliko spremenilo. Sedaj se mora prilagoditi neposrednemu proizvajalcu in vsi materiali naj bodo dostopni, da lahko res vsak v podjetju odloča. Skupne službe bodo morale temu problemu posvetiti več skrbi posebno, kadar je treba razlagati in prikazovati poslovne rezultate in podobno.

Pri nekaterih odločitvah bi morali biti malo bolj strpni. Kjer pa smo določili časovne roke, moramo to rešiti čimprej, ne pa zavlačevati. Interna banka je ustanovljena. Poverjena ji bo veliko večja vloga, kot smo jo sami pričakovali. Tudi se bo v njej zbiralo veliko sredstev, ki bodo preusmerjena v določene naložbe. Za obrate bo to velik korak naprej. Dobili bomo sredstva za razširjeno proizvodnjo. Sedaj bodo vse enote imele možnost, da uveljavijo in izvedejo svoje plane. Predvsem pa mora veljati: misel in nit slehernega v podjetju mora biti, da druge poti ni, kot je ta.

Franc Vovk, direktor TOZD GE JESENICE:

Dohodek moramo najprej ustvariti in šele nato deliti

Uspeha samoupravnega sporazuma še ne morem ocenjevati. Gotovo pa je, da smo s tem prešli na jasnejšo pot, predvsem glede oblikovanja medsebojnih ekonomskih odnosov. Že samo to, da smo vodilni kot vsi ostali delavci pričeli ekonomsko misliti, imam za velik napredek na področju samoupravljanja.

Na razpravah, ki smo jih imeli z delavci, ugotavljamo, da so ti veliko bolj zainteresirani za delo. Kritično gledajo na vse probleme in jih v tej ali oni obliki skušajo reševati.

Sedaj lahko veliko bolj samoiniciativno gospodarimo. Res je, da smo že pred podpisom samoupravnega sporazuma imeli veliko pravic in naše sedanje delo je le nadaljevanje bogatih izkušenj delavskega samoupravljanja. Zavedamo se ustavnih pravic, ki gredo našim delavcem po ustavnih dopolnilih, toda za vsako pravico so tudi dolžnosti. Iniciativa je bila že prej od spodaj in to, kar smo včasih lahko samo predlagali, je sedaj uzakonjeno.

Ko govorimo o izvajanju samoupravnega sporazuma, se zavedam vse večje potrebe po koordinaciji našega dela. Čutimo potrebo po enotnosti in tesnejša povezanost Gradisa je več kot nujna. Kritika in samokritika bosta morali odigrati večjo vlogo. Tudi glede ekonomskih razmerij bo potrebno nekaj spremeniti. Dohodek je potrebno prvo ustvariti (to pa zahteva od nas veliko truda in angažiranosti) in šele nato deliti. Pri tem je zelo pomembno, kakšna je režija TOZD in režija skupnih služb.

Eno so stroški, drugo pa je dohodek in osebni dohodek. Lahko je deliti, če imaš kaj, za skupna vlaganja se bomo že sporazumeli. Imam veliko razumevanje za skupne cilje, toda v kaj bomo vložili ustvarjena sredstva, pa bo potrebno podrobno razčleniti in ekonomsko utemeljiti — skratka zahtevali bomo detajlna pojasnila. Veliko vlogo pri tem bo morala odigrati naša interna banka. Zavestno bomo vlagali sredstva, pospeševali razvoj Gradisa kot celote, zavestno pa tudi kontrolirali porabo

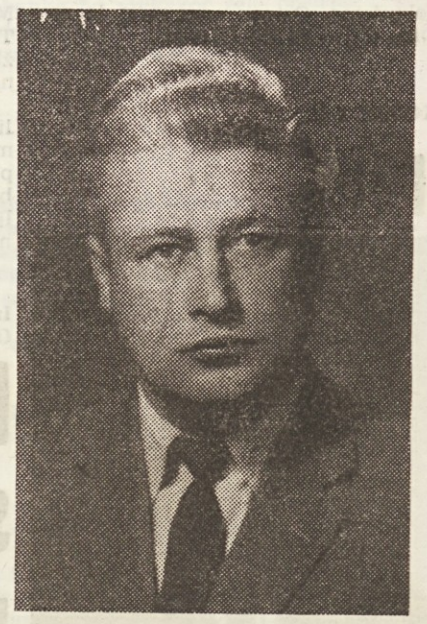

Franc Vovk

ustvarjenih sredstev. TOZD, ki si je denar izposodila, ga bo morala v zaključni fazi tudi vrniti. Zahtevali bomo čiste medsebojne odnose.

Gede skupnih služb pa menim, da so le-te še kako potrebne, saj bodo morale biti koordinator našega dela. Od močne skupne službe pričakujemo tudi več pomoči, strokovnega usmerjanja in sodelovanje.

Ivan Lovec, direktor TOZD KO MARIBOR, v pogovoru je sodeloval tudi Ludvik Rizmal:

Interna banka je nekaj otipljivega

»Podpis samoupravnega sporazuma je vsekakor korak naprej, vendar je zaenkrat še premalo časa minilo, da bi bile vidne kakšne večje njegove posledice. Nekaj otipljivega pa je že interna banka, ki je bila ustanovljena pred kratkim. Ta daje vtis, da je k vsej stvari pravi pristop, strokovno dobro obdelan. Pa tudi izbor njenih članov ne bi mogel biti boljši. To daje sigurnost, da bo interna banka stekla in dobro delala. V bližnji bodočnosti bo narejen prerez in prikaz sredstev po posameznih TOZD. To je dobra podlaga za nadaljnjo akcijo. Vedno moramo imeti pred očmi, naj bi interna banka delala v interesu podjetja kot celote. Sredstva se morajo v njej koncentrirati, ob tem pa ne smemo dovoliti, da bi posamezne TOZD padle v tako poslovanje, ki ne bi bilo pozitivno.

Ivan Lovec

V novih odnosih je važen tudi princip polne zaposlitve v merilu celotnega podjetja. Prav delitev dela v podjetju še ne deluje: eden ima še vedno preveč dela, drugi pa premalo. Mogoče bo prav interna banka ena izmed tistih gonil, ki bo usmerjala gospodarjenje v pravi tok. Ko smo že pri sodelovanju med TOZD, moramo omeniti, da gradbene enote ne bi smele iskati zaslužka še pri obrtnih delih domačih obratov, saj smo končno vsi en sam Gradis.

Samoupravni sporazum je že rodil sadove, kar zadeva vezavo obratnih sredstev. Dosegli smo v tem viden uspeh, saj smo v primerjavi z lanskim letom že lahko videli drugačne rezultate. Za financiranje serijske proizvodnje smo dobili kredite, in sicer na ime celotnega Gradisa, to pomeni, da »velika hiša« veliko lažje uspeva in se razvija kot samo ena »mala«. Tudi sama Ljubljanska banka pri vsem tem ni več le posojilodajalec, ampak se je začela zanimati tudi za naš sam način delovanja, za našo borbo s konkurenco in podobnim.«

Albert Praprotnik, direktor TOZD GE CELJE:

Pri denarju se vse začne in neha

Osebno smatram, da bistvenih sprememb po podpisu sporazuma ni bilo. Organizacija našega podjetja je bila že prej prilagojena temu načinu dela. Važni pozitivni premiki bodo nastali z ustanovitvijo interne banke.

Pri financah se vedno vse začne in konča, zato bo to bistvena pridobitev za vse TOZD. Dosedanji sistemi vlaganja in delitve so bili mnogokrat enostranski. Z interno banko pa bi lahko to zelo točno precizirali. Določene člene samoupravnega sporazuma sicer izvajamo (mislim predvsem ekonomska razmerja), toda pokazalo se je, da za to ni prave podlage. Najprej je potrebno urediti vse z interno banko, potem pa bomo lahko pristopili k izvajanju drugih členov samoupravnega sporazuma. Pri tem pa je osnovna dilema primarnega razvoja. To vprašanje namreč še vedno ni razčiščeno. Ali naj se razvoj vsake TOZD podredi razvoju podjetja, al pa naj bo razvoj TOZD primaren.

Glede skupnih služb smatram, da morajo obstajati, predvsem zaradi tistih služb, ki koncentrirane mnogo bolj koristijo podjetju kot razdrobljene po enotah. Tu mislim razvojno službo, komercialno službo, tehnično službo s pripravo dela.

Zmanjšati pa bi morali dela, ki se duplirajo. Obratno knjigovodstvo je že en primer takšnega dela, ki bi ga na skupnih službah lahko ukinili. Skupne službe naj bi imele za to le bruto bilance ene enote. Pot iz enote do skupnih služb je dolga, podatki pa vsak dan aktualni. Zato ob koncu meseca ne služijo več svojemu namenu. Pri tem se je postavljalo mnogokrat tudi vprašanje plačila storitev. Smatram, da to ostane takšno, kot je. Predlog, da bi plačevali delo skupnih služb po uslugah, je popolnoma nesmiseln in brez vsake osnove. Tudi kar se tiče medsebojnih odnosov med posameznimi TOZD,

Albert Praprotnik

je treba priznati, da se ni veliko spremenilo. Sicer pa takšne situacije kjer bi dejansko prišla do izraza solidarnost, zaenkrat še ni bilo. Lep primer sodelovanja je pravkar viden med jeseniško in koprsko enoto.

Ing. Štefan Mesarič, direktor TOZD GE LJUBLJANA:

Delavci v izjemnih primerih ne bi smeli biti prikrajšani pri osebnem dohodku

Naš sporazum o združitvi temeljnih organizacij združenega dela je dokaj jasen, jasna so tudi vsa poglavja, ki govorijo o organizaciji dela in uskladitvi notranjih ekonomskih odnosov. Imeli smo veliko srečo, da smo naše samoupravljanje tekom desetletja že prej pripeljali na tako stopnjo, da nam je danes pri uveljavljanju ustavnih amandmajev dosti lažje in smo v glavnem uzakonili zatečeno stanje. V vsakem primeru pa ustavne spremembe in izvajanje našega samoupravnega sporazuma zahtevajo več dela in sodločanja neposrednih proizvajalcev.

Smatram, da je za izvajanje sporazuma potrebno mnogo medsebojnega sporazumevanja, strpnosti in veliko mero solidarnosti posebno v času, ko se bo ta ali ona TOZD znašla v kritičnem položaju. Pri tem mislim predvsem na gospodarske ukrepe, restrikcije in podobne probleme, ko dela ni dovolj, in na krize, ki niso nastale po lastni krvdi, kot

Štefan Mesarič

je bil to primer na naši enoti, kjer smo lansko jesen sklenili pogodbe za gradnjo ekonomske fakultete, medicinske fakultete, zimskega kopališča na Ježici itd., z deli pa smo začeli šele konec poletja oz. v začetku jeseni letošnjega leta. V takih primerih delavci in niti organizatorji proizvodnje ne bi smeli biti prikrajšani za osebne dohodke in prav tu se bo morala pokazati velika solidarnost Gradisa.

Ko bo zaživela interna banka, si od nje veliko obetamo, predvsem čiste račune. Za sredstva, ki jih bomo vlagali in združevali za skupne cilje in akcije, bomo morali prevzeti tudi skupno odgovornost. Za obveznosti Gradisa kot celote smo vsi odgovorni.

Skupne službe v tem sestavu, kot so sedaj, morajo delati tudi v bodoče. Nekatere bo potrebno celo okrepiti. Sodelujemo z vsemi in organizacijsko je vse v redu. V vsakem primeru pa bodo morale skupne službe delati v interesu vseh TOZD in ne primerno v svojem interesu.

ing. Boltežar Hvastija

TOZD GE NIZKE GRADNJE:

Pričakujemo večjo pomoč skupnih služb

Naša temeljna organizacija pričakuje od uresničevanja samoupravnega sporazuma, da ne pomeni raznosa sredstev, ampak da bodo sredstva še vedno združena, saj se v tem odraža moč podjetja. Ustanavljanje temeljnih organizacij ne sme pomeniti dezintegracije podjetja.

Ing. Boltežar Hvastija

Pričakujemo večjo pomoč skupnih služb, zlasti v tehničnem pogledu. V centrali je združeno precej tehničnih kadrov, ki imajo lahko velik vpliv na tehnični razvoj posameznih enot kot tudi celega podjetja.

Sprejeto je prečiščeno besedilo samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v gradbeništvu

Nadzorni odbor za izvajanje samoupravnega sporazuma v gradbeništvu je 23. avgusta obvestil vse podpisnice, da je verifikacijska komisija dne 8. avgusta potrdila prečiščeno besedilo samoupravnega sporazuma o merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov v gradbeništvu.

Sporazum je pravno veljaven od 1. julija 1973, medtem ko se uporabljajo merila sporazuma za komulativno razdobje od 1. januarja 1973 naprej (61. člen).

Poenostavlja se izračun OD

Bistvena novost sporazuma je predvsem v poenostavitvi računanja. Prejšnji sistem treh točk je poenostavljen tako, da se dve točki povežeta v (delilno) črto, ki jo izrazimo z enačbo:

$$OD/h = PČD/h \times a + b$$

PDČ/h ... povečani čisti dohodek na uro (izraža uspeh)
a, b ... parametra (stalnici) delilne črte, ki znašata za TOZD gradbene operative

$$a = 0{,}54;\ b = 5{,}28 \quad \text{(41. člen)}$$

Ko razpolagamo z rezultatom uspešnosti (PČD/h), že lahko enostavno izračunamo OD na uro, ki ga pomnožimo z urami in dobimo znesek dovoljenih OD. Vendar moramo OD/h popraviti še s stimulacijo na podlagi dosežene stopnje rentabilnosti. Pri računanju rentabilnosti je prejšnji obrazec poenostavljen tako, da vnaprej ni treba več odštevati kalkulativnih osebnih dohodkov (KOD).

Sploh pa sporazum v gradbeništvu ne daje nobene teže KOD. To kategorijo bomo morali izračunavati na posebnem obrazcu le za potrebe službe družbenega knjigovodstva (SDK).

Določevanje obračunskih osnov

Tabela neto kalkulativnih osebnih dohodkov izgleda takole (11. člen):

Zap. št.	Kvalifikacijska oziroma izobrazbena skupina	Neto kalkulativni OD na uro	Neto kalkulativni OD na mesec
1.	NK delavec	6,00	1100
2.	PK delavec	6,80	1240
3.	PU delavec	7,40	1340
3a	PU-I delavec	7,90	1440
4.	KV delavec	8,40	1530
5.	VK delavec	9,50	1720
6.	NS delavec	7,50	1370
7.	SS delavec in delovodja	10,20	1860
8.	VS delavec I. st.	11,80	2140
9.	VS delavec II. st.	13,90	2530
10.	VS delavec mag.	16,00	2910
11.	VS delavec dr.	17,00	3100

Ti OD se uporabljajo kot:
— merilo za delitev dohodka,
— osnova pri planiranju in kalkuliranju OD,
— merilo za določanje najnižjih obračunskih osnov za delitev OD.

Delavcem, ki so končali šolo, se lahko v prvih dveh letih znižajo najnižje obračunske osnove za največ 25 % od zgoraj navedenih.

V Gradisu smo delno že skladno s temi določili (11., 12. in 13. člen sporazuma) ter z določili 59. in 60. člena uskladili naše samoupravne akte.

V 59. členu se podpisnicam nalaga dolžnost, da uskladijo svoje splošne akte z določbami samoupravnega sporazuma najkasneje do konca leta 1973. Če je njihov splošni akt v nasprotju s tem sporazumom, se uporablja ta sporazum.

V 60. členu je že iz prejšnjega sporazuma znana dolžnost, da morajo podpisnice do konca leta 1973 sprejeti sistemizacijo, analitično oceno in normative dela.

Medtem, ko imamo v Gradisu sistemizacijo že »pod streho«, je delo na analitični oceni v polnem teku.

Področne komisije v slovenskem gradbeništvu pripravljajo sistemizacijo in tudi analitično ocenitev za tipična delovna mesta. Predvideva se, da bo to delo končano še pred koncem leta.

Vzporedno s tem pa pripravlja posebna komisija za analitično ocenitev tudi v Gradisu potrebne osnove za izvedbo te zahtevne naloge.

Slej ko prej pa ostaja še vedno odprto vprašanje normativov dela, ki jih bodisi nimamo zlasti za novejše delovne postopke, bodisi so močno zastareli. DSP bo bržkone moral sprejeti poseben sklep za razrešitev tega problema.

Iz objavljene tabele še vidimo, da znaša najnižja možna obračunska osnova 6,00 din/h, to je toliko kot smo jo sprejeli tudi v Gradisu aprila letos.

Za višje skupine je povečanje manjše, podobno kot smo povečali v aprilu obračunske osnove tudi v Gradisu.

Najvišji osebni dohodki — težka rabota

Najvišji osebni dohodek (NOD) je ostal še vedno omejen na nivoju 6000 din za povprečni uspeh in 7500 dinarjev za nadpovprečni uspeh in obseg.

Vse več delavcev se približuje tej meji, zato postaja za najsposobnejše in najodgovornejše delavce ta meja prenizka; tem bolj, ker se ji približujejo tudi delavci z manjšim delovnim obsegom in uspehom.

Bilo bi koristno, da bi ta problem zastavila slovenska zbornica kot ena od podpisnic družbenega dogovora. Podobno kot sindikat že nekaj let opredeljuje politiko najnižjih OD na podlagi življenjskih stroškov, bi lahko zbornica na podlagi gospodarskih rezultatov predlagala merila in kriterije za določevanje najvišjih OD. Gradiva ji ne manjka, saj med drugim podeljuje Kraigherjeve nagrade.

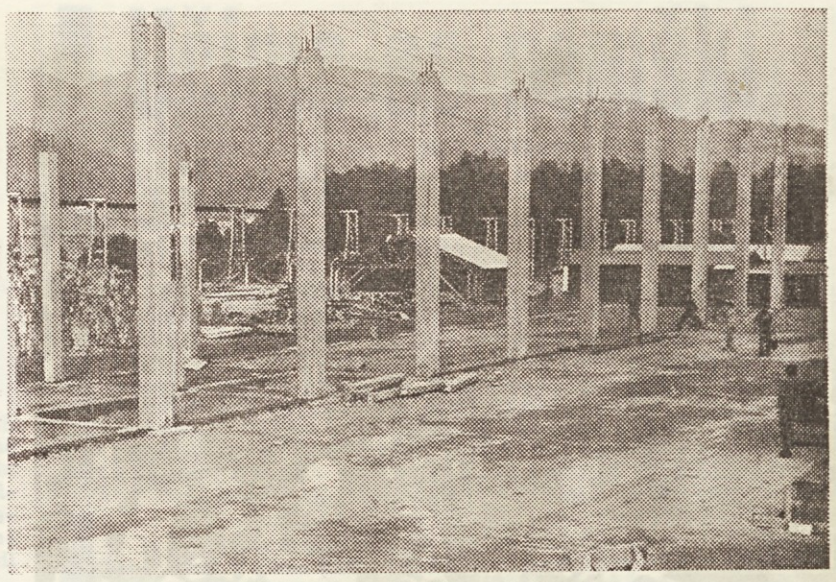

Hala za specialna gnojila v tovarni dušika v Rušah že kaže svoja osnovna

Nenavadno bi bilo, če bi sindikat usmerjal velik del svoje aktivnosti pri sporazumevanju o delitvi najvišjih OD kot je to primer pri velikem številu podpisnic (tudi pri Gradisu), zbornica pa bi se ukvarjala z najnižjimi OD.

Ali ne bi predstavniki Gradisa v zbornici sprožili vprašanje NOD, podobno kot so naši predstavniki v republiških sindikatih aktivni pri določevanju najnižjih OD in najnižjih obračunskih osnov?

Obrazec za določevanje NOD glasi:

$$NOD/h = \left(3{,}5 + PČD/h \cdot \frac{pNK}{10.000}\right) \times \text{najnižji } OD/h$$

pNK ... število pogojno NK delavce

Če je podjetje razdeljeno na TOZD, se elementi PČD/h, pNK in najnižji OD/h vzamejo iz podatkov temeljne organizacije združenega dela (20. člen).

Osebni prejemki zaenkrat skoraj brez sprememb

Najvišja znižana dnevnica znaša 55 din na dan.

Ostale oblike osebnih prejemkov kot so: terenski dodatek, dodatek za ločeno življenje, dnevnica za službeno potovanje in kilometrina za osebni avto — so ostale nespremenjene.

Z verifikacijsko komisijo je bilo dogovorjeno, da bodo po podpisu medrepubliškega dogovora vnesena določila v gradbeniški sporazum brez dodatne razprave, ker je bila razprava o višinah teh prejemkov iz predloga medrepubliškega dogovora že opravljena.

V bližnji prihodnosti brez posebnega omejevanja OD

Končno se v 42. členu dopuščajo realnejši osebni doh. za podpisnice, ki dosegajo nadpovprečne rezultate. Smatra se, da gre pri tem členu za zagotovitev protiuravnilovske politike delitve OD v uspešnih kolektivih. V bodoče naj bi skladno s stališči in sklepi sindikata in CK ZKS (31. seja) omejitve sploh odpadle; nadomestili naj bi jih z ustreznejšimi merili. Razmišljamo o tem, da bi delilno črto — premico nadomestili s parabolo, podobno kot imamo to v Gradisu za določevanje nagrad organizatorjev proizvodnje.

Dileme so, dileme niso

Na koncu je potrebno omeniti še težave, ki se kažejo v dilemah v prehodnem obdobju. Dilem je več. Predsedstvo republiškega odbora sindikata gradbincev je na seji sredi septembra razpravljalo o njih in sklenilo, da bo s pomočjo ustreznih institucij in strokovnjakov sindikat poskusil najti odgovore na postavljajoča se vprašanja. S tem so se sindikati še naprej tvorno vključevali v dograjevanje sistema samoupravljanja, predvsem samoupravnega sporazumevanja.

Najmanj dve temeljni ugotovitvi pa sta že zdaj nesporni:

1. Subjekt (pravna oseba) sporazumevanja pri delitvi dohodka je temeljna organizacija združenega dela in
2. določila samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD morajo biti usklajena.

S. U.

Ing. Boris Vede, direktor TOZD PROJEKTIVNI BIRO LJUBLJANA:

Čisti računi — dobri prijatelji

S podpisom samoupravnega sporazuma smo napravili nadaljni korak k utrjevanju in razvijanju delavskega samoupravljanja. Istočasno pa smo se tudi jasno dogovorili in vztrajali na poziciji, da je Gradis še vedno skupno in enotno podjetje. V bodoče se bomo dogovarjali — toda vsi naši dogovori morajo iti v smeri utrjevanja moči Gradisa kot celote.

Interna banka — zavestna koncentracija sredstev. Sredstva bomo vsi vlagali, in se dogovarjali za skupne cilje. Pri tem bomo morali imeti pred seboj širše interese. Sredstva bomo vlagali v najrentabilnejše objekte, kupovali sodobne stroje ter v kritičnih obdobjih drug drugemu pomagali. Seveda pa bo poslovanje interne banke zahtevalo čiste račune. Tu bo moral veljati znan pregovor »Čisti računi, dobri prijatelji«.

Skupne službe so pomemben člen v celotnem razvoju Gradisa. To je naš možganski trust in to bodo skupne službe morale ostati tudi v bodoče. Zato bo strokovne službe potrebno še povečati, zlasti pa komercialno in razvojno. Zadnji čas je, da pričnemo z inženiringom.

Če bomo naš razvoj v tem smislu nadaljevali in se znali pametno dogovarjati, se nam bodočnosti ni treba bati.

Anton Zajc

Jože Zajc, direktor TOZD GE LJUBLJANA OKOLICA:

Želja po medsebojnem sodelovanju in pomoči je velika

Po podpisu sporazuma lahko ugotavljamo, da formiranje TOZD v Gradisu ne pomeni dekoncentracija sredstev in udarne moči Gradisa.

Nikdar nisem opazil doslej med Gradisovimi enotami toliko želje po sodelovanju in medsebojni pomoči. To me navdaja z optimizmom, da bomo znali s solidarnostnimi akcijami rešiti vse probleme pred katerimi se bodo znašle poedine enote.

Prepričan sem, da bomo uredili tudi medsebojne ekonomske odnose, zato želim, da se interna banka čimprej organizira in zaživi, kajti le čisti računi so garancija za dobre odnose.

Pred našim TOZD stoje v prihodnjem letu velike in težke naloge. Organizirati je treba stanovanjsko gradnjo v obsegu 400 stanovanj letno od zazidave do predaje ključev, tako, da bomo kot doslej z nizkimi cenami in kvaliteto, poleg tega pa še ustvarili potrebno akumulacijo.

Smo majhna enota in se v veliki meri obračamo na pomoč od skupnih služb. Po podpisu sporazuma so nekatere službe močno zaživele. Posebej lepo sodeluje in pomaga komercialna in finančna služba. Razvojno organizacijska služba je premalo številna, da bi bila kos velikim nalogam, ki jih od nje pričakujemo. Sodelovanje z vsemi službami je dobro. Skupne službe morajo biti še bolj kot doslej most med enotami ter trdna vez velikega udarnega GRADISA.

Vinko Berglez, direktor TOZD SPO LJUBLJANA:

Povsod moramo iskati delo

Vinko Brglez

Po podpisu samupravnega sporazuma lahko vidimo, da gremo po tisti poti, ki smo jo začrtali. Tako recimo — komisija za investicije deluje, opažamo tudi njeno večjo elastičnost. Glede interne banke je pa tako: konstituirana je, mislim pa, da bi njeno glavno delo bilo spremljanje, kako se sredstva koristijo. Sicer pa ima s tem več opravka sama komisija. Kako bo interna banka delovala, pa določa tudi poslovnik. Malo je še preuranjeno govoriti o vsem tem, saj smo komaj začeli in težko je že iskati dobre rezultate po novem. Prav gotovo se bo dalo drugo leto kaj več povedati. Želimo, da bi v letošnjem letu naredili tisto, kar smo se po sporazumu zavezali. Bojim se, da bo leto prehitro minilo; izpolnjevanje takih nalog se rado zamakne za nekaj mesecev, to pa bi veliko vplivalo na sam razvoj TOZD.

Omeniti moramo še skupne službe. Te so nujno potrebne, saj so one tiste, ki bi nas morale voditi naprej in bedeti nad nami. Pri vsem tem pa ne želimo pavšalnosti, ampak želimo, da nam nudijo več kot do sedaj.

Med našimi TOZD je še vedno premalo solidarnosti, preveč je še tega zapiranja v meje svoje TOZD.

Koncentracija sredstev je nujna, vendar moramo pri tem vedeti, kam gre denar. Samo s koncentriranimi sredstvi bomo lahko kaj dosegli, samo z maso denarja lahko dobro gospodarimo. V mislih pa moramo vedno imeti: **povsod moramo biti udarni, povsod moramo iskati delo.**

Nova dela v Rušah

O Rušah in naših gradnjah tam smo že dosti pisali, vendar tudi v tej številki ne moremo mimo njih. Pred dvema tednoma sta se ravno v Rušah zgodila dva pomembna dogodka.

Vrstne hišice, ki smo jih prevzeli v izdelavo od GP Dravograd v zadnji fazi, so končno narejene. Ker je bilo delo dobro opravljeno, je bil temu primeren tudi slavnostni zaključek. Prav gotovo pa so bili naši ljudje tako zadovoljni še zaradi nečesa drugega. Ta dan so mariborski vodilni ljudje podpisali nove pogodbe za delo v tovarni dušika. Vredne so približno 600 starih milijonov dinarjev. Za ta denar bomo naredili stolpič s 30 delavskimi stanovanji, Družbeno prehrano in uredili okolico ob hali za specialna gnojila. Pred časom smo namreč začeli graditi veliko halo za specialna gnojila, ki danes že ima narejene temelje in postavljene glavne stebre.

Mariborski Gradisovci pa so v Rušah ponosni še na eno stvar. Pred kratkim so namreč postavili novo stanovanjsko barako iz Gradisove proizvodnje za naše delavce. Prav gotovo je to najlepše urejena baraka na naših gradbiščih. V njej stanuje 64 ljudi, ki imajo na voljo 16 umivalnikov v umivalnici, prav toliko zrcal z lučmi nad njimi in prav toliko vtičnic za brivske aparate. Tudi kopalnic s tuši je dovolj. Tla v stanovanjskih sobah so pokrita s toplim podom, na stropih je neonska razsvetljava, okna pa so pokrita z lepimi zavesami, ki naj bi pomagale pričarati v puste barake malo več domačnosti. Stanovalcem pa je na voljo tudi klubska soba s televizorjem, šahi in časopisi. Najbolj prijetna novost pa bo centralna kurjava, ki jo napeljujejo te dni. Ta skrb za zaposlene se jim bo obrestovala, saj vendar vsakemu veliko pomeni to, da ima urejene vsaj osnovne pogoje za življenje, saj na terenu največkrat ni tako prijetno.

Nova stanovanjska baraka za naše delavce v Rušah

Na sejmu bodo razstavljeni najsodobnejši gradbeni stroji

Na Graški velesejem

V začetku septembra je bila v Ljubljani tiskovna konferenca za jejenski Graški velesejem, ki bo letos od 29. septembra do 7. oktobra v Gradcu.

Predstavniki velesejma so nas na konferenci na kratko seznanili z zgodovino velesejma, nato pa predstavili še predstoječi jesenski velesejem.

Glavna značilnost tako spomladanskega kot jesenskega Graškega jugovzhodnega velesejma je novi organizacijski koncept. Bistvo tega je, da se v središče vsakega sejma postavijo razne gospodarske veje, saj tako postaja sejem bolj pester, pa tudi številčnost razstavljenih predmetov se s tem poveča.

Zato bodo v okviru jesenskega velesejma naslednje prireditve: Avstrijski gradbeniški sejem, strokovna razstava »Sodobna pisarniška in računalniška tehnika, »Razstava narodov«, razstava pitanega goveda, in končno še razstava kuharske umetnosti.

Seveda je za vsakega organizatorja takšnega velesejma važno predvsem to, da si zagotovi zadostno število kvalitetnih razstavljalcev, saj le-ti pritegnejo največjo pozornost obiskovalcev. To je zelo dobro uspelo direktoriju Graškega velesejma, ki je letos pridobil kar 2.100 razstavljavcev iz 38 evropskih in prekomorskih držav. S takim načinom dela pravijo, da sejem ne postane enoličen, temveč samo še poveča svojo aktualnost.

Za nas bo zanimiv predvsem gradbeniški sejem, zato se pomudimo malo ob njem.

Na razstaviščnem prostoru bodo razstavljeni gradbeni stroji najmodernejših konstrukcij iz skoraj vseh evropskih držav, pa tudi iz Kanade, ZDA in Japonske.

Tako bomo lahko videli na tej razstavi stroje za nizko in visoko gradnjo, za gradnjo mostov in cest ter za stanovanjsko gradnjo. Ti stroji bodo v odločilni meri pomagali skrajševati čas skupaj z gradbenimi materiali, ki prav tako ustrezajo najnovejšim dosežkom gradbene tehnike.

Poleg gradbenih strojev, gradbenega orodja in gradbenih materialov bodo razstavljeni tudi drugi gradbeni pripomočki kot npr. montažni elementi, topli podi, obloge in opaži za stene in strope. Vsi elementi bodo zanimivi tako za arhitekte kot gradbenike.

Seveda bo tudi na tem velesejmu razstavljala Jugoslavija, ki po številu razstavljavcev zavzema drugo mesto. Seveda pri tem prednjačita Slovenija z 28 razstavljalci in Hrvatska z 38 razstavljalci. Srbija, Bosna in Hercegovina pa bosta razstavljali v okviru »Razstave narodov« na kar 600 m² razstavnega prostora. Naša podjetja bodo razstavljala predvsem pohištvo, električne stroje, ljudske umetnine iz usnja, lesa in kovine, preproge, usnjeno konfekcijo, rezervne dele za motorna vozila in žgane pijače.

Tako številna udeležba jugoslovanskih podjetij na Graškem velesejmu je bistveno pripomogla, da se je izvoz v Avstrijo v zadnjih letih povečal.

Če upoštevamo še dejstvo, da bomo imeli Jugoslovani 2. oktobra še svoj dan na velesejmu, in da bodo gostoljubni Gradčani poskrbeli tudi za vse ostalo, si je velesejem prav gotovo zanimivo ogledati.

Kadroviki na Koroškem

Trinajstega septembra je bil na Ravnah na Koroškem sestanek kadrovikov. Na sestanku so obravnavali novitete samoupravnega sporazuma ter se dokončno pogovorili o razporeditvi delavcev po izobrazbenih strukturah (material objavljamo v nadaljevanju). Analizirali so tudi uspehe in pomanjkljivosti zdravstvenega varstva v podjetju ter se pogovorili o izobraževanju v letu 1973/74.

Moramo priznati, organizacija v zvezi s sestankom je bila odlična in radi se ga bomo spominjali.

RAZPOREDITEV DELAVCEV PO IZOBRAZBENIH STRUKTURAH

1. **skupina — nekvalificirani**

Delavci, ki se prvič vključijo v delovno razmerje. V tej skupini ostanejo najmanj 4 mesece.

2. **skupina — polkvalificirani delavci**

Po 4 mesecih se nekvalificiranega delavca lahko prevede v polkvalificiranega delavca, če izpolnjuje naslednje pogoje:

— da je discipliniran

— da njegovo strokovno delo odgovarja kvantiteti in kvaliteti

— da izpolnjuje vse pogoje dobrega in vestnega sodelavca.

Prekvalifikacija se izvrši na pismeni predlog delovodje oziroma KSS TOZD. V predlogu mora biti navedeno zakaj se ga predlaga v višjo skupino. Prevedbo izvrši kadrovska služba TOZD ter izda tozadevno odločbo.

3. **skupina — PU delavci**

a) V to skupino se lahko prevedejo učenci in delavci, ki so se najmanj 2 leti izobraževali v šoli in izobraževanja niso končali in jim je bila učna pogodba prekinjena;

b) Delavci, ki so se izobraževali po učnem programu centra za izobraževanje in uspešno opravili zaključni izpit.

Delavci te skupine morajo imeti:

— najmanj 6 mesecev prakse na delovnem mestu polkvalificiranega delavca,

— da so uspešno končali enomesečni teoretični in 6 mesecev praktičnega dela ter uspešno opravili zaključni izpit,

— da imajo najmanj 6 razredov osnovne šole.

c) V to skupino se lahko prevedejo delavci, ki so več kot 5 let opravljali delo polkvalificiranega delavca, če uspešno opravijo zaključni izpit iz praktičnega dela. Znanje kandidata preveri posebna tričlanska komisija.

Organizacija in celoten proces izobraževanja izvrši po določenem programu upravni odbor centra za izobraževanje v sodelovanju z vodji kadrovskih in splošnih služb TOZD.

O uspešno opravljenih izpitih izda upravni odbor centra za izobraževanje tozadevno potrdilo.

4. **skupina — KV delavci**

V to skupino se razvrščajo:

a) učenci, ki so uspešno opravili zaključni izpit na poklicni šoli,

b) delavci, ki so se izobraževali po učnem programu centra za izobraževanje (program KIG).

Pogoji za vpis v tečaje za kvalificiranega delavca (interno izobraževanje):

— najmanj 5 let delovnega staža, oziroma 2 leti praktičnega dela na delovnem mestu PU delavca,

— dvomesečni teoretični del tečaja (program centra za izobraževanje),

— 8 mesecev praktičnega dela.

Po uspešno opravljenem izpitu iz teoretičnega in praktičnega dela, prejmejo kandidati tozadevno potrdilo o opravljenem izpitu za KV delavce. Znanje preveri posebna izpitna komisija.

Isti pogoji veljajo, če se delavec izobražuje v Zveznem centru za izobraževanje.

c) delavci, ki so delali na delovnem mestu PU delavca najmanj 10 let in so starejši od 45 let.

Ti delavci prejmejo ustrezna potrdila, če so uspešno opravili praktični del izpita iz poklica, ki ga je v zadnjih letih opravljal. Izpit se izvrši na objektu pred posebno izpitno komisijo.

5. **VK delavci**

V to skupino se razvrščajo:

a) delavci, ki so v podjetju uspešno opravili tečaj in zaključni izpit za skupinovodje,

za vpis v tečaj morajo imeti najmanj 5 let prakse na delovnem mestu KV delavca,

b) delavci, ki so uspešno opravili poklicno šolo in tečaj z izpitom za instruktorje (program ZIC).

6. **NS delavec**

V skupino nižje strokovnih delavcev se razvrščajo delavci, ki imajo dokončano osemletko.

7. **SS delavec**

V to skupino se uvrščajo delavci, ki so končali splošno srednjo šolo, tehnikume, delovodske šole, tehnične šole, tehnične srednje šole, če je trajalo šolanje najmanj tri leta.

8. **VŠ delavec**

V skupino delavcev z višjo strokovno izobrazbo se uvrščajo delavci, ki so končali višjo šolo, prvo stopnjo fakultete, oziroma opravili z zakonom predpisani strokovni izpit za pridobitev višje strokovne izobrazbe.

9. **VS delavec**

V skupino z visoko strokovno izobrazbo se uvrščajo delavci z diplomo visoke šole in fakultete.

10. **Delavec — magister znanosti**

V to skupino se uvrščajo delavci, ki so po diplomi visoke šole ali fakultete opravili še javno priznano specializacijo (magistraturo — diplomo tretje stopnje fakultete).

11. **Delavec — doktor znanosti**

V skupino doktorjev znanosti se uvrščajo delavci, ki so si s svojim znanstvenim delom pridobili doktorat znanosti.

Pri usklajevanju in razporeditvi delavcev na delovna mesta, je potrebno upoštevati tudi 18. člen pravilnika o sistemizaciji delovnih mest, ki govori, da lahko delavci, ki imajo najmanj 15-letno zaposlitev v podjetju in dolgoletno prakso v stroki ter da so se uveljavili ter izkazali s svojim delom in uspehi, lahko še naprej ostanejo na svojem delovnem mestu.

Posamezni delavci, ki pa ne izpolnjujejo določenih zahtev glede izobrazbe, nimajo pa 15 let delovne dobe pri podjetju, a so se izkazali s svojim delom, ostanejo na dosedanjem delovnem mestu pod pogojem, da si najkasneje v roku 5 let pridobijo strokovno znanje oziroma, da položijo praktični del izpita. Praktični izpit polagajo pred posebno izpitno komisijo. Po uspešno opravljenem izpitu izda UO centra za izobraževanje ustrezno potrdilo.

Kadroviki po končanem sestanku na Ravnah

Včasih sem več zaslužil

Na gradbišču proizvodne hale za tovarno TOPER v Celju smo se pogovarjali s Petrom Gašparovičem, ki je tam zaposlen kot KV tesar. Doma je iz Zavidovičev v Bosni kot mnogi naši delavci. Na vprašanje, zakaj je prišel h Gradisu, je hitro začel pripovedovati: »Zaradi zaslužka vendar. Pred petimi leti je bilo drugače. Pa kaj bi govoril. Plače so slabe, hrana je draga. Skoraj nič več ne prihranim. Doma imam namreč ženo in otroke. Treba je tudi njih nahraniti. Če ne bi bilo nadur, bi že zdavnaj pobrisal domov. Sicer grem vsak mesec enkrat, tako da se vsaj pošteno najem. Saj si lahko mislite, koliko mi ostale od 1.700 din, kolikor zaslužim, če dam za prenočišče v samskem domu 140 din, za hrano pa nadaljnjih 800 din. Je to kakšna računica. Saj bi odšel v Nemčijo pa sem že prestar. Bom pač ostal tukaj, ker je vseeno bolje nekaj kot nič.«

Na vprašanje, zakaj ne gre drugam, pa je na kratko odgovoril, da je pri vseh organizacijah enako in torej nima smisla menjavati službe.

Rudi Novak in Drago Vidovič, dva koprska delovodje

Plače ne dohajajo cen

Milan Podobnik je naš tesar in v teh mesecih dela na ekonomski fakulteti v Ljubljani.

— Za gradbince je menda najtežje to, da so veliko na terenu. Ali ste bili tudi vi v svojih letih pri Gradisu?

— Stanujem v Ljubljani in to, da sedaj delam na ekonomski fakulteti, je res ugodno. Sicer pa sem v svojih dvajsetih letih pri Gradisu delal večinoma v Ljubljani in okolici.

— Kje pa ste delali?

Peter Gašparovič

Milan Podobnik

— Bil sem na Kozolcu, na Ledini, Žitu, Ceglarni, v Litostroju, v bolnici in še drugod.

— Imate v Ljubljani tudi svojo družino?

— Seveda. Imam dva otroka, oba hodita še v šolo.

— Kakšno pa se vam zdi življenje v Gradisu?

— Zaenkrat je dela dosti, to pa je najvažnejše. Tudi organizacija dela je dobra. Le plače ne gredo v korak s časom, oziroma s cenami. Te se tako hitro dvigujejo, da jih s svojimi dohodki ne dohajamo več.

Gost iz Indije

Pred nekaj dnevi nas je obiskal dr. prof. Krishan Sethi iz Instituta za upravljanje v Kalkuti, Indija. Gospod Sethi je pred tremi leti doktoriral iz problematike samoupravljanja na Ekonomski fakulteti v Zagrebu. Zanimal se je predvsem za obstoječi in nadaljnji razvoj samoupravljanja ter uvajanja ustavnih amandmajev v praksi. Ker smo v Gradisu s podpisom samoupravnega sporazuma že storili velik korak naprej, so mu bile naše informacije in izkušnje tembolj dragocene.

Dr. prof. Sethi je prišel v Jugoslavijo na povabilo Jugoslovanske vlade, kar je v skladu z našo politiko neuvrščenosti. Za čas bivanja v Ljubljani pa je bil gost Ekonomske fakultete. V podjetju Gradis ga je predstavil prof. dr. Stane Možina, ki je pred mesecem dni predaval na Institutu v Kalkuti.

Bogataš

»Kolikor vem, ste bili v mladih letih revni, »intervjuja časnikar težkega milijonarja.« Kako ste potem prišli do premoženja?«

»Čisto preprosto. Nekega dne sem na cesti našel jabolko. Opral sem ga, zloščil in prodal za en frank. Naslednjega dne sem bi kupil za svoj frank dve jabolki, ju spet lepo zloščil in prodal za dva franka. No in dan za tem sem podedoval štirideset milijonov frankov.«

Gradimo ekonomsko fakulteto

Za univerzitetni center v Ljubljani je do pred kratkim veljal prostor ob Aškerčevi ulici, ki se je raztezal od Trga revolucije, mimo Križank do Aškerčeve, kjer je v sosedstvu največ fakultetnih oddelkov. Danes se je ta center precej razširil, saj so nekatere fakultete zaradi pomanjkanja prostora v Gradišču gradili tudi na drugih koncih Ljubljane. Tako je biotehniška fakulteta pod Rožnikom, veterinarska že skoraj na Barju,, elektrotehniška na Viču in druge. Na severnem delu Ljubljane se je ugnezdila današnja fakulteta za politične vede, sociologijo in novinarstvo, ki pa ni dolgo samevala. V njenem sosedstvu in že prej zgrajenega gradbenega šolskega centra so zgradili še gradbeno tehniško šolo. Kraj je za izgradnjo šolskih objektov zelo primeren in zato so se tudi urbanisti odločili, da bodo za naprej ta prostor rezervirali za izgradnjo objektov, ki bodo namenjeni šolstvu in institutom. Poimenovali so ga kot zazidalni otok BI_2. Trem ustanovam, ki so danes na tem območju, se bodo v naslednjih letih pridružile še nekatere in tako bomo kmalu dobili otok družbenih in gradbenih oddelkov slovenskih srednjih šol in Univerze. Letos je začela rasti ekonomska fakulteta, enkrat v naslednjih letih bo tam tudi pravna fakulteta.

Ekonomska fakulteta torej že otipljivo raste in sicer — pod rokami naših delavcev. Celoten kompleks ekonomske fakultete je razdeljen na sedem posameznih objektov: velike predavalnice, predavalnice, seminarji, knjižnica, inštitut in dekanat ter računski center. Ves objekt je podkleten in ima do 5 etaž, njegov tloris pa tvori dvorišče pravokotno obkroženo z objekti. Tlorisna površina objekta je 8480 m², vse koristne površine pa bo za 15.750 m².

Temelji objekta so pasovni. Vsi deli objekta so konstruirani tako, da imajo nosilna jedra in nosilne armirane betonske stene. Stropne plošče so rebraste. Vse zunanje betonske stene krasi vidni beton, brez vsake naknadne obdelave. To so vzhodne in zahodne strani objekta, severne in južne strani pa so zasteklene, v kombinaciji z montažnimi fasadnimi elementi. Največ problemov pri zunanji izdelavi bodo imeli z vidnim betonom. To bo težko delo, saj so lahko na fasadi samo vertikalni stiki (pri obdelavi).

Z delom ekonomske fakultete so začeli 6. 8. 1973, do začetka jeseni leta 1975 pa morajo biti narejene predavalnice. Ostalo bodo končali do konca leta 1975. Celotna investicija je visoka 9,8 milijarde S din, gradbena dela pa so zaenkrat vredna 1,,6 milijarde S din.

N. G.

Gradbišče ekonomske fakultete v Ljubljani

Humoreska

Pohištvo

Mlad zakonski par se je zelo trudil, kako bi najsodobneje in estetsko opremil svoje novo stanovanje, dokler v časopisu ni izšel oglas, s katerim »HALOHA«, znani salon pohištva, obvešča svoje cenjene kupce: »SPOŠTOVANI POTROŠNIKI! PRI IZBIRANJU IN OPREMI POHIŠTVA ZA VAŠE STANOVANJE SE POGOVORITE Z NAŠIM ARHITEKTOM!«

— Odlično! — se razveseli soproga Jana. — Mišljenje človeka z okusom in poleg tega še pravega strokovnjaka je vedno dobrodošlo! Torej, dragi moj, vidim najino stanovanje urejeno kot »škatlico«! Takoj jutri greva nakupovat. Ali ne, Janez?...

In v »HALOHI« so bili ob spoznanju, da sta obiskovalca dobra in solidna kupca, zelo uslužni.

Tudi strokovnjak za dekoracijo je bil na višini svojega naziva in nalog.

Potem, ko je soproga spraševal o razporedu prostorov v stanovanju, je arhitekt, kot izkušen strokovnjak v tem pogledu, začel dajati svoje predloge.

— Kot prvo, v skladu z ambientom spalnice, bi vam predlagal tale izredni model francoske postelje, nato poetični estetski regal, ki je zelo funkcionalen in pa seveda še dve stilski nočni omarici...

Nato so sledili predlogi, skoraj v isti sapi, za predsobo, kuhinjo, dnevno sobo... Jana je bila vsa ponosna, se navduševala, medtem ko je bil Janez veliko bolj zadržan, pa čeprav mu je prijala misel na to, da bi bil okrožen z vsemi temi čudovitimi stvarmi.

Končno, brez neke obveze, napravi spisek stvari, ki bi prišle v obzir in ga da poslovodji, da napravi predračun.

— Skupaj bi tole bilo toliko! — reče poslovodja.

Janez pogleda in neznatno pobledi. Oči se mu skoraj orosijo.

— V tem primeru, — se zbere Janez in nadaljuje — ne boste zamerili, če se... poleg z vašim arhitektom, posvetujem tudi s predsednikom mednarodne banke!

Prevedel M. K.

NIKAR

Dva prijatelja sta šla v bar in se ves večer vdajala predstavam stripteasa.

Komaj je eden od njiju snel klobuk z glave, je drugi zaječal. »Za božjo voljo, daj si no hitro klobuk nazaj na glavo! Ne morem videti ničesar golega več!«

Med preizkušanjem novega materiala za ceste

Nov material za ceste

Ministrstvo za promet v ZDA preizkuša nov nasipni material za ceste, ki sestoji iz industrijskih odpadkov in smeti. Material se v glavnem sestoji iz dveh industrijskih odpadnih proizvodov — kalcijevega sulfata in pepela — ki so pomešani z odpadno gumo, odpadnimi steklenicami, smetmi, apnom in vodo. Kalcijev sulfat, stranski proizvod sumporne kisline, ki se uporablja pri predelavi jekla in pepel iz naprav za sežiganje odpadkov, predstavljata namreč velik problem za skupnost, kar se tiče njihovega odstranjevanja. Strokovnjaki smatrajo, da novi material, imenovan »super blato«, predstavlja pomemben in potencialno velik korak naprej glede na to, da se predvideva primanjkljaj nekih materialov za ceste, ki se danes uporabljajo.

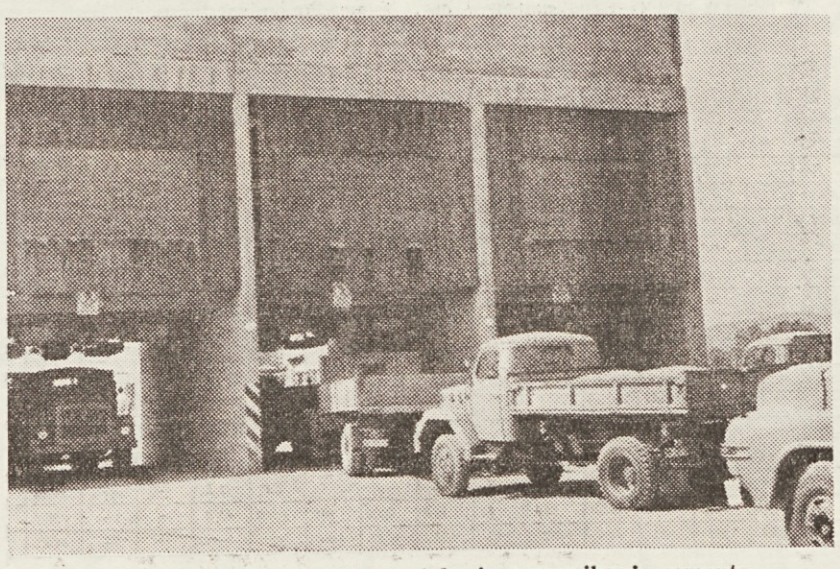

Zastoji zaradi redukcije električnega toka in pomanjkanje cementa so tudi nam prinesli precej škode

Učimo se nemški

52. LEKTION

Wir lernen Deutsch.

Bilden Sie Sätze in verschiedenen Fällen Einzahl und Mehrzahl!

(Tvorite stavke v raznih sklonih ednine in množine)!

Z. B. (na primer) **der hohe Gipfel — Ich sehe den hohen Gipfel vom Fenster. — Der kühle Schatten — wir liegen im kühlen Schatten der Bäume. Der reine Spiegel — Das Mädchen steht vor dem reinen Spiegel. Der Alte Besen, das grosse Wunder, das gutte Brot, die beste Jagd, die tägliche Pflicht, der schwere Koffer, der starke Löwe, der schnelle Bach, der alte Schuh, das weisse Segel, das weiche Kissen, die ferne Insel, die frische Luft, die genaue Uhr, die susse Kirsche, die dunkle Nacht, die warme Sonne.**

Die Deklination des Adjektivs mit dem unbestimmten Artikel.

(Sklanjatev pridevnika z nedoločnim členom):

Z. B. ein breiter Wagen — wir sitzen in einem breiten Wagen.
eine wollene Decke — ich habe im Winter eine wollene Decke.
ein stilles Dorf — wir besuchen ein stilles Dorf.

ein schmaler Pfad, ein starker Balken, ein dicker Ast, ein schöner Traum, ein schlanker Baum, ein langer Zug, eine dicke Eiche, eine grelle Farbe, eine neue Schule, eine tiefe Wunde, eine alte Schrift, eine grosse Schuld, eine schwere Arbeit, ein feines Glas, ein tiefes Grab, ein friedliches Volk, ein weites Land, ein dickes Fass, ein langes Brett, ein helles Licht.

Die Deklination des Possessivpronomens mit dem Adjektiv:

(Sklanjatev svojilnega zaimka s pridevnikom)

Z. B. mein grauer Hut — ich nehme meinen grauen Hut.
meine alte Uhr — du spielst mit meiner alten Uhr.
sein neues Heft — er schreibt in sein neues Heft.

dein starker Arm, dein kleiner Schrank, sein grosser Verlust, ihr heisser Wunsch, sein müdes Leben, sein eigenes Bild, ihr schöner Anzug, Ihr neues Buch (Vaša nova knjiga), **unsere Schwere Arbeit, eure grosse Macht, unsere kleine Insel, ihre letzte Tat, Ihre einzige Schuld** (Vaša edina krivda), **eure bequeme Wohnung, ihr sonniges Zimmer, kein guter Stoff, kein schönes Bild.**

Die Deklination der Adjektiva ohne Artikel:

Z. B. langer Weg — Ich gedenke langer Wege im Walde.
alte Brücke — über den fluss führen alte Brücken.
grosses Schiff — auf grossen Schiffen ist gut reisen.

langer Brief, schneller Fisch, ferner Osten, klarer Himmel, grosser Saal, heisser Wunsch, schwerer Stein, buntes Tuch, weisses Papier, tiefes Tal, gutes Volk, fernes Land, weiches Holz, langes Boot, weites Meer, schwere Last, grosse Zahl, kleine Schachtel, lange Strasse, hohe Mauer, dünne Nadel, süsse Kirsche, schlechte Wohnung, schwarze Kohle, kaltes Bier, roter Wein.

Ergänzen Sie die Endungen der Adjektiva:

Die Schaufenster.

In den Hauptstrassen einer gross — Stadt gibt es verschieden — Geschäfte mit breit-, herrlich- Schaufenstern. Viele schönsachen kann man dort bewundern. Am meisten bleiben die Damen stehen, denn sie brauchen immer etwas Neu-, Schön- und Nützlich- für die Wirtschaft, für sich selber oder ihre Lieb- zu Hause.

Hier isr ein gross- Geschäft, das die verschiedenst- Arten Stoffe, Wäsche und Kleider in zwei gross- Schaufenstern zeigt. In dem erst- sehen wir viel weiss- und bunt- Muster von baumwollen-, leinen- und seiden- Wäsche für Herren, Damen und Kinder. Dazwischen liegen seiden-, baumwollen- oder leinen- Stoffe in hell- Farben und alles in gross- Auswahl. Jeder suchend- Käufer kann etwas finden.

Im zweit- Fenster stehen gross- Puppen in bunt- Damenkleidern. Da gibt es dunkl-, wollen- Strassenkleider, hell-, baumwollen- Hauskleider und leicht-, seiden- Gesellschafts- und Ballkleider. Da stehen immer viele jung- Damen, aber auch ältersind dazwischen. Sie überlegen, welche dunkl- oder hell- Farbe, welchen leicht- oder schwer- Stoff und welche modern- Form sie für ihr nächst- Kleid nehmen werden.

Fortsetzung in der nächsten Lektion.

Wörter — besede

r Gipfel — vrh
kühl — hladen
r Besen — metla
s Wunder — čudež
e Jagd — lov
e Pflicht — dolžnost
r Bach — potok
s Segel — jadro
s Kissen — blazina
fern — oddaljen
breit — širok
wollen — volnen
still — tih
s Dorf — vas
r Pfad — steza
r Balken — hlod
r Ast — veja
r Traum — sanje
e Eiche — hrast
grell — kričeč
e Wunde — rana
e Schrift — pisava
e Schuld — krivda, dolg
s Grab — grob
friedlich — miren, pokojen
s Fass — sod
weit — daljen
s Brett — deska
r Verlust — izguba
eigen — lasten
e Macht — moč
bequem — udoben
r Saal — dvorana
s Tuch — sukno, ruta
s Tal — dolina
s Boot — čoln
e Last — breme
e Schachtel — škatlja
e Mauer — zid, stena
s Schaufenster — izložbeno okno
e Hauptstrasse — glavna ulica
bewundern — občudovati
e Wirtschaft — gospodinjstvo
für sich selber — za same sebe
s Muster — vzorec
baumwollen — iz bombaža
leinen — platnen
seiden — svilen
dazwischen — vmes, med tem
e Auswahl — izbira
r suchende Käufer — kupec ki išče
s Strassenkleid — ulična obleka
s Hauskleid — domača obleka
s Gesellschaftskleid — družbena obleka
s Ballkleid — plesna obleka
überlegen — premisliti, pretehtati
der nächste — naslednji

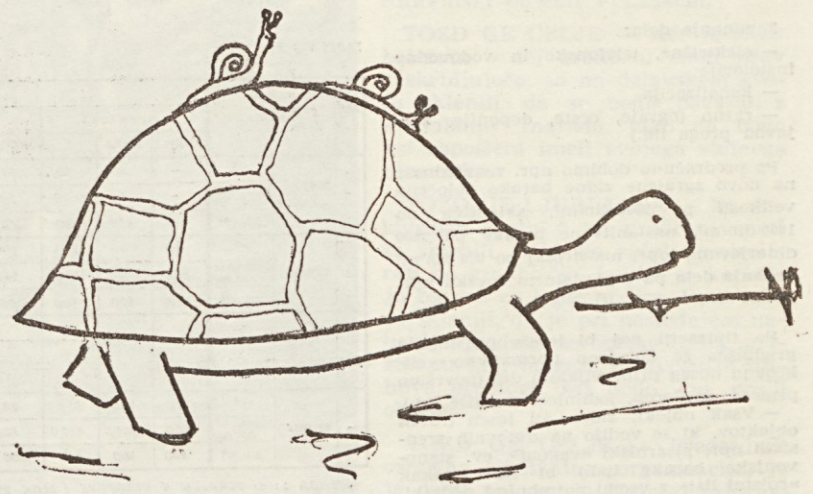

Ah, ah ta brzina

Direct costing DC - metoda IV.

Pripravljalna dela kot element prodajne cene objekta (kalkulacije in evidenca stroškov pripravljalnih del)

V predhodnem obravnavanju DC-metode smo večkrat naleteli na pripravljalna dela kot enega bistvenih elementov cene objekta. Zaradi boljšega vpogleda v materijo dosedanjih razprav, smo pripravljalna (in zaključna) dela izločevali iz obravnave in jih odložili do danes.

Namen obravnavanja poedinih grup stroškov je jasen: nobenih za gradnjo objekta potrebnih del ne smemo zanemariti do take mere, da izgubimo pregled nad njihovo višino stroškov oz. da ne bi mogli ugotoviti njihovega vpliva na končno ceno objekta.

Pripravljalna dela so po svoji naravi *direktni stroški*, ker pa so ločeni od samega objekta, jih opredeljujemo kot *posredne*. Načeloma so pripravljalna dela samostojen objekt, ki je istočasno stroškovni nosilec, z vsemi neposrednimi elementi prodajne cene tj. variabilnih stroškov. Ti »Sv« so obeleženi z istimi kontnimi številkami kot glavni objekt (sektor), samo s to razliko, da se vodijo posebej. Stvar dogovora med tehničnim in knjigovodstvenim kadrom je kako doseči pravilno obeleževanje in razmejevanje faktur.

Po obsegu pa razlikujemo več vrst pripravljalnih del: za velika gradbišča (npr. avtocesta, veliki viadukti in mostovi, večji investicijski objekti TE, hidrogradenj itd.) je pripravljen samostojen elaborat s posebnim predračunom stroškov, kar predstavlja samostojen »objekt«, z vsemi potrebnimi elementi polne prodajne cene.

Način izdelave ekonomsko-tehnične analize je za tak »objekt« razumljiv in analogen vsem drugim objektom.

Za vsa manjša dela pa v praksi ne projektiramo pripravljalnih del, temveč jih kalkulacijsko enostavno ocenimo kot del faktorja, kar nam da posredno nek določen znesek za pokritje dejanskih stroškov. Nekega določenega kriterija za določitev meje med obema načinoma kalkuliranja stroškov pripravljalnih del ni. Kriteriji so med posameznimi kalkulanti zelo različni, največkrat pa o tem odloča razpoložljivi čas. Za olajšavo so si posamezna podjetja izdelala tipizacijo pripravljalnih del za srednja in mala gradbišča, kar je soliden pripomoček k realnejšim kalkulacijam. Odsotnost pokalkulaciji za preverjanje ocenjenih stroškov pa tudi to prednost tipizacije precej zreducira.

Namen naše razprave pa je ravno primerjava dejanskih stroškov s kalkuliranimi. Za čim večji znesek pripravljalnih del gre, tem bolj je potrebno preverjati pravilnost ocenjevanja stroškov oz. ugotoviti ev. razliko. Vse prelahko ovrednotimo za pripravljalna dela potrošena sredstva kot nujna, ne potrudimo pa se, da bi ugotovili realnost kalkulacij, tj. kaj se s temi stroški dogaja.

Načelno pa bi se morali odločiti pri srednjih in malih objektih za tipizirana pripravljalna dela s tipiziranimi objekti in zavestnim trošenjem in evidentiranjem sredstev. Ker tipizacija objektov še ni popolna, se moramo dogovoriti, kako pripravljalna dela realno kalkulirati in evidentirati stroške.

Pri kalkulacijah pripravljalnih del gre predvsem za realno ocenitev stroškov, ki jih imamo za konkreten objekt.

Cena (C) vseh pripravljalnih del je sestavljena iz treh elementov tj. iz:

C_M — vrednosti amortiziranega materiala oziroma objektov pripravljalnih del (elementi objektov, montažne lope itd.)

C_D — vrednost vloženega dela za postavitev in demontažo, povečanega za fiksne stroške,

C_m — vrednost materiala, ki ostane odn. je izgubljen (temelji, kanalizacija, tlaki, ceste itd.),

kar lahko napišemo z obrazcem

$$C = C_M + C_D + C_m$$

S tem dobimo izhodišče za kalkulacijo in evidenco, ki mora biti čimbolj pregledna in enostavna.

Če predpostavimo, da imamo za neko določeno, srednje veliko gradbišče tipizirana pripravljalna dela, bi iz spiska dobili naslednja dela:

1. objekti:
— zidani (pisarne, garderobe, sanitarije)
— leseni (skladišča, nastanitev delavcev ipd.)
— tesarske lope
— nadstreški
z vsemi ev. instalacijami

2. zunanja dela:
— električne, telefonske in vodovodne instalacije
— kanalizacija
— razno (ograje, ceste, deponije, žerjavna proga itd.)

Po predračunu dobimo npr. za vrednost na novo zgrajene zidne barake določene velikosti po 2000 din/m², skladišča po 1000 din/m², nastanitvene barake po 2500 dinarjev/m², lope, nadstreški po 800 din m² zunanja dela pa v povšalnem znesku npr. 500.000 din.

Po tipizaciji naj bi imela posamezna gradbišča že določeno normativno velikost in obseg pripravljalnih del (površino pisaren, garderob, jedilnice, skladišč itd.).

— Vsak objekt, zidan ali lesen (razen objektov, ki se vodijo na osnovnih sredstvih npr. pisarniški »vagoni«, ev. stanovanjske barake ipd.) bi imel nekak »rojstni list« z vsemi potrebnimi podatki, detajlnim seznamom vgrajenega materiala (okna, vrata, nosilci, kritina), količine, vrednost, amortizacijsko dobo nekaterih elementov, odpise in vrednosti ob periodičnih obračunih. C_M sumarju bi dobili vrednost C_M zaobravnavani objekt.

— Za vrednost C_D in C_m bi vodili za ves sektor eno tabelo, katerih % vrednosti za posamezne vrste objektov, bi izhajali iz predračunskih tipiziranih kalkulacij.

Predpostavimo, da bi dobili za C_M in $C_D + C_m$ naslednje odnose za:

— zidane barake: C_M = 49 %, $C_D + C_m$ = 51 %

— lesene barake: C_M = 60 %, $C_D + C_m$ = 40 %

— zunanja dela: C_M = 20 %, $C_D + C_m$ = 80 %

Vse te podatke iz tipizaraih predračunov bi strnili v naslednjo pregledno tabelo:*

* tabela je priložena

V tipskih in normativnih predračunih bi imeli vse potrebne elemente cen brez zunanjih transportov, ki bi bili skalkulirani posebej za določene oddaljenosti npr. do 10 km, 10—20 km itd.

Vsa ta priprava tipizacije, kalkulacije in sistemov evidentiranja je nujna za čas, ko bodo z AOP vsi ti procesi tudi omogočeni; to pa bo že jutri, zato moramo o tem razmišljati še danes.

*

II. Poleg nakazane problematike zasledovanja stroškov okrog pripravljalnih del, se nam poraja še cela vrsta problemov, ki jo danes ponovno načenjamo, kakor že tolikokrat v preteklosti. Vendar smo danes z AOP tako blizu možnosti uresničitve zamisli, ki se vedno znova pojavlja vsakemu ekonomsk mislečemu tehniku: ali so ti in taki stroški za izvedbo tega in tolikega objekta upravičeni? Eden izmed do dan ši nerešenih problemov, ki pa nam je že večkrat vznemirjal misli je *evidenca in poraba lesa v* gradbeništvu.

Čeprav se je v zadnjih desetih letih tehnologija tudi v gradbeništvu že precej izpopolnila, tako da se ravno poraba lesa z uporabo montažnih opažev, jeklenih odrov in podporrega materiala opazno zmanjšuje, je še vedno vredno premisliti kako gospodarimo s to vedno bolj dragoceno surovino. Ako vzamemo v roke grobo računico, da porabimo v Gradisu letno ca. 6—8 tisoč m³ različnega lesa in da ta vrednost predstavlja danes skoraj milijardo starih dinarjev, potem je že vredno, da nekoliko podrobneje razčlenimo celotno gospodarjenje z lesom. Ako bomo s svojim prizadevanjem našli nek določen sistem dela, čeprav morda v začetku pomanjkljiv in premalo točen, ne smemo od tega odstopati, temveč samoiniciativno iskati vedno več izboljšav osvojenega sistema.

Ako danes pogledamo v inventurne knjige, vidimo zelo pisano sliko neenotne klasifikacije lesa po posameznih vrstah in kvaliteti. Samo v eni gradbeni enoti imamo sedemnajst (17) vrst desk oz. plohov, v drugi petnajst (15) vrst žaganega lesa, odvisno pač od natančnosti in poimenovanja posamezne inventurne komisije oz. skladiščnika. Slika bi bila lahko še bolj pisana ako pomislimo, da je različnih dimenzij posameznih vrst lesa in pa stopnje obrabljenosti lahko neomejena. Vprašamo pa se, kje je smiselna in koristna meja evidence, posebno če pomislimo, da evidenca ne more slediti vsakodnevnim spremembam dimenzij in kvalitete na gradbišču. Druga stvar z lesom v praksi je ta, da nam 1 m³ lesa 100 % kvalitete prav tako služi kot 75 % ali 50 % prvotne vrednosti. Nihče nam ne more garantirati, da ne bo npr. ploh sedanje 50 % vredosti, »preživel« 75 ali 100 % vrednega ploha. Enako je z vsemi ostalimi vrstami lesa. Zato je nujno, da vso stvar poenostavimo na osnovi medsebojnega dogovora do tiste meje, ki bo še koristno služila potrebni evidenci oz. analizi.

Najprej se moramo dogovoriti o številu posameznih vrst lesa npr. jamski, obžagan, rezan (letve, morali), deske plohi in ostali les (hrast, bukev, kratice itd.). Evidenco bi vodili po kubaturi in vrednosti, odpisi pa bi se vršili kvartalno po nekih izkustvenih normah. Tabela, ki bi jo vodil sektorski vodja s pomočjo skladiščne evidence, (ki bi jo poenotili, kar pa je stvar dogovora o najboljši rešitvi) bi izgledala nekako takole:

Na gradbišču imamo nov les za dvojni namen: Eden je ta, da nov les vgradimo v objekt (stropovi itd.), drugi pa je poraba lesa za pomožne konstrukcije (opaževanje, podpiranje, pripravljalna dela itd.). Evidenca, ki jo imamo v mislih, vodi računa o lesu, ki služi za pomožne konstrukcije. Ako bi evidenco o obeh vrstah ločili, bi bila pregledna tabela lahko precej poenostavljena, tako pa prvi del tabele prikazuje ločeno evidenco, drugi del pa vodi računa o odpisih v poenostavljeni, skupni evidenci novega in starega lesa.

V tabeli 2 bi bilo treba statistično določiti le % fizičnega oz. vrednostnega odpisa posameznih vrst lesa. Razumljivo je, da ta empirično določen % porabe lesa variira po posameznih sektorjih in je odvisen od karakteristike objekta, vendar so v globalu za celotno TOZD podatki relativno konstantni, tekom inventur pa se prvotno ocenjen % lahko pravilno korigira.

Iz določenih izkušenj vzamemo naslednjo povprečno fizično in vrednostno obrabo poedinih vrst lesa (celotna razpoložljiva količna (100 %) je zač. zaloga plus kumulativna nabava do obravnavanega časa.)

Vrsta lesa	ODPIS (OBRABA) % Razpoloži količina	letni	kvart.	mesečni
obžagan	100 %	35	8.8	3.0
rezan	100 %	70	17.4	5.8
deske	100 %	80	20.0	6.7
plohi	100 %	45	11.3	3.8
razni	100 %	50	12.5	4.2
SKUPAJ (povpr.)	100 %	55	13.8	4.6

Začasno lahko uporabljamo zgornje vrednosti količinskih in vrednostnih odpisov, ob periodičnih računih ali ob koncu leta, ko opravimo inventuro pa te vrednosti združroma oz. popravimo na realne količine. Prav tako lahko operiramo s ponderirano vrednostjo posameznih vrst lesa: Številke v tabeli 2 so primer postopka pri evidentiranju in odpisovanju količine in vrednosti. Pri tej evidenci popolnoma izločimo les, ki ga vgradimo v objekt ali oddamo drugam in s tem 100 % odpišemo.

To bi bil lahko eden od načinov poenostavitve, do danes še precej neenotne evidence o gospodarjenju z lesom.

Z gornjima predlogoma o evidenci vrednosti pripravljalnih del in lesa problematika o evidenci materiala s tem še ni izčrpana. Problematična ostane še evidenca o različnem režijskem materialu (gumi-kabli, instalacijski-vodovodni in električni ter ostali material, ki služi v vsakdanji praksi) in drobnem inventarju, vendar spada vse to v področje gospodarjenja na poedinih TOZD oz. sektorjih.

Edina zapreka pri uveljavljanju novih načinov dela v ekonomiki poslovanja je naše vsakdanje počutje, ko imamo že z rednim operativnim delom toliko opraviti, da nam za »globlje« probleme ne ostaja niti dovolj časa niti volje. Brez poglobljenega vsakdanjega dela pa ostajamo dejansko le na površini, v vlogi »gasilcev«, ki sproti in rutinsko rešujemo vsakdanje probleme in to brez spoznanja, da bo uspeh našega dela le tedaj boljši ako bomo uvajali v svoje delo čimveč sistematike in načrtnosti.

Inž. Vasle, APS

PREGLEDNA TABELA PRIRRAVLJALNIH DEL

TOZD : .....

OBJEKT : .....

ZAP. ŠT.	PREDMET OBJEKT (TIPSKI)	VELIKOST OBJEKTA M² (NORMATIV)	VREDNOST DIN/M² (IZ KALKULAC.)	SKUPNA VREDNOST 100 % C (000 DIN)	VREDNOSTI C_M %	C_M 000 DIN	$C_D + C_m$ %	$C_D + C_m$ 000 DIN	PLAN ODPISA MESECEV C_M 1)	$C_D + C_m$ 2)	VREDNOST ODPISA 000 DIN/MES C_M (7:10)	$C_D + C_m$ (9 : 11)	Σ (12 + 13)	VREDNOST ODPISA IN STANJE NPR. PO 8 MES. ODPIS 000 DIN (14 x MES)	OSTAN. VRED. 000 DIN (5 - 15)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	ZIDANA BARAKA	20	2 000,-	40	49	19,60	51	20,40	72	20	0,27	1,02	1,29	10,32	29,68
2	MONT. LES. BARAKE	100	1 000,-	100	60	60,00	40	40,00	72	20	0,83	2,00	2,83	22,64	77,36
3	NADSTREŠKI, LOPE	150	800,-	120	60	72,00	40	48,00	48	20	1,50	2,40	3,90	31,20	88,80
4	ŽERJAVNA PROGA	100m'	500,-	50	50	25,00	50	25,00	120	20	0,21	1,25	1,46	11,68	38,32
5	ZUNANJA DELA	–	–	500	20	100,00	80	400,00	48	20	0,21	20,00	20,21	161,68	338,32
6	----------	–	–	100	20	20,00	80	80,00	24	20	0,83	4,00	4,83	38,64	61,36
7	OSTALO	–	–	50	40	20,00	60	30,00	24	20	0,83	1,50	2,33	18,64	31,36
–	SKUPAJ	–	–	960	33	316,60	67	643,40	–	–	4,68	32,17	36,85	294,80	665,20

OPOMBA : 1) DOBA TRAJANJA ELEMENTOV OBJEKTA 6 (4) LET (MINIMALNO = ROK TRAJANJA ELEMENTOV OBJEKTA)
2) DOBA INTENZIVNE GRADNJE (20 MESECEV = DOBA GRADNJE OBJEKTA)

AKO SE VPRAŠAMO, KOLIKA BO ŠE VREDNOST N. PR. ELEMENTOV MONTAŽNE LESENE BARAKE PO ZAKLJUČKU GRADNJE (20 MES), DOBIMO ODGOVOR S TEM, DA ODGOVARJAJOČO VREDNOST MESEČNEGA ODPISA V STOLPCU 12 T.J. 0,83 , POMNOŽIMO Z 20 IN ZNESEK ODŠTEJEMO OD VREDNOSTI C_M IZ STOLPCA 7
40,00-0,83 x 20 = 43 400 DIN

TABELA : 2

NABAVA IN PORABA LESA

ZAP. ŠT.	VRSTA LESA	PREDMET	I. KVARTAL INVENTURA NOVI	STARI	Σ	NABAVA NOVI	STARI	Σ	STANJE NOVI	STARI	Σ	PORABA (ODDAJA) 100 % NOVI	STARI	Σ	STANJE NOVI	STARI	Σ	ODPIS (NOVI IN STARI)	II. KVARTAL STANJE 3) NOVI	STARI	Σ
1	JAMSKI + OBŽAGAN	M³	–	50	50	20	40	60	20	90	110	–	–	–	20	90	110	8,8	–	–	100,3
		VREDNOST 000 DIN	–	5,0	5,0	4,0	6,0	12,0	4,0	11,0	17,0	–	–	–	4,0	11,0	17,0	8,8	–	–	15,5
		DIN/M³	–	100	100	300	150	200	300	122	154	–	–	–	300	122	154	–	–	–	154
2	REZAN	M³	40	40	800	20	–	20	60	40	100	10 1)	5 2)	15	50	35	85	17,4	–	–	70,2
		VREDNOST 000 DIN	48,0	8,0	54,0	28,0	–	28,0	76,0	8,0	84,0	12,7	1,0	13,7	63,3	7,0	70,3	17,4	–	–	58,1
		DIN/M³	1200	200	700	1400	–	1400	1270	200	840	1270	200	914	1270	200	827	–	–	–	827
–	SKUPAJ	M³	100	250	350	80	–	80	180	250	430	20	5	25	160	245	405	13,8	–	–	349,1
		VREDNOST 000 DIN	80,0	100,0	180,0	80,0	–	80,0	160,0	100,0	260,0	28,0	1,0	29,0	132,0	99,0	231,0	13,8	–	–	199,1
		DIN/M³	800	400	514	1000	–	1000	890	400	605	1400	200	1160	825	404	570	–	–	–	570

OPOMBA :: 1) VGRAJEN V STROPOVE (BLOK 25)
2) ODPELJAN NA SEKTOR M
3) AKO NI VEČ POTREBE ZA EVIDENCO NOVEGA LESA, KI BI NAJ BIL VGRAJEN, PREKEHAMO VODITI LOČENO EVIDENCO

Celjanke na Triglavu

Triglavska

Z vrha Triglava uprem svoj pogled,
čez hribe, doline v širni ta svet,
nikjer lepšega kraja ni,
kot Triglav mogočni si ti.

Če kdaj me še pot popelje tod,
vedno ostal mi bo spomin,
na dan, ko sem prvič bila vrh planin,
ko prvič v življenju opazila sem,
kaj človek pomeni v vesolju tem.

Ob skalah mogočnih veter buči,
s strahom v srcu, pogled v dolino hiti,
mnogo že mladih življenj ugasnilo je tu,
a gora te vleče vedno naprej,
od klina do klina, do vrha, naprej!

Slovenec, ponosen bodi ti,
ko vrh Triglava domovino ti krasi.

Betka Drpič

Dobili bomo svojo ambulanto

O tem, kako smo ljubljanske TOZD Gradisa potrebovale svojo ambulanto, ni potrebno govoriti. Želeli smo si, da bi že enkrat imeli nekje urejen svoj kotiček, kamor bi naši ljudje lahko hodili, ne da bi jim bilo treba čakati na vrsto, kjer bi srečevali svojega zdravnika, ki bi jih poznal in bi jim tako lažje pomagal. Že ta mesec bodo te sanje uresničene, poleg svojega splošnega zdravnika pa bomo dobili tudi svojega zobozdravnika.

Pritličje v našem samskem domu v Mislejevi ulici je že preurejeno. Gradbena dela so bila sicer precej draga (nekaj več kot 59 starih milijonov dinarjev). Ta denar bo treba nekje še najti, saj so vse investicije že razdeljene in določene za druge namene. Zato pa je oprema obeh ordinacij — zobozdravstvene in splošne — že nakupljena in denar zanjo že rezerviran.

Ambulanta bo začela obratovati 15. oktobra (zobozdravstvena nekoliko kasneje). V njej bodo lahko iskali pomoči le naši zaposleni, v najboljšem primeru pa še ožji svojci. S tem bomo dosegli, da našim delavcem ne bo treba nekaj ur čakati pred vsakim pregledom.

Reki in misli

Pošten človek nikoli ne dela skrivaj in se ne sramuje tega, kar dela.

*

Če nimate dela, ne bodite sami, če ste sami, ne bodite brez dela.

*

Večno živa narava ustvarja na ruševinah nekega bitja novo drugo življenje.

(Lessing)

*

Nikoli ne recite svoji ženi, da ima slab okus; ne pozabite, da se je poročila z vami.

*

Bedaki ne morejo izumreti, pametnejši pa nočejo.

(Kirst)

Komur ostanejo brazgotine, nikoli ne pozabi na rane.

*

Če je rojstvo velika začetnica, je poroka vprašaj in smrt pika.

*

Politik je človek, ki zahteva od vas, da vse žrtvujete za tako stvar, za katero on niti mignil nebi.

Potroši zmeraj dinar manj, kot zaslužiš!

(Cantu)

Naši jubilanti - 10, 15, 20 in 25 let uspešnega dela v GIP Gradis

10-letniki

TOZD Gradbena enota Ljubljana

1. Berlogar Franc, 2. Bobić Blagoje, 3. Božek Ivan 4. Čorić Slavko, 5. Denić Mustafa, 6. Hodžić Ramzo, 7. Kajić Stipo, 8. Kljunić Drago, 9. Šrol Vincenc, 10. Staba Ivan, 11. Tabaković Meho 12. Vasić Dušan 13. Vizjak Adam, 14. Zeneli Ejub.

TOZD Gradbena enota Celje

1. Branković Mladen, Fošnarič Franc, 3. Hohnjec Dragutin, 4. Kanceljak Viktor, 5. Krnjak Ivan, 6. Krsnik Alojz, 7. Kukenberg Rozalija, 8. Praprotnik Vida, 9. Sirc Stanislav, 10. Škrabl Franc, 11. Tomplak Alojz 12. Žagar Marija.

TOZD Gradbena enota Maribor

1. Benkovič Viktor, 2. Božičevič Drago, 3. Bregovič Ivan, 4. Čuš Jože, 5. Ferenček Pavel, 6. Frangeš Marija, 7. Habuš Ivan, 8. Hohnjec Josip, 9. Horvat Ivan, 10. Jambrešič Ivan, 11. Javornik Ivanka, 12. Kapljič Ivan, 13. Kočet Ivan, 14. Korotaj Jože, 15. Kranjc Marjeta, 16. Krokter Ivan, 17. Kutnjak Stjepan, 18. Langeršek Marija, 19. Lazar Franjo, 20. Lešnik Klavdija, 21. Kristofič Josip, 22. Mohorič Andrej, 23. Malekoci Pavel, 24. Martan Franjo, 25. Milec Mijo, 26. Novak Franjo, 27. Pokeršnik Erna, 28. Potisk Peter, 29. Prašnički Alojz, 30. Prikratki Franjo, 31. Puc Miroslav, 32. Pukl Jože, 33. Radej Evelina, 34. Slonja Josip, 35. Šafarič Anton, 36. Vlah Stjepan, 37. Zebec Štefan, 38. Zemljič Franc, 39. Žitnik Vida.

TOZD Gradbena enota Jesenice

1. Antolič Imbro, 2. Čergič Savo, 3. Elkazovič Osman, 4. Kremenovič Ljubo, 5. Kramar Ivanka, 6. Marić Djordje, 7. Mikulan Alojz, 8. Plemelj Alojz, 9. Šanca Vlado, 10. Šljivar Milovan.

TOZD Gradbena enota Ravne na Koroškem

1. Deutsch Franc, 2. Demšar Stanko, 3. Durić Fehim, 4. Duranović Sabid, 5. Gole Justina, 6. Hercog Andro, 7. Horvat Franc, 8. Horvat Marija, 9. Hrvatski Ivan, 10. Korat Ivan, 11. Kovačič Hubert, 12. Muratović Husein, 13. Mori Berta, 14. Mihocek Josip, 15. Osvald Anton, 16. Plešej Alojz, 17. Plimen Ivan, 18. Ring Pavel, 19. Rojko Vida, 20. Rudolf Ludvik, 21. Stražišnik Ivan, 22. Skenderović Latif, 23. Stamenković Bora, 24. Škratek Stanko, 25. Vadas Ivan, 26. Vadas Vinko.

TOZD Gradbena enota Ljubljana okolica

1. Ahmetović Redžep, 2. Bajrič Ale, 3. Bermanec Stjepan, 4. Bokan Anton, 5. Cahun Jože, 6. Hasanič Atif, 7. Kadirič Muharem, 8. Klanšek Jože, 9. Kocjančič Marija, 10. Lasič Albin, 11. Mamič Ivo, 12. Miladinović Vojin, 13. Muratagić Jasim, 14. Pongrac Drago, 15. Stojanović Veljko, 16. Vinarič Anton, 17. Vučković Milomir.

TOZD Gradbena enota Koper

1. Purgar Ivan, 2. Stojković Vitomir.

TOZD Obrat gradbenih polizdelkov Ljubljana

1. Dolič Munib, 2. Glavina Tomo, 3. Grum Ivan, 4. Horvat Franc, 5. Hostička Peter, 6. Lovše Ivan, 7. Praček Alojz, 8. Pantelić Milorad, 9. Romozi Vilim, 10. Stojanovič Stanko, 11. Sinković Josip, Zvonar Momčilo, 13. Žnidaršič Stane.

TOZD Strojno prometni obrat Ljubljana

1. Božovič Breda, 2. Čudić Gojko, 3. Despotović Trivun, 4. Gradišnik Jože, 5. Kodra Janez, 6. Maksimovič Slavko, 7. Novak Tomislav, 8. Poznič Zdravko, 9. Šipka Peter, 10. Zobec Nevenka.

TOZD Kovinski obrati Ljubljana

1. Balon Anton, 2. Igličar Marjan, 3. Pevc Rudi.

TOZD Kovinski obrati Maribor

1. Dover Marija, 2. Polanec Vinko.

TOZD Lesno industr. obrat Š. Loka

1. Benedik Janez, 2. Čremožnik Jože, 3. Frelih Milan, 4. Klemenčič Vinko, 5. Kolenko Jože, 6. Kržišnik Franc, 7. Miklavčič Pavle, 8. Nastran Milan, 9. Rozman Franc, 10. Trobec Franc.

TOZD Biro za projektiranje Ljubljana

1. Debevc Stane, 2. Lesar Franc, 3. Loboda Janez, 4. Urankar Vida.

TOZD Skupne službe

1. Bučar Fani, 2. Brenčič Ignac, 3. CotičJana, 4. Češnovar Olga, 5. Dobovšek Marjana, 6. Erjavec Majda, 7. Huško Štefka, 8. Jeršan Jernej, 9. Marc-Kloboves Milka, 10. Novak Gabrijela, 11. Orel Jožica, 12. Poženel Hedvika, 13. Plohl Anton, 14. Pucelj Anton, 15. Perovšek Marija, 16. Zupančič Rajko.

Centralno skladišče

1. Ružeskovič Jovan.

Uprava delavskih domov

1. Jančič Marija, 2. Kos Antonija.

15-letniki

TOZD Gradbena enota Ljubljana

1. Babič Jože, 2. Janušič Drago, 3. Kihas Ivan, 4. Kihas Slavko, 5. Kušen Adam, 6. Lovša Jakob, 7. Mencinger Jože, 8. Tabaković Ramo, 9. Palić Veiz.

TOZD Gradbena enota Celje

1. Hajdinjak Štefan, 2. Lukner Rudolf, 3. Meško Ivan, 4. Novak Jakob, 5. Otorepec Ferdinand, 6. Sluga Janez, 7. Špoljarič Josip.

TOZD Gradbena enota Maribor

1. Bratuša Stanko, 2. Bistrovič Anton, 3. Blažon Franjo, 4. Borak Ivan, 5. Butija Franjo, 6. Butija Ivan, 7. Dolenc Anton, 8. Gjerek Štefan, 9. Golubič Maks, 10. Habjanič Ferdo, 11. Janžek Jože, 12. Kerman Avgust, 13. Kodrič Anton, 14. Kop Jože, 15. Krajnc Štefan, 16. Kreč Vladimir, 17. Kumer Janez, 18. Levačič Luka, 19. Lorenčič Ljudmila, 20. Majcenič Alojzija, 21. Marčič Erika, 22. Mužek Mirko, 23. Šoštarič Ivan, 24. Tot Marija, 25. Tratnjak Peter, 26. Vogrinčič Jože, 27. Vogrinec Lovrenc, 28. Zagorec Anton, 29. Zagorec Milan.

TOZD Gradbena enota Jesenice

1. Bilič Jože, 2. Duh Jože, 3. Ferjan Helena, 4. Koračin Marija, 5. Mekiš Justa, 6. Plemelj Valentin, 7. Pivač Marjan, 8. Špoljarič Štefan, 9. Štros Alojz, 10. Valant Franc, 11. Zadravec Marija.

TOZD Gradbena enota Ravne na Koroškem

1. Bosilj Djuro, 2. Buček Karel, 3. Čagran Feliks, 4. Kolarič Angela, 5. Slavič Neža, 6. Veršnik Maja.

TOZD Gradbena enota Ljubljana-okolica

1. Habuzin Drago.

TOZD Gradbena enota Koper

1. Cajhen Anton, 2. Marcijuš Franjo.

TOZD Obrat gradbenih polizdelkov Ljubljana

1. Krakar Rudi, 2. Mičič Ilija, 3. Mirkovič Stojan, 4. Zver Štefan.

TOZD Strojno prometni obrat Ljubljana

1. Gartner Vincenc, 2. Rus Franc, 3. Speh Franc, 4. Štumberger Stane.

TOZD Kovinski obrati Ljubljana

1. Cotič Vinko, 2. Dodič Viktor, 3. Domazet Jozo, 4. Koren Ignac, 5. Leban Ivanka, 6. Močnik Vinko, 7. Oblak Andrej, 8. Škantelj Anton, 9. Zaviršek Franc.

TOZD Kovinski obrati Maribor

1. Masten Janko, 2. Mlakar Stanko, 3. Petrovič Simon, 4. Senekovič Alojz, 5. Stramšak Franc.

TOZD Lesno industrijski obrat Šk. Loka

1. Bogataj Jožica, 2. Demšar Anton, 3. Mrak Marija, 4. Oblak Ciril, 5. Potočnik Marija, 6. Žagar Janez.

TOZD Biro za projektiranje

1. Majnardi Ana, 2. Vede Boris.

TOZD Skupne službe

1. Skulj Saša, 2. Žnidaršič Feliks, 3. Žigon Helena.

Uprava delavskih domov

1. Feher Marija.

20-letniki

TOZD Gradbena enota Ljubljana

1. Crnčec Jurij, 2. Golub Josip, 3. Koler Martin, 4. Kovačič Josip, 5. Praprotnik Ivan, 6. Podobnik Milan.

TOZD Gradbena enota Celje

1. Cvikl Ferdo, 2. Žalik Anton.

TOZD Gradbena enota Maribor

1. Bezjak Franc, 2. Gril Franc, 3. Gumzer Jože, 4. Horvat Ludvik, 5. Kaučevič Franc, 6. Kolarič Štefan, 7. Kolmačič Josip, 8. Kuhar Ignac, 9. Lah Ivan, 10. Lazar Franjo, 11. Nadelsberger Alojz, 12. Pernek Franc, 13. Pišek Martin, 14. Postružnik Jože, 15. Ragolič Ivan, 16. Švehla Miroslav, 17. Toplak Janez, 18. Zorec Alojz.

TOZD Gradbena enota Jesenice

1. Bavdaš Jože, 2. Frjan Jože, 3. Golc Marjan.

TOZD Gradbena enota Ravne na Koroškem

1. Grabnar Ivan, 2. Majžir Milan, 3. Mlakar Ivan, 4. Voda Štefan, 5. Zrim Franc.

TOZD Gradbena enota Ljubljana-okolica

1. Mežnarič Jože, 2. Solar Franc.

TOZD Gradbena enota Koper

1. Gabrijelčič Bernard.

TOZD Obrat gradbenih polizdelkov Ljubljana

1. Burič Branko, 2. Zver Alojz.

TOZD Strojno prometni obrat Ljubljana

1. Balažič Mirko, 2. Brglez Vinko.

TOZD Kovinski obrati Ljubljana

1. Karun Anton, 2. Kepic Franc, 3. Kukovič Franc, 4. Rode Franc, 5. Tršek Zvone.

TOZD Kovinski obrati Maribor

1. Bratuša Ciril, 2. Justin Anton, 3. Grobelnik Oto, 4. Merc Andrej, 5. Raner Ferdo, 6. Volk Hedvika.

TOZD Lesno industrijski obrat Šk. Loka

1. Demšar Milena, 2. Ivko Drago, 3. Mrak Kristina, 4. Mravlja Vinko.

TOZD Skupne službe

1. Šircelj Milivoj, 2. Zupan Janez.

Uprava delavskih domov

1. Mlakar Maks, 2. Srnec Pavla, 3. Vuckovič Ivan.

25-letniki

TOZD Gradbena enota Ljubljana

1. Artenjak Franc, 2. Erjavec Francka, 3. Horvat Anton, 4. Lazar Karel, 5. Lenaršič Jože, 6. Ravnikar Peter.

TOZD Gradbena enota Celje

1. Hleb Alojz, 2. Langus Franc, 3. Polgar Pavel, 4. Verbič Marija, 5. Volavšek Katarina.

TOZD Gradbena enota Maribor

1. Bukovec Jože, 2. Damiš Tomo, 3. Golob Anton, 4. Steineker Albert, 5. Štruc Vinko.

TOZD Gradbena enota Jesenice

1. Marolt Vlado, 2. Mlakar Marija, 3. Skrt Avgust.

TOZD Gradbena enota Ravne na Koroškem

1. Pogorelec Franc, 2. Pavlič Franc, 3. Vouri Viktor.

TOZD Gradbena enota Ljubljana-okolica

1. Krčmar Karel, 2. Pahor Edo, 3. Sulič Nada.

TOZD Obrat gradbenih polizdelkov Ljubljana

1. Vajegič Mile.

TOZD Strojno prometni obrat Ljubljana

1. Farkaš Štefan, 2. Gomboc Avgust, 3. Križnik Jože, 4. Lesjak Anton, 5. Peternel Pavel, 6. Štrekelj Valentin, 7. Zevnik Božidar, 8. Žontar Avgust.

TOZD Kovinski obrati Ljubljana

1. Jakšič Koviljka, 2. Juršič Marija, 3. Jarkovič Jože, 4. Kogovšek Stane, 5. Košir Janko, 6. Nartnik Anton, 7. Paternost Stojan.

TOZD Kovinski obrati Maribor

1. Onič Slavko, 2. Peršenonik Rafael.

TOZD Lesno industrijski obrat Šk. Loka

1. Flander Darko.

TOZD Centralna železokrivnica

1. Colovini Bruno, 2. Jamževec Ivan.

TOZD Skupne službe

1. Bergant Anica, 2. Capuder Mila, 3. Cepuš Lojze, 4. Cepuš Mira, 5. Lorenčič Jože, 6. Mrak Stana, 7. Peteln Alfred.

Centralno skladišče

1. Kerec Jože, 2. Kaparič Mate, 3. Ravnikar Mujo, 4. Ramovž Ivan.

Uprava delavskih domov

1. Pocedič Avgusta.

	Ž	M
Ljubljana	0	14
Celje	3	9
Maribor	8	31
Jesenice	1	9
Ravne	4	22
Ljubljana-okolica	1	16
Koper	0	2
OGP	0	13
SPO	2	8
KO Ljubljana	0	3
KO Maribor	1	1
LIO	0	10
Biro Ljubljana	1	3
Centrala	11	5
Centr. skl.	0	1
UDD	2	0
	34	147

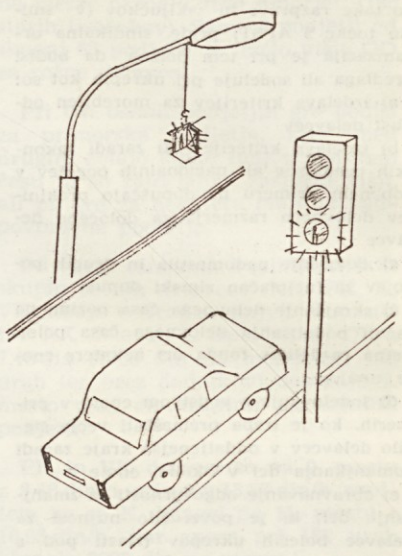

Najmodernejša mestna razsvetljava v SRS

Mnogi med njimi bodo dobili priznanja. Slika je iz leta 1958 ob zaključku del za naš dom na Pohorju

Drobne vesti

TOZD GE CELJE — Celjska gradbena enota ima v tem času v gradnji naslednje večje objekte: stolpnica S-1 in S-2, skladišča Kovinotehne, hala Toper, osnovna šola Otok, šola za blagovni promet v Celju, 156-stanovanjski blok v Velenju in zdraviliški objekti v Laškem.

TOZD GE CELJE — Ker je slika boleznin v tej gradbeni enoti prav zaskrbljujoča, so na delavskem svetu sklenili, da se bodo povezali z ambulanto Ingrada, tako da bodo vsi zaposleni imeli svojega stalnega zdravnika.

TOZD GE LJUBLJANA — Na delavskem svetu v tej gradbeni enoti so sklenili, da bodo začeli kontrolirati po gradbiščih, koliko se koristijo regresi za tople malice. Prav tako so sklenili, da je pri naslednjem nabavljanju delovne obleke treba upoštevati tudi mnenja delavcev in njihove predloge, saj bodo oni nosili obleke.

TOZD GE CELJE — Predsednik osnovne sindikalne organizacije, je je dobil nalogo, da čimprej pripravi javno razpravo o osnutku jugoslovanske in slovenske ustave za zaposlene.

Akcijski program stabilizacije sindikalnega odbora podjetja

Sindikat ima pri uresničevanju stabilizacijskih ciljev in konkretnega programa v delovni organizaciji izjemno pomembno vlogo:

1. vlogo informatorja in mobilizatorja v TOZD, to je organizacijsko vlogo in

2. vsebinsko vlogo, ki sestoji v neprestani skrbi za delavca pri uresničevanju najpomembnejših točk programa.

Akcijski program stabilizacije SOP, to je sindikalni program (skrajšano SAPST), izhaja iz besedila akcijskega programa stabilizacije (APST) v Gradisu. V bistvu predstavlja SAPST izbor tistih točk iz APST, ki so posebej pomembne za delavce in ki hkrati predstavljajo zadevajo ožje področje aktivnosti sindikata sploh. Številke v oklepaju so točke APST

1. VARČEVANJE (1)

Osnovne sindikalne organizacije in SOP se vključujejo v skupno akcijo varčevanja. V sodelovanju s komisijami enot za proizvodnjo in delitev dohodka kakor tudi z lastno aktivnostjo bodo OSO sodelovali pri uresničevanju zlasti tehle akcij:

a) uvedba delavske kontrole v vsaki TOZD

b) zmanjšanje stroškov za slabo pripravljene predloge ali celo nepotrebne sestanke, predvsem tiste, ki jih sklicuje sindikalna organizacija

c) zmanjšanje stroškov za dnevnice, kilometrine, honorarje, manj potrebne nadure

č) izplačevanje osebnih dohodkov na hranilne knjižice

d) zmanjšanje stroškov za reprezentanco, proslave, obdaritve, poslovna kosila

Za izvedbo tega dela programa, to je akcije varčevanja, so osebno zadoženi pred sindikalno organizacijo predsedniki OSO. Najkasneje do 30. 9. 1973 morajo izvršni odbori sestaviti program varčevanja. V mesecu **januarju 1974** mora SOP na podlagi poročil predsednikov OSO obravnavati **konkretne rezultate akcije varčevanja** — tako po enotah kot v podjetju kot celoti.

2. ZAPOSLENOST (4, 5, 25, 27, 29c)

Vsako leto mora **v oktobru sindikalna organizacija obvezno sodelovati v razpravi o zaposlitvi delavcev v zimskem času.** V primeru da samoupravni organi in vodstvo enote ne postavijo tega vprašanja (v oktobru) na dnevni red, je izvršni odbor OSO dolžan dati iniciativo, da do take razprave in zaključkov (v smislu točke 5 APST) pride. sindikalna organizacija je pri tem dolžna da bodisi predlaga ali sodeluje pri ukrepih kot so:

a) izdelava kriterijev za morebiten odpust delavcev

b) izdelava kriterijev, ki zaradi zakonskih predpisov ali nacionalnih pogojev v nobenem primeru ne dopuščajo prekinitev delovnega razmerja za določene delavce

c) določanje nadomestila in drugih pogojev za (ne)plačan zimski dopust

č) skrajšanje delovnega časa pozimi na račun podaljšanja delovnega časa poleti **(letna razdelitev fonda ur)** nekatere enote imajo

d) sodelovanje z vodstvom enote v primerih, ko je treba premeščati večje število delavcev v oddaljenejše kraje zaradi pomanjkanja del v okolici enote

e) obravnavanje odgovornosti za zmanjšanje del, ki je povzročilo nujnost za delavce bolečih ukrepov (zlasti pod a in b)

f) v sodelovanju s kadrovsko službo enote **mora izvršni odbor OSO obvezno vsake tri mesece obravnavati poročilo** (zlasti vzroke in posledice) **o fluktuaciji** delavcev in sprejemati ustrezne ukrepe.

3. NAGRAJEVANJE (17, 15, 18, 19, 25, 41)

V podjetju je premajhen del osebnih dohodkov izplačan na podlagi delovnih učinkov merjenih z normami in obračunanih z akordi. Akordni obračun mora vsebovati **naprej postavljene normative,** opravljene količine ter imena in uro delavcev, ki so opravili obračunane količine. V primeru, ko je sestavljen akordni obračun drugače se v teh primerih nevarno delo, težka izmerljivost reši z osebnimi ocenitvami. Največ improviziranih (v naglici sestavljenih) obračunov je v gradbenih enotah.

Brez smotrnega in večjega razlikovanja v višini OD s pomočjo nagrajevanja po delu zavestno zaviramo delovne pobude storilnejših in krepimo delovno miselnost manj prizadevnih delavcev. Tako stanje slabo vpliva tako na nivo storilnosti kot na delovne odnose — še posebej v primerih kot so odstotki presežkov določajo bolj ali manj osebno in na pamet; pa tudi v primerih, ko akordiranje nadomeščamo s pavšalnim določanjem enotrih, kot so odstotki presežkov, določajo finančnih (knjigovodskih) podatkov.

Tudi za delavce, ki so nagrejevani z osebnim ocenjevanjem (del administrativnega kadra) in za organizatorje proizvodnje se morajo merila razširiti in izpopolniti.

Sindikat se bo za zboljšanje nagrajevanja prizadeval na naslednjih področjih:

a) Osnovne sindikalne organizacije, to je njihovi izvršni odbori, morajo od tehničnega kadra zahevati, da se bistveno poveča delo vnaprej normiranih del in obračunih v akordu. To zahtevo so dolžni postaviti tehničnemu kadru v imenu in v prid vseh poprečnih in nadpoprečnih delavcev, ki bodo s tem imeli možnost z lastnim delom povišati si svoje osebne dohodke in v škodo vseh pod poprečnih (manj storilnih) delavgev, ki se jim s tem onemogoča prejemati poprečne osebne dohodke za podpoprečne delovne učinke.

Izvršni odbori so dolžni spričo uresničevanja 7. točke APST pismeno zahtevati od vodstev enot, da jim najkasneje do konca septembra 1975 odgovorijo na vprašanja:

— kakšno je stanje glede kakovosti in obsega nagrajevanje po normativih (po rezultatih dela)

— katere ukrepe bodo sprejeli, da se izboljša kakovost in obseg nagrajevanja po delu

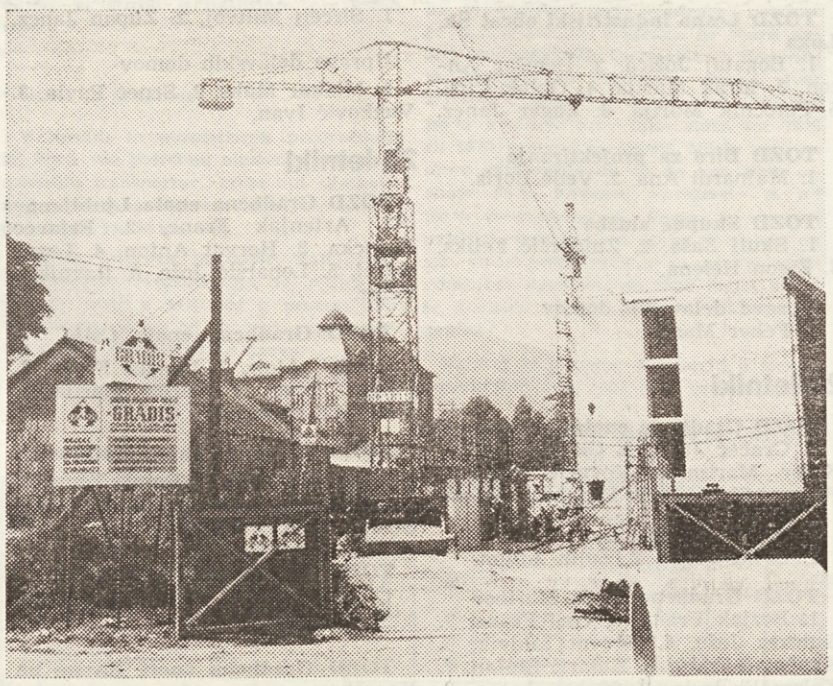

— kdo osebno in do kdaj bo predvideno ukrepe pripravil.

Na podlagi odgovorov morajo **predsedniki izvršnih odborov pripraviti kratko poročilo in ga zoslati SOP, ki mora najkasneje do 25. novembra napraviti povzetek odgovorov** oziroma poročil in ga posredovati odboru za načrtovanje in notranjo delitev dohodka. Od odbora je zahtevati, da vključi vsebino povzetka SOP v gospodarski načrt za leto 1974

b) SOP bo sodeloval z odborom za načrtovanje in notranjo delitev dohodkov po svojih predstavnikih (predsednik tajnik, sekretar) pri nalogi: izdelati ustrezna merila in kriterije nagrajevanja (najmanj pet) za vsa delovna mesta organizatorjev proizvodnje. Poleg obstoječih kriterijev je treba na novo vpeljati zlasti odvisnost nagrad organizatorjev na ustreznih delovnih mestih od kriterijev kot so: rentabilnost, likvidnost, PERLA, naloge, neplačana dela na 90 dni, planiranje, roki (za gradnje, izdelke, poročila, obračune), kršenje predpisov in drugi kriteriji.

č) Nagrade delavcev, oblikovane z osebnim ocenjevanjem, morajo biti komisijsko potrjene. Ti delavci morajo dobiti v izplačilni vrečki razčlenjeno prikazano višino odstotka nagrade za vsak mesec.

Kadar enota ne dosega predvidenih (z gospodarskim načrtom) rezultatov PCD/h, se morajo osebne ocene korigirati skladno s pravilnikom o osebnem ocenjevanju.

Uveljavitev navedenih načel za nagrajevanje delavcev z osebnim ocenjevanjem morajo spremljati osnovno sindikalno organizacijo vsaj dvakrat letno.

č) Vse OSO kakor tudi SOP bo aktivno sodeloval pri organiziranju razprave o predlogu analitične ocene delovnih mest

Razprava bo predvidoma v letošnjem decembru.

4. DELOVNA IN SOCIALNA VARNOST (26, 42, 43)

Delovna zaščita, to je varnost pri delu, ima v podjetju pomembno vlogo, saj varuje človeka pred poškodbami, podjetju pa zmanjšuje stroške. Uspešnost zaščite je v največji meri odvisna od zavestne akcije tako službe varstva kot še posebej vseh delavcev. Sindikat je že doslej načrtno podpiral in sodeloval v raznih akcijah za zboljšanje varstva pri delu. V prihodnje bo svojo aktivnost na tem področju usmeril zlasti v naslednje naloge:

a) Iz lastnih sredstev in iz sredstev sklada skupne porabe bo dajal pomoč delavcem in njihovim družinam, katerim so se zmanjšali prejemki zaradi daljšega bolovanja, predvsem (kot posledica poškodb).

b) Zavestno se bo vključil v vse akcije kadrovsko socialne službe, službe varstva in odbora za varnost pri delu ter odbora za standard in rekreacijo, ki bodo naravnane k zmanjšanju boleznin. Posebej bo podpiral najbolj prizadevne posameznike in skupine, ki se bodo posamič ali organizirano prizadevali za večjo delovno in socialno varnost.

Sindikalna organizacija ni dolžna ščititi posameznikov, ki zaradi neodgovornega ravnanja (opuščanje varnostnih predpisov) povzročajo nesrečo drugim ali sebi.

5. DELOVNA DISCIPLINA (30, 51)

Po podpisu samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v Gradis obstaja povečana možnost, da posamezni delavci v večji meri uporabljajo pravice kot dolžnosti. To se izraža zlasti pri (nepopolnem) izvajanju predpisov, sprejetih načel in politike. Neizvajanje predpisov pomeni kršitev delovnih dolžnosti, ki se morajo po posebnem pravilniku kaznovati.

V enotah, pa tudi na nivoju podjetja, se ponekod zelo nestrpno prenaša kršenje ali neizvajanje sklepov ter internih in drugih predpisov.

Sindikalna organizacija ne more in ne sme nikjer soglašati niti strpno prenašati pogostih primerov neenakega obravnavanja kršitev delovne dolžnosti.

Zgubljen delovni čas (na primer zamuda na delo delavca v proizvodnji) se ponekod sankcionira z neupoštevanjem zamujene ure, v drugih primerih (velikokrat na delovnih mestih v pisarni) pa se take vrste delovne nediscipline ne sankcionira niti z ustnim opominom.

Večje neenakosti se dopuščajo ponekod v škodnih primerih. Delavec mora na primer zgubljeno ali drugače odtujeno orodje, ki ga je dobil na reverz, plačati. Odgovornejši kader, ki je v primerih nepravilnih postopkov (tudi proti predpisom) povzročil bistveno večjo škodo bodisi na izdelku, objektu ali moralno in s tem največkrat tudi komercialno škodo (ta je lahko izjemno velika pa težko izmerljiva), pa velikokrat ni prizadet niti z ugotavljanjem škode, niti pri nagrajevanju (kvaliteta, roki).

Delavci poznajo to dvoličnost iz nemajhnega števila konkretnih primerov. V kolikor ne bo k zmanjšanju teh nepravilnosti, ki učinkujejo nestabilizacijsko v ekonomskem in družbenopolitičnem pomenu, učinkoviteje pristopila delavska organizacija, to je sindikat, potem pa more računati z večjo vlogo in ugledom v očeh delovnega podjetja.

Izvršni odbori OSO bodo zastran povečanja delovne discipline in odgovornosti **skupaj z osnovnimi organizacijami** ZK izdelali **posebne programe, v katerih** se bodo opredelili najmanj do naslednjih vprašanj:

a) poostriti se morajo ukrepi za **izboljšanje delovne discipline** (prihajanje in odhajanje na delo in z dela ter odhajanje z dela med delovnim časom, podaljševanje polurnega odmora, vinjenost med delom, koriščenje dopusta po dnevih namesto največ v dveh delih), pri čemer je treba za umske delavce zahtevati celo ostrejše kriterije zaradi pozitivnega delovanja zgleda. Nespoštovanje delovne discipline se mora skladno z internim predpisi sankcionirati.

Vodstva enot morajo zategadelj obvestiti vse delavce o tej akciji iz stabilizacijskega programa.

b) Zahtevali bodo, da se **pregledajo vsi neuresničeni sklepi** vseh organov, najprej pa svojih organizacij. Postaviti se morajo najkrajši možni roki in določiti odgovorne osebe za njih uresničitev.

c) Za nepravočasno izpolnjevanje sklepov, izmikanje, (obstrukcijo to-je oviranje ali nasprotovanje uresničitve sklepov in predpisov s strani odgovornih delavcev je po **11. členu** pravilnika o izrekanju ukrepov 3. zaradi kršitve delovnih dolžnosti predvidena tudi najhujša sankcija —

Nadaljevanje na 12. str.

Za gradnjo skladiščne hale Kovinotehne je vse pripravljeno

In sedaj še skladišče

V dolgoročnem načrtu Kovinotehne iz Celja je bila poleg izgradnje upravne zgradbe tudi izdelava skladišča. Moderno upravno poslopje je že nekaj časa zgrajeno in sedaj je na vrsti še skladišče.

Da bi zvedeli kaj več o sami gradnji, smo se napotili kar na gradbišče. Veliko še ni bilo moč videti, saj so delavci TOZD Celje pričeli z zemeljskimi deli šele avgusta. Toda rezultati dosedanjega dela so vidni. Površina, na kateri bo stala nova skladiščna hala je pripravljena za gradnjo. Zemeljska dela so izvršena. Poleg navoza je bilo tudi nekaj površinskega kopa (600 m³), nam je povedal pomočnik sektorskega vodje Venčeslav Ojsteršek. In kdaj boste začeli z gradnjo? smo bili nadalje radovedni.

— Predvidevamo, da bomo kmalu uredili vse potrebno z načrti in gradbenim dovoljenjem. Skladišče, za katero so napravili načrte v našem projektivnem biroju (Osvin Novak) bo veliko kar 109,5 × 121,25 m. Konstrukcijsko bo zgradba kombinacija montažne in klasične gradnje. Temelji so armirano betonski. Zunanje stene pa bodo zidane z iso-span zidaki.

Skladišče bo najsodobnejše opremljeno in sicer s tekalnimi žerjavi proizvodnje CTI iz Luxembruga.

Vrednost gradbenih del, ki naj bi bila zaključena do novega leta, pa je ocenjena na 4 mio din.

Kaj delajo kolektivni izvršilni organi

Ko smo prešli s samoupravnim sporazumom na nekoliko spremenjen način gospodarjenja v podjetju, smo si med drugim tudi zadali nalogo, da izboljšamo naše informiranje, pa naj bo to prek sestankov, zborov, razgovorov ali pa prek našega glasila Gradisovega vestnika. V dobro informiranost naših zaposlenih sodi tudi njihova seznanjenost z delom kolektivnih izvršilnih ogranov v podjetju, zato smo od današnje številke dalje uvedli v naš časopis posebno stalno rubriko z naslovom »Kaj delajo naši kolektivni izvršilni organi«. Spremljali bomo vse njihove sestanke in na kratko poročali o pomembnih zadevah, ki so jih tam reševali člani teh organov.

Danes bomo začeli z *odborom DSP za investicije.* Na zadnji seji tega odbora so obravnavali in sklepali o investicijah za leto 1973. Ob upoštevanju vseh investicij, ki so bile odobrene od tega odbora in investicij, ki so bile odobrene od delavskega sveta podjetja (SPO-težka mehanizacija — avtopark, VELO, konstrukcije, cementarna Anhovo, gramoznica, betonarna ČSSR in anuitete) znašajo skupne investicije v letu 1973 približno 51.300.000. Vzporedno z razpravo ob investicijah se je razvila tudi ugotovitev, da je potrebno iz sredstev TOZD (iz sklada skupne porabe) nameniti tudi potrebna sredstva za zboljšanje standarda delavskih naselij in samskih domov. Situacija na nekaterih TOZD je v pogledu standarda delavcev precej slaba in bo imela naložba v izboljšanje standarda prav gotovo pozitivne posledice.

Člani odbora so se tudi seznanili z najetjem deviznega kredita, ki ga daje na razpolago japonska banka za nakup opreme na zahodnem tržišču. Delavski svet je namreč na zadnji seji odobril najetje kredita v višini 20.000.000 din. Letno bi bilo potrebno vrniti 5 milijonov deviznih dinarjev, kredit pa bi bil vplačan v 7 in pol letih.

V Prelogah je bila prejšnji mesec seja *komisije za varstvo pri delu* TOZD Nizke gradnje. Razpravljali so o poškodbah in boleznih v letošnjem letu. Ugotovili so, da je po številu poškodb in boleznin stanje v Nizkih gradnjah kar ugodno za letošnje prvo polletje. To pa ne sme vplivati uspavalno, ampak mora biti le spodbuda za še povečano skrb za varstvo pri delu.

Sklenili so tudi, da bodo čimprej začeli evidentirati kandidate za nagrajevanje in odlikovanje tistih, ki so si največ prizadevali za varstvo pri delu. Na sestanku so ugotovili, da zdravniški pregledi kažejo, da je vedno manj delavcev sposobnih za delo na višini. V predlogu pravilnika pa tudi ni člena, ki bi določal dodatek za težke delovne pogoje za delo na višini ob izgradnji industrijskih objektov (mostov, nadvozov, central itd.).

Center za izobraževanje je na svoji zadnji seji med drugim razdelil 37 štipendij in sicer 3 za študente gradbene fakultete, 4 za ekonomsko fakulteto, tri za višjo tehnično šolo, 20 za srednje tehnično šolo, ter tri za ekonomsko srednjo šolo, eno za administrativno šolo, tri štipendije za delovodsko šolo. Vsi štipendisti so tudi že bili testirani. Odbor je odobril tudi plačilo dopolnilnega šolanja našim petim zaposlenim.

Člani odbora so tudi razpravljali o planu izpitov za tečajnike, ki so se izobraževali v letu 1972/73. Tako so v TOZD Maribor PK zidarji in tesarji opravljali zaključne izpite 6. 9. 1973, v TOZD Celje pa PK in KV zidarji ter tesarji 10. 9. 1973.

Prejšnji teden so se v Ljubljani sestali člani *sekretariata sindikalnega odbora podjetja.* Glavna točka dnevnega reda je bila priprava seminarja za sindikalne funkcionarje in okvirna sestava njegovega programa. Tako bodo na tem seminarju posvetili največ pozornosti nalogam sindikata in ZK v zvezi z novo ustavo SFRJ, novim statutom Gradisa, na seminarju pa bodo tudi razpravljali o evidentiranju članov za samoupravne organe v podjetju in družbeno-politične organizacije ter delavski kontroli. Pomemben del seminarja bo posvečen tudi akcijskemu programu stabilizacije in samem poslovanju podjetja v stabilizacijskem obdobju. Seveda v programu seminarja bo tudi precej drugih problemov, o katerih bo treba razpravljati.

Na sestanku sekretariata so tudi sklenili, da je tolmačenje osnutka ustave in organizacije razprav dolžnost IO OO sindikata TOZD v Gradisu, razprave pa morajo biti organizirane do 15. 10. 1973.

Naši izdelki na jugoslovanskem tržišču

Kovinski obrati so se letos zelo bogato in reprezentivno predstavili na zagrebškem velesejmu. Stabilna 500 l betonarna (SB - 500), je prekosila vsa naša pričakovanja. Kvaliteta izdelka, zunanji videz betonarne in ureditev razstavnega prostora je vzbujala zanimanje neštetih obiskovalcev.

Postavljena betonarna je vsekakor plod dolgoletnih premišljenih snovanj in naporov, za katero imajo glavne zasluge delavci konstrukcijskega biroja tehnične službe z ing. Marinčičem na čelu ter delavci in konstrukterji kovinskih obratov. Betonarna (SB-500) služi kot centralna betonarna manjšega potrošniškega središča betona. Za delovanje betonarne sta potrebna le dva delavca. Njeno delovanje je polavtomatsko. Delavec ob komandni mizi sproži doziranje in mešanje, medtem ko drugi upravlja ročični skreper. Vse ostale operacije so popolnoma avtomatizirane.

Poslovnost kovinskih obratov, naročna proizvodnja in težnja po ustvarjanju, se je v celoti odražala na Zagrebškem velesejmu. Iz razgovora z neštetimi obiskovalci, gospodarstveniki in gradbenimi strokovnjaki, predvsem pa našimi kupci, lahko trdimo, da imajo naši kovinski obrati vse pogoje za trajnejše in še večje aranžmaje na celotnem jugoslovanskem tržišču. Prisotnost KO na Zagrebškem velesejmu ni samo afirmacija obratov, temveč je to afirmacija celotnega Gradisa. Prav bi bilo, da stroški udeležbe na velesejmu krijejo iz sredstev podjetja, namenjenih za propagando.

Službeni pogovor na Zagrebškem velesejmu — poslovnost v prvi plan
Iz naših delovišč

Nastop KO v Zagrebu ima še drug širši pomen, saj je to tudi del izvajanja ustavnih dopolnil, ki so vzpodbujena s široko iniciativo ustvarjalnosti in boja kolektiva za nenehen uspeh in uveljavljanje na tržišču. Zato lahko delavcem teh enot samo čestitamo.

Ob zaključku še nekaj izjav naših poslovnih sodelavcev.

Predstavnik Novotehne, Novo mesto. Poslovni odnosi so odlični. Gradis je solidno podjetje. Sodelovanje želimo samo še povečati.

Aco Dželić, šef poslovnice gradbenih mašina Kopaonik, Beograd. Z Gradisom smo zelo zadovoljni. Poslovni kot osebni odnosi so na višku. Posebno dobro sodelujemo s predstavniki Gradisa, zlasti pa tov. Repšetom in Božičem.

Rajko Čičič, šef posl. gradž. meh. »GRAMAT«. Z Gradisovimi izdelki imamo dobre izkušnje. Kvaliteta izdelkov v celoti ustreza. Cena je sicer visoka, vendar so vaši stroji skoraj neuničljivi. Reklamacij do sedaj

Na velesejmu

še ni bilo. Gradis dobro ve, kaj hoče in s takšnimi poslovnimi prijatelji je prijetno sodelovati. Pri dobrem poslovanju so zelo pomembni osebni kontakti in držanje dogovorov — tega pa je pri Gradisu dovolj.

Predstavnik železarne Zenica. Primarno pri dobrem poslovanju je firma, drugo pa človek, s katerim delamo. Največ poslujemo prek tov. Božiča in moram reči, nikoli nas še ni razočaral, pa tudi Gradis je v Zenici dobro poznan, saj je kvalitetno izgradil vrsto objektov. Gradisu damo, kolikor je v naši možnosti, vendar železa še dolgo ne bo dovolj.

L. C.

Osebni dohodki gradisovcev so nadpovprečni, ponekod prav pod vrhom

Kval. skupina	Gradis	Gradb. SRS	Razlika — v din/h	v %
NK	7,48	6,77	0,71	10,5
PK	8,48	7,62	0,86	11,3
PU	—	8,20	—	—
K	10,95	10,39	0,56	5,4
VK	13,37	12,31	1,06	8,6
ročni delavci	9,87	9,23	0,64	6,9
NS	9,63	10,84	— 1,21	— 11,2
SS	13,89	14,19	— 0,30	— 2,1
VIS	18,45	18,42	0,03	0,2
VS	24,23	23,37	0,86	3,7
delovodje	16,85	15,13	1,72	11,4
umski delavci	17,41	15,82	1,59	10,0

OD/h PO KVALIFIKACIJAH JANUAR—AVGUST 1973

Enote	Skupaj	Ročni delavci: Skupaj	VK	K	PK	NK
Skupaj	11,24	9,84	13,67	11,00	8,39	7,40
Gradbene enote	10,44	9,27	13,38	10,64	8,25	7,34
Celje	9,63	8,72	12,43	10,03	7,39	7,05
Jesenice	10,05	9,09	14,00	10,93	8,49	7,36
Koper	11,09	9,91	14,60	11,08	8,85	7,77
Ljubljana	9,99	8,82	18,55	9,72	7,47	6,82
Ljubljana okolica	10,31	9,21	14,29	11,05	8,63	7,42
Maribor	10,89	9,56	12,99	10,76	8,69	7,52
Nizke gradnje	11,15	9,62	13,08	10,90	8,17	7,28
Ravne	10,82	9,68	14,12	11,31	8,69	7,42
Obrati	12,44	11,67	13,99	11,76	9,03	8,10
KO Ljubljana	13,19	12,08	13,55	11,42	8,44	7,71
KO Maribor	11,93	11,00	13,37	10,81	7,83	6,67
LIO Škofja Loka	12,16	11,17	13,37	11,78	9,18	7,59
OGP	11,95	10,71	14,14	12,69	9,07	8,35
SPO	13,24	12,99	14,44	12,09	11,24	—
CEŽ	10,21	9,58	16,27	12,06	9,38	8,33
Biroja za pr.	19,12	—	—	—	—	—
Ljubljana	18,86	—	—	—	—	—
Maribor	19,71	—	—	—	—	—
Proizv. enote	11,01	9,82	13,65	10,98	8,35	7,41
Ostali	15,57	9,67	15,54	12,16	10,39	7,38
Centrala	17,50	9,81	15,72	10,62	9,75	8,30
Centr. skladišče	12,93	12,50	15,33	13,13	11,85	—
Upr. del. dom.	8,28	7,45	—	12,09	7,42	7,00
Menze	10,78	10,78	—	11,11	7,17	—
Poč. domovi	11,86	11,40	—	13,90	11,10	8,59
USH	13,64	6,80	—	—	—	6,80

OD/h PO KVALIFIKICIJAH JANUAR—AVGUST 1973

Enote	Umski delavci: Skupaj	VS	VIS	SS	NS	Delovd.	Od tega organiz.
Skupaj	17,47	24,47	18,47	13,72	9,56	17,50	21,03
Gradb. enote	17,40	23,22	17,55	13,56	9,27	17,67	20,10
Celje	16,02	19,88	15,35	12,00	8,32	15,81	17,91
Jesenice	18,18	23,53	18,81	14,29	8,44	17,31	20,67
Koper	17,41	21,48	20,88	14,41	10,57	19,93	19,72
Ljubljana	18,11	23,97	18,07	14,00	10,20	17,56	20,03
Lj. okolica	18,74	26,35	17,37	14,17	—	19,89	21,60
Maribor	17,50	23,87	17,62	13,12	8,78	17,78	21,11
Nizke gr.	16,17	22,42	16,56	13,00	7,12	15,98	18,29
Ravne	17,89	25,21	19,74	13,72	8,39	19,71	21,90
Obrati	16,62	26,40	19,86	13,73	9,41	17,13	20,71
KO Lj.	17,44	26,52	18,77	13,78	7,07	18,68	21,47
KO Maribor	14,89	25,32	15,79	13,80	9,06	15,87	18,37
LIO	17,60	30,77	23,27	14,24	10,32	16,48	21,51
OGP	17,41	24,70	20,96	14,17	10,60	16,97	20,61
SPO	16,23	27,27	19,13	13,04	11,13	—	21,59
CEŽ	16,30	25,74	—	11,55	—	17,76	21,32
Biroja za pr.	19,12	24,56	17,56	14,69	8,32	—	—
Ljubljana	18,86	24,49	17,76	14,28	8,32	—	—
Maribor	19,71	24,73	—	15,27	—	—	—
Proiz. enote	17,35	23,85	18,23	13,70	9,17	17,53	20,24
Ostali	17,97	26,71	19,08	13,76	10,37	13,16	31,39
Centrala	18,16	26,80	18,96	13,65	10,24	15,28	31,64
Centr. skl.	14,95	—	—	14,95	—	—	—
Upr. d. dom.	13,66	13,90	—	14,65	12,01	—	—
Menze	—	—	—	—	—	—	—
Poč. domovi	14,09	—	—	14,94	—	11,83	—
USH	18,52	—	23,79	15,21	—	—	—

PREGLED PRESEŽKOV NAD OSNOVNIMI OSEBNIMI DOHODKI JANUAR—AVGUST 1973

Enota	Skupaj	Ročni delavci	Umski delavci: skupaj	samo organ.	Odnos um. del./roč. del.
Skupaj	17,6	15,8	22,2	21,7	1,41
Celje	9,3	9,8	7,6	7,5	0,78
Jesenice	21,4	20,0	27,1	29,3	1,36
Koper	23,4	24,1	21,3	21,3	0,88
Ljubljana	10,7	8,7	17,4	17,3	2,0
Ljubljana okolica	21,7	21,6	21,9	21,3	1,01
Maribor	15,8	13,5	22,5	25,2	1,67
Nizke gradnje	8,9	8,1	10,5	9,3	1,30
Ravne	16,1	14,4	22,4	25,7	1,56
KO Ljubljana	19,9	19,4	21,3	25,1	1,10
KO Maribor	20,7	20,7	20,7	22,1	1,00
LIO	26,2	24,2	33,4	36,8	1,38
OGP	28,5	30,7	23,0	24,2	0,75
SPO	12,2	11,3	22,4	25,2	1,98
CEŽ	24,8	24,3	27,4	30,4	1,13
Biro Ljubljana	39,1	—	39,1	—	—
Biro Maribor	51,6	—	51,6	—	—
Centrala	24,8	17,9	25,1	28,7	1,40
Centralno skladišče	23,7	23,3	25,3	—	1,09
Delavski domovi	15,5	14,6	18,8	—	1,29

V prvem polletju 1973 so znašali osebni dohodki na uro ročnih delavcev v Gradisu — po podatkih, ki jih zbira biro gradbeništva Slovenije — 9,87 din, kar znaša pri 182 urah na mesec okroglo 1800 dinarjev (180 starih tisočakov). Samo 8 podjetij od skupaj 63 podjetij je imelo višje OD za ročne delavce.

Pri teh osmih podjetjih gre bodisi za primorska podjetja, kjer med drugim delajo lahko tudi v zimskem času in so zato lahko zaslužki višji, ali pa gre za nekatera majhna nadpovprečna podjetja.

Od štirih osnovnih kvalifikacijskih skupin ročnih delavcev (NK, PK, K, VK) imajo v Gradisu najvišjo uvrstitev NK delavci. Z izplačanimi OD/h 7,48 din (1360 din na mesec pri 182 urah ter brez dodatkov) dosegajo 7. mesto med slovenskimi gradbenimi podjetji.

PK in VK delavci so na 9. mestu z 8,48 din/h oziroma 13,37 din/h, medtem ko so K delavci na 11. mestu s 10,95 din/h, kar znese pri 182 urah okroglo 2000 din na mesec.

Umski delavci v Gradisu so imeli povprečno 17,41 din/h (3170 din na mesec). S takimi OD so zasedli umski delavci drugih slovenskih gradbenih podjetij 11. mesto.

Med njimi so najvišje uvrščeni delovodje (16,85 din/h), nato visoko strokovni delavci (24.23 din/h), v tem ko imajo SS in NS delavci podpovprečne osebne dohodke. Nizki OD teh skupin umskih delavcev so v v eliki meri posledica internega razvrščanja. Veliko NS delavcev je namreč v skupini SS delavcev. V skupini NS je v celem podjetju razvrščeno le 40 delavcev, dejansko pa jih je v podjetju prek 300. Večina NS delavcev tedaj dosega v naslednji višji razvrščeni skupini relativno nizek nivo OD za to skupino. To se potem nadaljuje v naslednjih skupinah.

Poglejmo še prikaz OD/h po skupinah glede na povprečja v slovenskem gradbeništvu:

Enote, ki presegajo dovoljni odnos 1,50 med umskimi in ročnimi delavci so:

Ljubljana	2,00
Maribor	1,67
Ravne	1,56
SPO	1,98

Novo na avtocesti

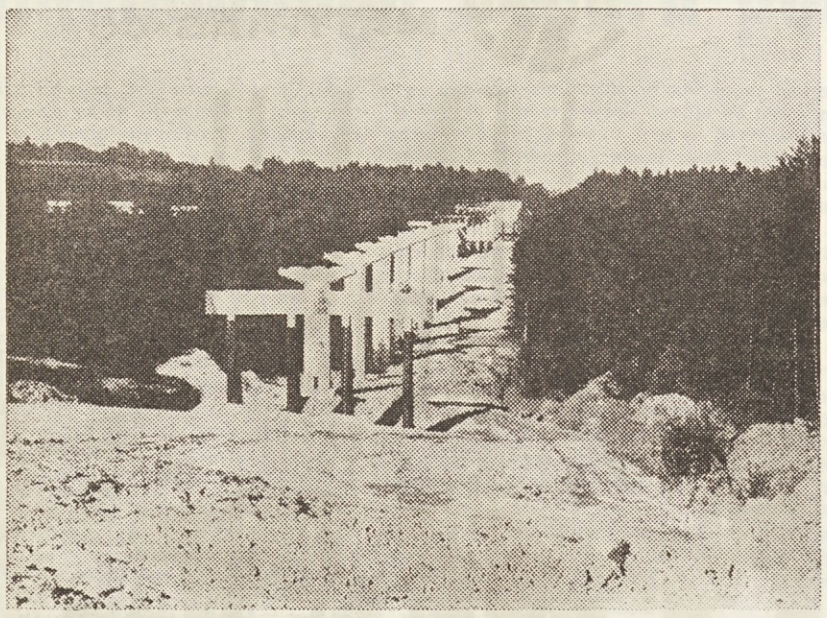

Viadukt Preloge na štajerskem odseku nove avtoceste

Proizvodnja montažnih elementov v bazi na Pobrežju, kjer je urejen plato za izdelavo betonskih plošč, prednapetih nosilcev, hodniških blokov in ostalih drobnih elementov, je že v polnem teku. Izdelane so že vse montažne voziščne plošče za viadukta 60—22 in 60—23. Izdelanih je tudi nad 30 montažnih nosilcev za viadukt 60—23. Proizvodnja nosilcev je urejena tako, da dnevno izdelajo en nosilec. Trenutno nam povzroča veliko škodo pomanjkanje cementa, ker je s tem ustavljena vsaka proizvodnja.

Na viaduktu 60—21 je treba dokončati še samo finalna dela. To bo storjeno prihodnje leto.

Na viaduktu Vrhole 60—22 so v glavnem končana vsa dela na temeljenju, napravljeni so tudi stebri in oporniki. Če bo cementa dovolj, bo spodnji del mostu končan do srede oktobra.

Na viaduktu Preloge 60—23 je zmontirana približno tretjina nosilcev. Montaža teče z novo montažno konstrukcijo, ki je bila skonstruirana v konstrukcijskem oddelku v Ljubljani pod vodstvom ing. Marinčiča.

Dnevno prepeljemo iz baze na Pobrežju tri dele enega nosilca, ki jih nato zlepijo, napno in zmontirajo. Kolikor ne bo večjih zastojev pri dobavi cementa, bo montaža na tem viaduktu končana pred koncem novembra.

Na viaduktu 60—24 v Škednju (naš najzahtevnejši objekt) končujejo temeljenje, začeli pa smo tudi že z gradnjo stebrov. Izredno zahtevno temeljenje nam je povzročalo nemalo težav kot tudi našemu kooperantu — Geološkem zavodu iz Ljubljane. Na viaduktu Škedenj II. 60—25 je spodnja konstrukcija praktično že gotova.

Na viaduktu Slatina 60—26 so opravljena vsa pripravljalna dela in betonirani krajni oporniki. Dela so nekoliko v zaostanku zaradi težav pri izdelavi pilotov na objektu 60—24, od koder bo prišla skupina Geološkega zavoda za izdelavo pilotov.

Poleg teh viaduktov gradimo še premostitveni objekt z označbo 50—41, kjer je končano temeljenje in so postavljeni stebri. Zgornja premostitvena konstrukcija mostu pa bo končana novembra letos.

Na odseku avtoceste Postojna—Razdrto smo začeli z gradnjo štirih nadvozov. Če ne bo preveč težav z nabavo materiala in če ne bo prezgodnje zime, bodo vsi štirje končani v (grobem) že letos.

RAZPIS

tečajev in izpitnih terminov, strokovnih izpitov za gradbene in arhitektonske tehnike in inženirje.

I. ENOTEDENSKI TEČAJI V TREBIJI

od 22. do 26. X. 1973 ter

od 19. do 23. XI. 1973

II. IZPITNI TERMINI

Prijava do:	Pismeni del:	Ustmeni del:
23. X.	3. XI.	13., 14., 15. XI.
20. XI.	8. XII.	18., 19., 20. XII.

Za TOPER - nova proizvodna hala

Znana celjska tovarna moških srajc in druge konfekcije bo že drugo leto lahko povečala svojo proizvodnjo. In k temu bomo veliko pripomogli tudi mi oziroma naša TOZD Celje.

Na kar 4500 m² površine bo stala nova proizvodna hala. Dela na temu objektu so že v polnem teku, saj so zabetonirani že vsi temelji. Na samo površino hale trenutno še navažajo material za planiranje, ki ga bo skupno kar 2800 m³.

O problemih na gradbišču nam je povedal delovodja Anton Petrovič, ki je med drugim dejal:

— Z zemeljskimi deli, ki jih sedaj končujemo, smo začeli že pred mesecem dni. Slabo vreme, ki se je sedaj začelo, bo glavna ovira pri borbi za dosego roka. Do novega leta naj bi bila hala namreč gotova. Konstrukcijsko bo hala montažna. Prav tako tudi strešna konstrukcija s 15 m predalčnimi nosilci in siporex kritino.

Vsi temelji za novo proizvodno halo v Topru so zgrajeni

— Imate poleg slabega vremena še kakšnega »nasprotnika«?

— Imamo. Toda tudi ta je povezan s slabim vremenom. Za starim skladiščem, ki ga bomo podrli, bomo morali napraviti 4 m visok oporni zid zaradi drsenja zemljine.

Franc Vitanc, Pavle Satler in Lado Janžekovič med pogovorom na ŠIG

Iz dela centra za izobraževanje

Pretekli mesec je naših pet mladih strokovnjakov opravilo pripravniški izpit, ki sicer ni po težavnostni stopnji podoben diplomi, je pa potreben in koristen. Še pred enim ali dvema letoma je veljalo, da pripravnik po prestani dobi šestih, devetih ali dvanajstih mesecih (ponekod tudi več) avtomatično postane član delovnega kolektiva brez vsakršnih preizkusov znanja o podjetju, praktičnem delu in vsem tistem, s čimer se bo srečeval pri svojem vsakdanjem delu. Prehod iz pripravniške dobe v »normalno« delo je vsak čutil le kot debelejšo kuverto vsakega prvega v mesecu. Danes pa so podjetja po zakonu obvezna za drugačen način ravnanja s pripravniki, za pozorno spremljanje njihovega vpeljevanja v delo in nudenje strokovne pomoči ter imenovanje sposobnih mentorjev, ki naj bi mlade začetnike pripravili na delo v podjetjih. Vedno več je tudi podjetij, ki zahtevajo od pripravnikov, da opravijo po končani dobi pripravniški izpit. Med temi je tudi naš Gradis, ki se zaveda, da poleg strokovnega znanja potrebuje vsak zaposlen tudi znanje o samem delovanju in poslovanju podjetja.

Vseh pet kandidatov je opravilo pripravniški izpit, mi pa smo izkoristili njihovo prisotnost za kratek pogovor o tem, kako je podjetje »opravilo izpit« nasproti njim — pripravnikom. Povedali so nam naslednje:

Franc Benedik, gradbeni inženir: »Svojo pripravniško dobo sem preživel v TOZD Jesenice in sicer na gradbiščih v Kranju. Najprej sem delal na stolpnicah na Planini nato pa na gradbišču »Save«. Mislim, da je pripravniška doba potrebna, vsaj meni se je zdela koristna. Imel sem široko možnost spoznati se z vsem, kar se lahko najde pač na gradbišču — s težavami gradbeniškega poklica, uspehi, drugimi problemi. Čeprav sem delal na enem objektu, pa vzporedno s tem delom vedno spoznavaš tudi drugo, saj tečejo razgovori ponavadi tudi o drugih objektih, ki jih gradimo v bližini. Tako sem spoznaval tudi različne načine gradenj, recimo — postavljanje računskega centra, industrijske hale, energetske kanale, kotlarno. Kot pripravnik pa sem se tudi počutil najboljše, odnosi so bili na tako visoki ravni, da se nisem čutil pripravnika, ampak enakovrednega sodelavca. Vsi so mi pomagali, najbolj pa moj mentor tov. Bertoncelj in vodja gradbišča tov. Peskar.

Pripravniška doba je koristna, vendar doseže svoj namen le, če jo pravilno izkoristiš, če se v vsakem trenutku in na vsakem področju zanimaš za vse. Predpostavka uspešnosti je, da ti nikoli ni nerodno česa vprašati. Potrebuješ pač čimveč nasvetov ljudi, ki imajo večletno prakso.«

Tone Jesenovec, strojni tehnik: Pripravniška doba mi je tekla 9 mesecev. V tem času sem delal v strojni konstrukciji. Kot pripravnik sem se čisto dobro počutil, hitro sem se vključil med sodelavce. Moram reči, da je bil odnos sodelavcev do mene dober. Med strokovnjaki pa mi je pri mojem vpeljavanju v delo precej pomagal inž. Franc Marinčič.«

Božo Šef, varnostni inženir: »Moja matična baza« v pripravniški dobi je bil oddelek za varstvo pri delu. Prvi mesec sem delo opravljal bolj v pisarni, kjer sem se spoznaval s predpisi z mojega področja in podobnim, nato pa sem obiskoval gradbišča, predvsem na gorenjskem in primorskem območju. V tem času sem postal tudi predsednik komisije za pregled žerjavov. Moram povedati, da prvi mesec mojega dela ni bil ravno lahek, potem pa sem se vključil v način dela ostalih in naprej ni bilo težko. Kar nisem vedel, sem vprašal in tako ni bilo problemov. Moj mentor je bil tovariš Škofic, ki me je ves čas nadzoroval in svetoval. Tudi v tehnični službi sem naletel na pomoč.«

Drago Košenina, gradbeni tehnik: »Doma sem iz Celja in tako sem tudi svojo pripravniško dobo opravljal na tem območju. En mesec sem delal na gradbišču Toper v Celju, nato pa na gradbišču »Slovenija lesa« — kot obračunski tehnik. Predpostavljeni so mi pomagali pri delu, seznanjali so me s problemi, ki so spremljali gradnjo, in seveda tudi z drugimi zadevami. Odnos do mene kot pripravnika je bil dober in res ne bi imel kaj pripomniti. Pripominjam, da bi morala biti nabava literature za izpit bolj organizirana.«

Vinko Ivas, gradbeni inženir: »Delal sem na gradbišču v Novih Jaršah. Kot pripravnik sem se počutil dobro. V teh mesecih sem spoznal, da je med operativo in šolskim znanjem, ki ga vsak prinese s seboj, potrebnega še marsikaj. Tako je ta pripravniška doba čisto koristna. V šoli se sicer precej naučiš, to znanje pa je treba potem še oplemenititi, oploditi. To potem lahko naredimo v praksi, na gradbiščih. Tu nam pomagajo pri tem mentorji, ki so nam določeni, vendar ti zaradi preobilnega dela na svojem delovnem področju ne morejo nuditi pripravnikom toliko pozornosti in pomoči, kot bi mi želeli.«

G. N.

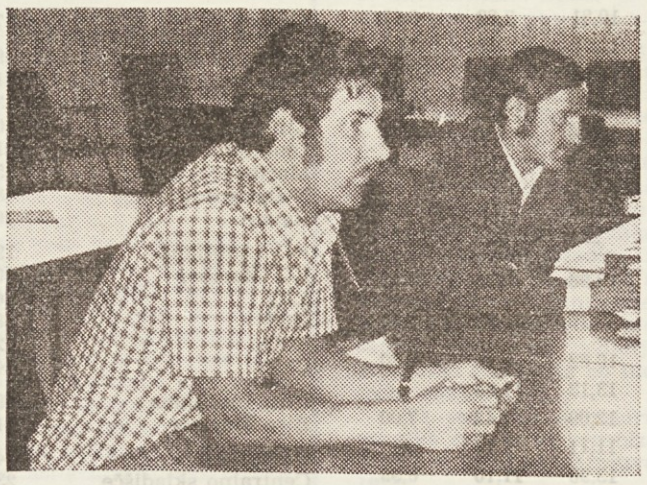

Varnostni inženir Božo Šef in strojni tehnik Tone

(Nadaljevanje z 10. str.)

izključitev iz delovne organizacije. V kolikor predstojnik (direktor enote oziroma podjetja ali predsednik samoupravnega organa (DS enote oziroma podjetja) ne sproži postopka, ali povzroči kršitev delovne dolžnosti.

SOP in organizacija ZK v podjetju **(oba sekretariata)** bosta pripravila **skupaj z mladinsko oranizacijo** najkasneje **do konca oktobra tematsko konferenco** družbenopolitičnih organizacij podjetja **o odgovornosti** pri izvajanju delovnih dolžnosti.

Zaključki konference bodo morali najstrože obvezovati člane ZK na vodilnih in vodstvenih delovnih mestih. Kadrovskosocialna služba naj pripravi za to potreben seznam delavcev.

6. IZOBRAŽEVANJE IN OBVEŠČANJE (38, 48, 52, 53, 54)

a) SOP in izvršni odbori OSO zahtevajo od vseh družbenopolitičnih, da jih o vseh za delavce pomembnejših sestankih pravočasno obveščajo in posredujejo ustrezna gradiva. Le tako bo sindikat v podjetju lahko aktivno vključen v dogajanja. Sklepi, ki niso zgolj tehnične ali administrativnotehnične narave in sklepi, se javno ne objavljajo v Gradisovem vestniku, v obvestilu in drugod, saj se obvezno pošiljajo tudi sindikalnim organikacijam.

b) **Predsednik SOP in predsedniki OSO** so dolžni na podlagi pravočasno sprejetih pomembnejših gradiv (predlogi gospodarskega načrta, pravilnikov analize poslovanja) organizirati razpravo ter na sestankih SOP in izvršnih odborov sprejeti svoja stališča ter jih posredovati samoupravnim organom.

c) Za uspešnejše delo potrebujejo sindikalni delavci več znanja. Zato **bo center za izobraževanje organiziral** (po sklepu občnega zbora) krajši **seminar** najkasneje v septembru. V zimskem času pa morajo organizirati **enotedenski seminar**, v katerega je treba vključiti tudi druge aktivnejše družbenopolitične delavce in samoupravljalce.

7. STANDARD DELAVCEV (44, 45)

APST v Gradisu odmerja preskromen obseg standardu delavcev, zaradi katerega je v končnem cilju szloh nastal. SAPST zato le delno poskuša izpolniti to vrzel. V obeh navedenih točkah APST bo sindikat sodeloval tudi, čeprav po APST ni zadolžen.

a) **SOP** bo na eni od prihodnjih sej kot prvo točko **obravnaval stanovanjsko problematiko v podjetju. Člani sekretariata** se bodo **povezali** s predstavniki uprave stanovanjskih zgradb in z odborom za standard in rekreacijo ter skupaj sestavili gradivo za to sejo.

b) **Enotne cene za nastanitev in tudi za hrano** (razliko do dejanske cene pokriva TOZD) so pogoj za enotno poslovanje in solidarno politiko hkrati.

Sindikat bo — če bo treba — pridobil ves kolektiv za tak sklep, ki ga bodo morali v tem primeru ustrezni samoupravni organi le verificirati.

c) SOP bo skupaj z odborom za standard in rekreacijo pregledal delež uresničenega programa, ki si ga je ob ustanovitvi zadal ta odbor.

Za ves še neuresničen del bo najkasneje do konca leta izdelan poseben akcijski načrt, ki ga bosta oba družno uresničevala tako na nivoju podjetja kot v enotah.

Izpite so opravili

Po šestih oziroma osmih mesecih praktičnega dela na gradbišču so zaključne izpite za polkvalificirane in kvalificirane zidarje in tesarje uspešno opravili naslednji člani našega kolektiva:

TOZD CELJE

Izpite za kvalificirane tesarje so opravili: Dendič Hasim, Honjec Dragutin, Imamovič Alija, Jusič Latif, Lovrenc Avgust, Maksimovič Stojan, Maljoku Idriz, Alič Adem, Bijelič Rajko, Božikovič Ratko, Muharemovič Šaban, Karan Ranko, Mujarič Kazim, Ribič Ivan, Šijerkič Salko, Tuvič Šimo, Zukič Rifet, Mihac Stjepan, Fideršek Karol.

Izpite za polkvalificirane tesarje so opravili: Kurtolič Jusuf, Nikolič Vladimir, Omeraševič Mehmed.

TOZD MARIBOR

Izpite za polkvalificirane zidarje so opravili: Kokol Janez, Levačič Štefan, Mihalinec Rihard, Bukovec Jakob, Šalamun Dragan, Borko Jože, Kornet Drago, Kekec Alojz, Benčik Jože Božanovič Mihajlo, Mihin Štefan, Mihin Ivan, Sinjur Anton, Čepe Janko.

NOVI KVALIFICIRANI DELAVCI

V mesecu septembru so na poklicnih šolah v Ljubljani in Mariboru uspešno opravili zaključni izpit naslednji učenci:

LJUBLJANA, CELJE, JESENICE

Zorkovič Jakob, zidar, Šajn August, tesar, Stojič Ranko, tesar, Posedi Mijo, tesar, Pongrec Andrija, tesar, Pačandi Željko, tesar, Mance Drago, tesar, Lazič Mirko, tesar, Lazič Čedo, tesar, Jerina Milan, tesar, Jagarinec Peter, tesar, Hutinec Stjepan, tesar, Huseinbašič Hasib, tesar, Mencinger Janez, zidar, Gakovič Milan, tesar, Bradač Marijan, zidar, Lavrič Bojan, zidar, Lazarevič Milenko, tesar, Huskič Said, tesar Hudžek Zvonko, zidar, Nestič Josip, zidar, Dendič Ramiz, zidar, Furman Branko, zidar, Softič Ramiz, zidar, Turk Slavko, zidar, Stančič Josip, zidar, Nagode Janez, zidar, Maher Stanko, zidar, Maksimovič Andželko, tesar, Lovrič Zdravko, tesar, Hasičič Latif, tesar, Egelja Janko, tesar, Čolakovič Hasib, tesar, Buljubašič Bego, tesar, Štefan Franjo, tesar, Buza Zvonko, zidar, Recek Andrej, zidar, Muhič Azim, zidar, Mezga Vladimir, zidar, Suljič Ramiz, zidar, Bojič Radenko, tesar, Bratina Viljem, kovinostrugar, Grebenc Rajko, ključavničar, Rovšek Branko ključavničar, Zajc Vlado, ključavničar, Polak Milan, ključavničar.

MARIBOR

Čeh Alojz, zidar, Hrnčič Franjo, zidar, Kovač Antun, zidar, Mihalič Ivan, zidar, Kovačič Josip, zidar, Pajtak Dragutin, zidar, Rodovič Dragutin, zidar, Šiker Janez, zidar, Toplak Ivan, zidar, Bahnec Zdravko, tesar, Bosilj Zvonko, tesar, Divjak Jožef, tesar, Kohot Vilko, tesar, Petkovič Ivan, tesar, Novak Anton, zidar, Jovičevič Jeremija, tesar, Jurgenc Janko, str. ključavničar, Kolar Ivan, str. ključavničar, Petričevič Franjo, str. ključavničar, Petrovič Milan, str. ključavničar, Plečko Miran, str. ključavničar, Premužič Martin, str. ključavničar, Borak Franjo, str. ključavničar, Stepišnik Franc, str. ključavničar, Golubič Stjepan, str. ključavničar.

zg. l.: Tesarji med izpitom

zg. d.: Del izpitne komisije

sp. l.: Praktičnemu delu izobraževanja več pozornosti

sp. d.: Železokrivci so se dobro odrezali

Kruta smrt ugasnila življenje Alojzu Lukežiču

Dne 9. avgusta letos je ugasnilo življenje po dolgotrajni in mučni bolezni Alojzu Lukežiču, roj. 20. 10. 1900, doma na Blejski Dobravi.

Pri TOZD Jesenice je bil redno zaposlen od 11. 10. 1945 do 8. 5. 1962. Kot zelo sposoben strokovnjak, vesten in prizadeven delovodja je bil vseskozi zaposlen pri vodenju gradnje važnejših objektov.

Po odhodu v pokoj je nastala precejšnja vrzel, zato smo ga od časa do časa še poklicali na pomoč in če je le bilo njegovo zdravstveno stanje zadovoljivo, se je odzval vabilu. Tako je bil zaposlen v kolektivu po nekaj mesecev še v letu 1962, 1966, 1971 in v letu 1972.

Čeprav je bil upokojen že od leta 1962, se je vseskozi počutil gradisovec, saj je imel stalne stike s kolektivom. Do soljudi — nadrejenih in podrejenih — je imel izredno lep odnos, zato je bil vseskozi priljubljen v kolektivu.

Kot dobrega strokovnjaka, vestnega in prizadevnega delovodja ter dobrega sotovariša ga bomo ohranili v lepem spominu.

Obema želimo, naj jima bo lahka domača slovenska zemlja, svojcem pa izrekamo globoko sožalje.

Ljuba Tarman

NEZGODE NAS OPOZARJAJO

V mesecu avgustu 1973 se je pri delu poškodovalo 45 delavcev, na poti na delo in iz dela pa so se poškodovali 3 delavci. Poškodoval se je vsak 12. delavec, kateri je povprečno boloval 13 dni. Izgubljeno je 7898 dni zaradi bolovanja ali 7,67 %.

CELJE (10 poškodb)

— BABIČ Rade, KV tesar. Pri postavljanju opažnega elementa za temeljne stene mu je spodrsnilo, pri tem ga je opažni element udaril na levo stran prsnega koša.

— GALOPENI Bahti, NK delavec. Pri zapenjanju japanerja na dvižne vezi žerjava si je poškodoval prstanec in sredinec desne roke.

— HALILOVIĆ Rifet, NK delavec. Pri vezanju armature se je zbodel z žico v prst desne roke.

— HASANBAŠIĆ Osman, NK delavec. Pri razopaževanju betonske plošče je stopil na žičnik in si poškodoval stopalo leve noge.

— IBRIŠEVIĆ Bajro, KV železokriviec. Pri vezanju armature se je vbodel v sredinec leve roke.

— MUJANOVIĆ Šačko, PU tesar. Ko je dolbel zid se je s kladivom udaril po sredincu desne roke.

— IMAMOVIĆ Salih, KV tesar. S kolesom se je peljal na delo, zadel ob cestni robnik in padel, ter si poškodoval levo roko v gležnju.

— MUJIĆ Mahmut, PU tesar. Pri razopaževanju obodne stene je stopil na žičnik in si poškodoval desno nogo.

— STEVANOCIĆ Puniša, KV tesar. Pri razopaževanju nosilca je padel z odra višine 175 cm in si poškodoval podlaket desne roke in kolk desne noge.

— ŠLJIVAR Imet, PU tesar. Pri razopaževanju YU nosilcev si je poškodoval mezinec leve roke.

JESENICE (9 poškodb)

— MUHAREMOVIĆ Salih, PK signalist. Pri demontaži konstrukcije provizorne lope je izza traktorja prišel imenovani in cev ga je udarila po glavi.

— MURK Josip, KV tesar. Pri opaženju betonske stene mu je spodrsnilo in padel je na bet. rob balkonske ograje in si poškodoval kolk leve noge.

— STANKIĆ Jovan, PU tesar. Pri hoji po gradbišču je stopil na žičnik in se ubodel v levo nogo.

— HUSKIĆ Hasan, NK delavec. Pri ročnem nakladanju bet. elementov na kamion se je element prekucnil in ga udaril po desni roki in nogi.

— FERJAN Jože, gr. delovodja. Pri hoji po stopnicah mu je spodrsnilo, padel je na levi bok pri čemer si je nalomel dve rebri.

— IMAMOVIĆ Esad, PU tesar. Pri rušenju delovnega odra mu je spodrsnilo in poškodoval si je palec desne roke.

— HASIĆ Fejzulah, zid. vajenec. S sodelavcem sta montirala vratno krilo, leta je prej spustil, tako, da ga je pritisnilo na levi palec in mu ga zlomilo.

— DELIĆ Salih, PU tesar. Pri čiščedju opažnih desk se je s tesarskim kladivom udaril po desni nogi.

— KARAJBIĆ Jusuf, PK tesar. Pri opaženju predelnih sten mu je deska, katero je spustil sodelavec padla na glavo in ga ranila.

KOPER (—)

— V tem mesecu ni bilo zabeleženih delovnih nezgod.

LJUBLJANA (6 poškodb)

— BOBIĆ Peter, VK zidar. Na poti na delo z motorjem ga je v križišču Samove—Vodnikove ulice podrl osebni avto.

— RADULOVIĆ Milan, PK zidar. Pri kontrolnem pregledu pomika kabla vzdolžnega nosilca je udaril z desno roko po čelu kabla in si jo poškodoval.

— OMERAŠEVIĆ Husein, KV tesar. Pri dviganju elementov za opaž sten je dobil notranje poškodbe.

— KIKIĆ Stjepan, KV zidar. Pri prenosu tirnic s škarjami se je spotaknil in omahnil ter si poškodoval prstanec.

— KAJIĆ Stipo, PK zidar. Pri nakladanju gramoznega materiala v silos si je poškodoval palec na roki.

— FAZLIJA Fazil, NK delavec. Na poti v službo z dvokolesom je padel ter si poškodoval desno roko i nogo.

LJUBLJANA-OKOLICA (3 poškodbe)

— MUFLIZOVIĆ Smail, NK delavec. Z macelo je ravnal bet. železo. Pri tem pa se je udaril po prstu.

— FICKO Jože, KV tesar. Pri zabijanju zagozde v siporex steno je stopil na 0,50 metra visoko stolico, pri tem je omahnil nazaj ter si poškodoval desno roko.

— CRNOLIĆ Ale, NK delavec. Pri uravnavanju skreparske žice si je poškodoval palec na levi roki.

MARIBOR (5 poškodb)

— LEBAR Martin, PK delavec. Pri nakladanju bet. opeke na kamion je voznik premaknil vozilo brez predhodnega obvestila. Omenjeni je padel s kamiona in se poškodoval.

— KOLARIĆ Stefan, KV zidar. Pri razkadanju des iz jaška se je zaskalil pod nohtom na palcu desne roke.

— FURJAN Josip, KV zidar. Pri prenašanju stopnic z žerjavom je stopil na bet. grede in si izpahnil gležnj desne noge.

— JAVORNIK Zofija, PK kuharica. Ko je postavia lonec z vročo juho na tla se je polila po desni roki, dobila je lažje opekline.

— HRNČIĆ Ivan, PK betoner. Pri prenosu YU nosilcev se je ista razmaknil in ga udaril v prsni koš na levi strani.

RAVNE (2 poškodbi)

— VAUH Franc, KV tesar. Pri montaži lovilnega odra mu je nosilec pritisnil prst na sidro zabetonirano v ploščo.

— OMERKIĆ Sejad, NK delavec. Pri prevozu peska s samokolnico ga je ista pri praznenju oplazila po zapestju leve roke.

NIZKE GRADNJE MARIBOR (2 poškodbi)

— DULIĆ Rifet, NK delavec. Pri dvigovanju otrdelega betona iz silosa se je dvigajoči komad betona zlomil in mu poškodoval sredinec desne roke.

— ALIHODIĆ Muharem, NK delavec. Ko je čistil z žično krtačo žel. konstrukcijo mu je padel drobec rje v levo oko.

KO LJUBLJANA (—)

— V temmesecu ni bilo zabeležnih delovnih nezgod.

KO MARIBOR (2 poškodbi)

— FLAK Jožef, delovodja. Pri hoji je z glavo udaril ob U profil tako da je omahnil z nosilcem po katerem je hodil. Padel je na delavca v nižji etaži ter se od njega odbil na tla.

— KRAMBERGER Stefan, priučen ključavničar. S sodelavcem sta popravljala zaščito dimnika nad kurilnico. Streha se je udrla, tako da je padel na podstrešje, viš. 2—3 m. Pri tem je dobil močne odrgnine po obeh komolcih.

ŠKOFJA LOKA (2 poškodbi)

— ČEBLJANČIĆ Koloman, NK delavec. Pištolo je nastavil postrani na paleto tako, da je žičnik porinilo mimo palete v njegov kazalec.

— BOGATAJ Jožica, servirka. Pri rezanju kruha se je urezala nad kazalcem leve roke.

OGP LJUBLJANA (2 poškodbi)

— KOVAČIĆ Franc, kovač. Varil je ročico na stroju COLUMBUS. Pri tem se mu je vžgal zgoraj naslonjeni kabel tako, da mu je del vroče gume padel na palec in sredinec leve roke in ga opekel.

— JOJINOVIĆ Mile, NK delavec. S sodelavcem je izdeloval na stroju ROTOPREM beton, cevi. Ko je doziral betonsko maso, ga je vrteči nastavek na glavni osi stroja prijel za rokavico in mu jo potegnil tako, da si je zvil desno roko v zapestju.

SPO LJUBLJANA (3 poškodbe)

— ZABKAR Franc, KV upravljač. mehanizacije. Ko se je vračal z mopedom iz službe domov, ga je zbil osebni avtomobil.

— SPOLJARIĆ Ante, KC upravljač mehanizacije. Pri čiščenju ročice avtodvigala je podal delavcu izvijač. Ob pogledu navzgor mu je priletel v levo oko drobec rje in mu ga poškodoval.

ŠKODA Vlado, KV strojnik. Ko se je vzpenjal na del. mesto na žerjav v višini ca. 44 m mu je pri kabini žerjava na mokri lestvi spodrsnilo, zato se je z desno roko ulovil za lestev in si jo poškodoval.

ŽELEZOKRIVNICA (1 poškodba)

— AUDIĆ Mehmedalija, PK železokrivec. Zaposlen je bil na skupinskem prenosu bet. železa v kolobarjih. Pri dviganju kolobarja je začutil hujšo bolečino na desni strani prsnega koša.

V tem mesecu so bili sestanki po temeljnih organizacijah združenega dela, na katerih je sodeloval ves vodstveni kader. Obravnavalo se je gibanje nezgod in bolezni v času od 1. 1. do 15. 6. 1973. Na osnovi razprave in navedb navzočih ter drugih ugotovitev so bili v cilju zboljšanja stanja v posameznih TOZD sprejeti razni zaključki, kako pristopiti k ukrepom za zmanjšanje števila in resnosti nezgod pri delu in kako omejiti porast bolovanja za razne poškodbe.

Neposredni organizatorji dela so z velikim zanimanjem pristopili k reševanju tega problema, zavedajo se, da je naravno središče varnostnega zanimanja, organizacija dela, pri kateri je varnost in kontrola upoštevana pri samem poteku dela.

Kolikor se bodo sprejeti zaključki in sklepi prenesli v vsakodnevno delo lahko pričakujemo zboljšanje na tem področju.

Bojan Bambič

Celjski planinci, ki so lezli na Triglav

V Celju največ športne aktivnosti

Celje že od nekdaj slovi kot športno središče, predvsem središče lahke atletike. Od tu so doma naši največji atleti, tu jih še danes vzgajajo. Tako ni čudno, če čuti večina Celjanov željo, da se ukvarja s športom. Sicer to ni vedno atletika, je pa šport. V zadnjem času so se prav v tem kraju zelo razmahnile akcije v okviru gibanja TRIM. Čedalje več je ljudi, ki se ukvarjajo s tem koristnim konjičkom, saj se tako sprostijo od napornega dela, obenem pa je to prijetno razvedrilo. Sem sodi kolesarjenje, plavanje, hoja v planine itd. Povsod si lahko nabereš nekaj točk za pridobitev ene izmed TRIM značk.

Tudi celjski mladi Gradisovci so vključeni v nekatere športne panoge, katere sicer ne štejemo vse med TRIM discipline, ampak že kar med prave športne, vendar je končni rezultat le enak: vsem je šport v razvedrilo in sprostitev. Športne panoge, ki jih gojijo naši mladinci, so: odbojka, rokomet, nogomet, namizni tenis, streljanje. V vseh teh disciplinah tekmujejo tudi v občinski sindikalni ligi. Letošnje tekmovanje še ni zaključeno in več kot 60 podjetij se še vedno borijo za boljšo uvrstitev. Gradisova mladina je zaenkrat na 14. mestu v skupni uvrstitvi in to res ni slab rezultat. Sicer pa se jim je to dobro delovanje v občinski ligi poznalo tudi pri organiziranju mladinskih športnih iger Gradisa maja letos. Organizacija je bila namreč odlična.

Poleg tega »pravega« športa pa so nekateri navdušeni tudi za planinarjenje. Tako se je nekaj mladincev udeležilo v začetku avgusta izleta na Triglav. Po prihodu nazaj so povedali, da je bilo lepo in da bodo še šli.

Mladina pa se ne ukvarja samo s športom. Njeni predstavniki se tudi redno udeležujejo drugih akcij, ki jih pripravi občinska konferenca ZM v Celju. Tako je nekaj naših mladincev obiskovalo seminarje »za mlade aktiviste«. Na njih so izvedeli marsikaj koristnega, kar bodo prenesli v svoj mladinski aktiv in tam čimbolje uporabili pri svojem delu.

RAZPIS

Za konec novembra bo mladinska organizacija pripravila

KVIZ ZNANJA O GRADISU

Vsak mladinski aktiv, ki se bo tega tekmovanja udeležil, bo zastopan s tri člansko tekmovalno ekipo, ki bo odgovarjala na vprašanja o razvoju, ustroju in zanimivostih podjetja Gradis s svojimi TOZD.

Učni material bo vsem udeležencem pravočasno dostavljen. Želimo, da se tega tekmovanja udeležijo vsi mladinski aktivi. Tekmovalne ekipe z imeni članov bodo prijavila vodstva aktivov na rednem sestanku članov predsedstva MO 5. novembra 1973.

Mladinska organizacija
GIP GRADIS

Naredili so si lepo igrišče

Menda je mladinski aktiv Nizke gradnje eden redkih, ki se lahko pohvali, da ima na voljo dovolj prostora, kjer se mladi ukvarjajo s športom .V gradbenem naselju v Žičah so si namreč uredili že kar mali športni park, kjer igrajo nogomet, odbojko ali pa kaj drugega.

Delo na gradbiščih je naporno in vsak človek potrebuje za naslednji dan dovolj počitka; kljub temu pa se v popoldnevih najde še nekaj časa, da se vsak ukvarja s tistim, kar želi. Eni igrajo šah, drugi berejo časopise, največ mladih pa lahko najdemo tam, kjer so igrišča. V mestih take prostore ni težko najti, problem je le z zasedenostjo. Drugače pa je v oddaljenih krajih, še posebno tam, kjer gradbišče ni blizu večjih vasi. Tam se je treba znajti in nizkograjčani so se. Pljunili so v roke, pomagali so jim še stroji in igrišča so bila kmalu pripravljena. Danes se podijo po njih že kar pravi športniki. Kadar pa je slabše vreme ostanejo igrišča prazna. Takrat se ti mladinci oprimejo česa drugega. Imajo svoje sestanke, na katerih razpravljajo o svojih problemih, težavah. Zanima jih dogajanje v podjetju in v zadnjem času so precej pozornosti posvetili tudi družbenopolitičnemu življenju. Tako so sklenili, da je treba osnovno organizacijo ZK poživiti in pomladiti, med seboj pa so v ta namen izbrali mlade, ki s svojim delom zaslužijo, da so člani ZKJ. V organizacijo sta bila tako sprejeta Ivan Bašnec in Radovan Dobaj, predlagali pa so tudi še naslednje: Steva Zoriča, Stipeta Magdaleniča, Omerja Deljića, Vlada Čuhema in Milovana Džukića.

Umrl v cvetu mladosti Janez Grčar

V soboto, 8. septembra letos je kruta smrt sredi lepih planin — na Stolu iztrgala iz naše sredine člana kolektiva Janeza Grčarja, gradbenega tehnika iz Zabreznice.

Bil je v cvetu mladosti, star komaj 25 let, poročen komaj en mesec. Tako je zapustil mlado ženo, starše in sestro ter nas sodelavce, ki ga bomo ohranili v trajnem spominu.

Bil je velik ljubitelj planin in planik, toda žal so bile ravno planike tiste, ki so povzročile, da je bila njegova nit življenja tako rano pretrgana.

Pri naši TOZD Jesenice je delal komaj eno leto, in sicer na sektorju stolpnic v Kranju. Bil je priden, vesten ter dober sotovariš.

Od njega smo se poslovili v sredo 12. septembra 1973. Poslovilne besede v imenu kolektiva in svojem imenu kot osebni prijatelj je spregovoril Ivan Peskar, gradbeni tehnik.

Organiziranost mladine drugod po svetu

Včasih je dobro pogledati tudi čez svoj plot, posebno če se tam naučimo kaj novega. Naša mladinska organizacija ve, kakšne naloge ima, kaj mora delati in kako, ni pa prav, da bi živeli samo v svojem svetu, ampak se moramo zanimati tudi za dogajanja izven našega podjetja. Kolikor se bo dalo, bomo spremljali delo in družbeno življenje v naši republiki in tudi izven nje, predvsem pa nas mora zanimati delo naših sovrstnikov. Prav pa je tudi, da se spoznamo z delom sovrstnikov iz ven naših državnih meja, pri tem pa je prva stvar, da sploh vemo, kakšne mladinske organizacije in združenja obstajajo drugod. V tej številki bomo objavili podatke o mladinskih organizacijah v vzhodnih socialističnih državah, kasneje pa še zanimivosti zasluženj drugod po svetu.

ALBANIJA: Mladinska zveza dela Albanije je bila osnovana 1946. leta iz bivšega antifašističnega gibanja in Zveze komunistične mladine. Je centralizirano organizirana in ima nekaj nad 200.000 članov. Skoraj vsa njena dejavnost je usmerjena k mobilizaciji mladine za izgradnjo Albanije in realizacijo petletnih načrtov. Bistveni del vzgoje mladine poteka v delovnih akcijah. V politiki organizacija zvesto sledi politiki albanske komunistične partije.

BOLGARIJA: »Dimitrovska homunistična zveza mladine« (DKMS) deluje kot združena mladinska organizacija od začetka 1948. leta. Zajema vse sloje mladine in je organizirana centralistično po vzoru sovjetskega Komsomola. V glavnem izvršuje naloge, ki jih nalaga partija. Bistvo idejnopolitičnega dela je proučevanje zgodovine bolgarske in sovjetske komunistične partije in to v obliki krožkov. Zelo skrbi za sistem delovne vzgoje mladih. Organizacija šteje okrog 1,3 milijona članov, ki imajo prek tisoč občinskih komitejev, 28 okrožnih ter centralni komite z velikim številom profesionalnih aktivistov. DKMS je član SFDO (Svetovne federacije demokratične mladine) in MSS (Mednarodne zveze študentov).

Sodelovanje DKMS in Zveze mladine Jugoslavije se je razvijalo v skladu z našimi državnimi odnosi z vzhodnoevropskimi socialističnimi državami. Pri Bolgarih je šlo najtežje, saj je znano, da je Bolgarija v letih po resoluciji »Informbiroja« zadnja normalizirala odnose z Jugoslavijo. Naši odnosi pa so obremenjeni še z makedonskim vprašanjem. Zaradi tega je sodelovanje z DKMS slabo in se v glavnem omejuje le na turistično in obmejno sodelovanje.

NEMŠKA DEMOKRATIČNA REPUBLIKA: Svobodna nemška mladina (FDJ) je bila ustanovljena 1946. leta kot nova politična masovna organizacija, ki se je ukvarjala z raznimi aktivnostmi mladine. 1952. leta je bila FDJ proglašena za politično organizacijo mladine v NDR. Po svoji vlogi se le-ta ne razlikuje od ostalih vzhodnoevropskih mladinskih organizacij. Je članica SFDO, vendar je v odnosu na mladinsko gibanje v zahodni Evropi precej izolirana. Z našo ZMJ sodeluje v raznih oblikah, vendar vse možnosti še niso izčrpane.

MADŽARSKA: Komunistična zveza mladine Madžarske (KISZ) je bila ustanovljena 1946 leta pod imenom Zveze Madžarske narodne mladine, pozneje Zveza delovne mladine. Sedanje ime, ki je povezano z razširitvijo organizacije na vse kategorije mladine izhaja iz 1956. leta. Ne gledo na njeno transmisijsko vlogo je treba reči, da vsebuje KISZ zelo raznovrstne aktivnosti. Dalje velja omeniti, da je bila KISZ, s katero ZMJ zelo široko sodeluje (zlasti obmejno), edina vzhodnoevropska mladinska organizacija, ki je po avgustu 1968 dajala iniciative ra raznovrstno sodelovanje, tudi na političnem področju. Seveda to ne pomeni neke popolne samostojnosti KISZ v odnosu do države in partije ter drugih, je pa vseeno dobrodošlo dejstvo.

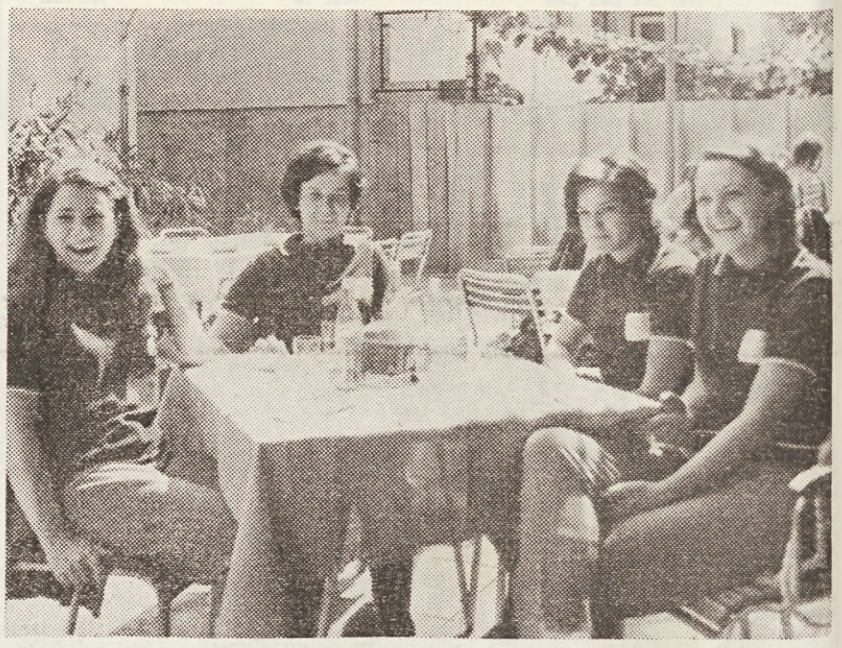

Mladi so povsod po svetu radi veseli

POLJSKA: Na Poljskem je 1948. leta nastala Zveza poljske mladine, ki je združila več organizacij v eno. Ta zveza je uspešno delovala do 1956. leta, ko so bile ustanovljene nove mladinske organizacije: Zveza socialistične mladine Poljske, Zveza kmečke mladine Poljske, Zveza Poljskih študentov in Organizacija hercerjev. Vse te organizacije so povezane v Vsepoljski komite mladinskih organizacij, ki ima koordinativno vlogo. Največ uspeha pri združevanju in aktiviranju mladine pa ima Zveza kmečke mladine. Naše sodelovanje s poljskimi mladinskimi organizacijami je bolj skromno, vendar je v razvoju.

ROMUNIJA: Zveza komunistične mladine Romunije je nastala 1948. leta iz prejšnje 1946. leta ustanovljene Nacionalne federacije demokratične mladine Romunije, v kateri so bile združene vse napredne mladinske organizacije. Zveza komunistične mladine Romunije deluje pod neposrednim vodstvom partije. Ima okrog 2,5 milijona članov. Njeno osnovno delo je vzgajanje mladine v komunističnem duhu skozi delo, učenje in tekmovanje v proizvodnji. Predsednik CK Zveze mladine Romunije je istočasno tudi minister za mladino. Poleg drugih aktivnosti posvečajo veliko skrb obrambni vzgoji mladine. Na sploh je za njih značilna močna aktivnost na notranjepolitičnem in zunanjepolitičnem področju. Naše sodelovanje z Zvezo komunistine mladine Romunije je dokaj dobro, vendar še niso izčrpane vse možnosti.

ČSSR: Centralni svet mladinskih organizacij ČSSR je bil ustanovljen 1948. leta. Ta organizacija je vključevala 1,3 milijona članov. Poleg tega pa še 800.000 pionirjev. Delovala je po znanih metodah zelo šablonsko, postajala je vse bolj monopolistična in zbirokratizirana. Ukvarjala se je skoraj izključno s političnimi vprašanji, velik del članstva pa je bil neaktiven. Organizacija je bila popolnoma odvisna od partijskih direktiv. V začetku 1968. leta se je ta organizacija zbudila in začela delovati na uresničevanju ciljev takratne januarske politike. Prišlo je do reorganizacije, ki je imela namen združevati mladino po njenih interesih. Nastale so nove organizacije, v katerih je bilo članstvo popolnoma prostovoljno. Tako je prišlo do formiranja Federacije mladinskih organizacij, v kateri so delovale posamezne organizacije s prostovoljnimi programi.

Mladina v ČSSR je krepko sodelovala prav v uresničevanju januarske politike, zato je razumljivo, da je bila po intervenciji vsa mladinska aktivnost močno omejena.

Zaključki zborov mladih samoupravljavcev

Danes objavljamo zaključke zborov mladih samoupravljavcev, ki so potekali povsod po Sloveniji. Ti zaključki so osnova za delo na področju družbenoekonomskih odnosov v aktivih, kakor tudi delovna obveza občinskih konferenc in republiške konference ZMS.

V vseh TOZD je nujno, da so povsod organizirani aktivi ZMS. Za njihovo učinkovito delovanje je zelo pomembna povezanost z ostalimi aktivi in samo TOZD, odločanje o pomembnih zadevah pa ne sme biti prenešeno iz aktiva na nivo skupne organizacije. Tudi mladi se moramo aktivno vključiti v izvajanje delavske kontrole, katerega sestavni del je informiranje. V prizadevanjih nas mladih za čim kvalitetnejše in čimprejšno uveljavljanje delavskih amandmajev se moramo povezati in vključevati v delo drugih družbenopolitičnih organizacij, zlasti ZK in ZMS. Najnaprednejše in najsposobnejše mladince moramo usmerjati v članstvo ZK. Probleme s področja izobraževanja moramo reševati predvsem mi mladi in na njih opozarjati vodstva podjetja, samoupravne organe in tudi zunanje dejavnike. Mladi moramo zahtevati, da se aktivirajo vse izobraževalne institucije znotraj delovnih organizacij in tudi zunaj nje.

Aktivom ZMS bi morala biti v podjetju zagotovljena materialna osnova in tudi drugi pogoji za aktivno delovanje. V odnosu do samoupravnih organov, družbenopolitičnih in drugih organizacij naj bo aktiv ZMS v TOZD samostojen in v zvezi z njimi demokratičen in enakopraven. Priboriti si moramo, da je v statutu podjetja tudi člen, s katerim bo zajamčena možnost dela funkcionarjev v družbenopolitičnih organizacijah med delovnim časom z določenim številom ur tedensko ali po potrebi.

Organiziranju mladih delavcev v zunanjih obratih moramo posvečati prav posebno pozornost. Zato moramo organizirati mlade v teh sredinah v samostojen aktiv ZMS ne glede na to, ali je ta obrat TOZD ali ne. Aktivno se moramo vključiti v priprave na volitve v samoupravne organe in organe družbenih in političnih skupnosti, kjer si moramo izboriti čimveč mladih, sposobnih delavcev pri družbenem odločanju.

Posebno področje, s katerim se moramo spopasti, je socialno razlikovanje. Našo akcijo predstavlja dosledno odpravljanje tistega socialnega razlikovanja, ki ni rezultat delitve po delu.

Učenci v gospodarstvu, ki predstavljajo podmladek delavskega razreda, se izobražujejo v slabih pogojih. Treba je izboljšati materialno osnovo poklicnih šol in jih izenačiti z ostalimi srednjimi šolami, prilagoditi in urediti pa je treba tudi učnovzgojne programe za posamezne vrste poklicev.

Zastaviti moramo vse sile za izgradnjo družbenih stanovanj, ki bodo dostopna za vsakogar, torej tudi za mlade delavce, posebej za tiste, ki imajo najmanjši osebni dohodek.

Zbori mladih samoupravljavcev naj bodo kot oblika dela ZMS organizirani tudi v bodoče kot stalna oblika dela po interesnih sferah. Vsebinska osnova zborov mladih samoupravljavcev pa mora biti razreševanje vprašanj, ki so za mlade iz določene sredine specifična (kadrovska vprašanja, stanovanjska vprašanja, izobraževanje, šport, rekreacija itd.).

N. G.

Gradisovci — zbrani za defile ob otvoritvi iger

Strumno končni zmagi naproti

Ekipa odbojkašev nas je solidno zastopala

ŠIG 73 - ponovno zmaga

2.300 športnikov — 66 delovnih organizacij — organizacija tekmovanja odlična

Od 31. avgusta do 2. septembra so bile v športnem parku Kodeljevo XXIII. letne športne igre gradbincev Slovenije, katerih se je udeležilo rekordno število udeležencev, kar 2300 iz 66 podjetij. Že v prejšnji številki Gradisovega vestnika smo omenili, da smo po nekajletni dominaciji Ingrada iz Celja ponovno zasedli prvo mesto. In kako smo ta rezultat dosegli? Ali so drugi nazadovali, ali smo se mi tako popravili? To so vprašanja, ki nas zanimajo po uspešni zmagi na tako pomembni manifestaciji, kot so športne igre gradbenih delavcev Slovenije.

Pa pojdimo lepo po vrsti, da ne bo zmešnjave. Pri otvoritvi seveda ne moremo začeti, ker je bila ta šele tretji tekmovalni dan, ko so bili na Kodeljevem zbrani že vsi športniki gradbinci. Do takega razporeda je bil organizator prisiljen zaradi velikega števila prijavljenih ekip v nekaterih panogah (kegljanje, namizni tenis), saj v dveh dneh ni več možno izvesti takega tekmovanja. Vsekakor je to podatek, ki daje nemalo skrbi bodočim organizatorjem, saj bodo že naslednja tekmovanja trajala kmalu že teden dni, kot npr. svetovno prvenstvo, če bo šlo vse po teh stopinjah. Tretji dan tekmovanja je bila torej svečana otvoritev. Tako kot že nekaj let nazaj vse v smislu olimpiade. Manjkale niso niti fanfare, niti svečani defile nastopajočih in dviganje zastav iger. Seveda je med dviganjem zastave donela jugoslovanska himna. Tudi vojaki so imeli svojo točko. Po nagovoru gen. direktorja SGP Grosuplje, Alojza Nebca so se tudi uradno začele XXIII. športne igre gradbincev Slovenije.

Tekmovanja so bila že v polnem teku od naših pa so se vsi še dobro držali. Bolj ko se je bližal konec, bolj smo bili zaskrbljeni. Ingrad si je med tem »privoščil« že dva spodrsljaja saj so njihovi nogometaši izpadli že v predtekmovanju pa tudi balinčkarji se niso odrezali.

Mi smo dosegli uspeh. Pa ga razčlenimo po posameznih panogah in videli bomo, da smo ga dosegli zaradi izboljšanja stvari, ki so bistveno vplivale na razplet dogodkov na športnih igriščih. To je predvsem celoletna športna aktivnost, ki jo je večina naših delavcev — športnikov gojila v svojih panogah. Šport je postal del proizvodnega procesa.

Najbolj so nas od naših ekip razveselili šahisti, ki so že nekaj let rak-rana na ŠIG. Tudi tokrat smo se bali, da bo tako. Toda premagali so celo sami sebe, saj so bili v skupini z lanskimi zmagovalci — Pionirjem iz Novega mesta. Ker so premagali tudi te, pa čeprav z malo sreče, so se uvrstili v finalno skupino, to se pravi v najslabšem primeru 6. mesto. Fantastičen uspeh. Kdo se ne bi razveselil še zmag nogometašev, ki so nato morali priznati premoč nogometašev iz Grosuplja. Pri vsem tem so bili pingpongaši tako veseli teh zmag, da so skoraj pozabili na svojo tekmo.

Medtem smo zvedeli tudi rezultate iz drugih igrišč. Odbojkarji so precej slabo začeli že uvodno tekmo proti Konstruktorju, ki je v prvem setu povedel kar s 7 : 0. Že smo vsi prisotni mislili na polom, pa so se stvari začele obračati. Nekaj menjav in odličnih »udarcev« Murovca in Nučiča in že je bil rezultat 8 : 8. V nadaljevanju so igrali zbrano in zasluženo slavili zmago. Tako je šlo vse do konca, ko so jih premagali odlični igralci Salonita.

Kljub dobri uvrstitvi, pa so nas edino odbojkarji razočarali na teh igrah. Pa ne zaradi uvrstitve temveč zaradi neodgovornosti. Na tekmo za 3. mesto so zamudili in jo tako izgubili brez borbe. To pa je bil potem velik črn madež na skupno osvojeno prvo mesto, ki bi ga ob malo večji zbranosti prav gotovo ne bi bilo treba.

Tudi odbojkarice so nas razveselile saj so v skupni uvrstitvi zasedle odlično drugo mesto. Šele v finalu so klonile proti igralkam Ingrada iz Celja.

Strelke in strelci so samo še potrdili svojo kvaliteto saj so moški z 2. mestom in ženske z 3. mestom veliko pripomogli k osvojitvi skupnega prvega mesta.

Medtem ko so bili balinčkarji solidni in osvojili 5. mesto pa so se pingpongarji odrezali in ponovno osvojili prvo mesto. Seveda je bil finalni boj z Ingradom tokrat še posebno razburljiv, saj so bili Ingradovci tokrat prepričani, da nam bodo že dolgoletno dominacijo v tej panogi odvzeli. Najeli so celo znanega trenerja Sazonov Anatola, ki jih je pripeljal na igre. Toda več kot častne točke niso dosegli

Tudi kegljači so bili solidni. Po prvem dnevu je kazalo še celo bolje, nato pa so nastopili kegljači iz Zasavja pa smo zdrknili iz 3. na 8. mesto. Veliko bolj pa so nas razveselile kegljačice, ki so si tudi tokrat priborile prvo mesto.

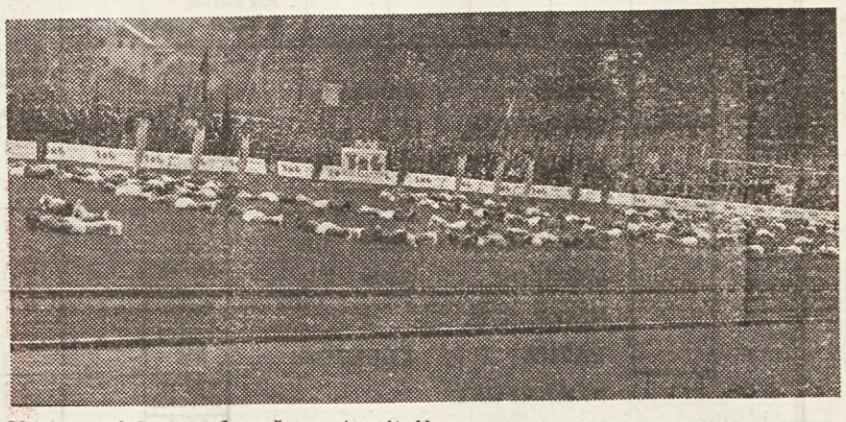

Nastop vojakov med svečano otvoritvijo

Tako kot ekipno so se naši športniki odrezali tudi posamezno in po posameznih disciplinah osvojili naslednja mesta. Kegljanje moški: 14. Peter Curk, 27. Drago Tarman, 41. Anton Irt, 98. Anton Vidic, 133. Anton Milkovič, 139. Ivo Praprotnik. Kegljanje ženske: 3. Lojzka Lešnik, 13. Minka Remic, 15. Ljuba Tome, 19. Danica Kenda. Streljanje moški: 3. Josip Humek, 4. Ignac Kokelj, 7. Ludvik Šnajder, 29. Slavko Stanovnik, 128. Valter Masten. Streljanje ženske: 7. Marica Langeršek, 9. Antonija Zupančič, 16. Alojzija Stanovnik. Namizni tenis-moški: 1. Matija Krnc, 6. Janez Kohne, 10. Janez Pogačnik, 42. Drago Dolenc. Namizni tenis-ženske: 6. Fujs Štefka, 9. Silva Škreblin.

Med seštevanjem vseh točk smo bili pred svečanim zaključkom nestrpni. Želja za zmago in čim boljšo uvrstitvijo je dala rezultate. Ponovno smo stali na najvišji stopnici.

Tov. Jernej Jeršan je kot vodja ekipe v imenu vseh Gradisovcev prevzel iz rok predstavnika Republiškega odbora sindikatov gradbenih delavcev Slovenije prehodni pokal.

Težko priborjeni prehodni pokal bo leto dni v naših vitrinah. Toda naj ne bo samo v okras, temveč v spodbudo, da bi se tudi za prihodnje igre marljivo pripravljali. Zato začnimo že sedaj misliti na to.

Med športniki velja načelo, da je veliko lažje pokal osvojiti, kot pa ga obdržati.

Drobne z igrišč

Zelo veselo je bilo ob zaključku iger, ko se je napovedovalec pri razglasitvi rezultatov nekajkrat zmotil in povedal, da so strelci podirali keglje.

•

Med našimi kegljači je bilo posebno v začetku zelo veselo. Prvi je metal Curk in dosegel odličen rezultat. Kot kaže je prav njegov odličen rezultat slabo vplival na ostale. Namesto bolje, so metali vse slabše in tako ob koncu »pristali« na 8. mestu.

•

Med najbolj zaposlenimi na igrah je bil poleg organizatorjev tudi dežurni zdravnik. Poškodb je bilo veliko, posebno pri nogometaših, saj so jih morali nekaj odpeljati celo z rešilnim avtom v bolnišnico. M.K

PRIHODNJE LETO SGP PIONIR

Ob zaključku XXIII. letnih športnih iger gradbenih delavcev Slovenije se je sestala tudi Komisija za šport in rekreacijo pri RO sindikata gradbenih delavcev Slovenije in predlagala, da bi bile naslednje športne igre v Novem mestu, kjer bi vlogo organizatorja prevzel SGP PIONIR. Tudi predstavniki tega podjetja so se že načelno strinjali s tako odločitvijo.

Tudi odbojkašice so bile tokrat odlične

Odličen udarec Murovca in prva zmaga je bila zagotovljena

Nogometaši med srečanjem z Bežigradom

Križanka

4. OKTOBER

GRADIS

1945 — 1973

SESTAVIL M. HERNEC

			MARIB. GL. IGR. (CIGOJ)	OSEB. ZAIMEK		IME PISATEL. NEGRI	UMRLI TENOR. (MARIO)															
SLOV. ČASOP.					VODNA RASTL.					RADIJ / ANTON INGOLIČ			TOV. V NIŠU / GR. BOG. NESREČE			IZRAEL. PREDS. / NORGE				SRB. MOŠKO IME			
GLAVNO MESTO JORDAN.					ŽENSKO IME						POLET, ELAN	100 m² / GLASILO IT. SOC. STR.			FR. SMUČ. AUGERT / IME REMBRANDTA					PLIN	ENA NAŠIH TOZD	KRATICA ZA EVROPO	STARI OČE
ZNANA TV DRUŽBA				NEUMEN	KDOR DELA ANALIZO / GROBO OR. SUKNO											NA OGLED / POMOŽ. GLAGOL							CIRINGER IVAN
ILO						USA / ZNAK ZA POLM.				ŠIROKA NEST. UL. / POSNEMANJE								PREPROST SLIKAR / AMPER					
KART. IZRAZ			KALO OBRABA / 2. ČRKA ABEC.										UMRLI ČEŠKI LUTKAR	DOM. ŽEN. IME / PRIP. FR. TER. ORG.					ITAL. FILM. IGRALEC				
DIŠEČA SMOLA						GL. MESTO POKRAJINE ALBERTA V CDN										DREVO Z BELIM LUBJEM	ZGORNJI DEL SOBE						
G.E.							KRATICA ZA DUŠIK		NAŠ POLOTOK / SOC. POLOŽAJ						BEDRAČ STANKO / NAGROB. NAPIS								
"							KONICA				ODLOMEK / NEDELAVNOST												
"							PRVOTNI PREB. AP. POL.					SEDEŽ ENE NAŠE TOZD											
"							DOM. MOŠKO IME					OBVESTILO NAMIG / RIMSKI POZDRAV											
"							DNEVNO NAJ. DELO / BELA KOVINA						DEL POTI / HOMERJEV EP					TEMELJNA RESNICA					
OKOREN, NENARAVEN				STARI OČE	KRAPINA	Q			PALIKOVIĆ							VLADARSKI NASLOV	VELIKO PODJETJE TRUST		OKRAJ. ZA »OPUS«	DREZ OBLAČILA GOL	ČRN (SRH.)	GALIJ / MORALA NRAVI	
DELNI PRISP. DELEŽ						OSIJEK / ŽUŽELKA KI PIČI			KAJNOV BRAT					FRANC KLINE / POZIV APEL			VODJA UP. SUŽNJEV / ZENONOV HAUK						
OBILICA ZRAKA SVEŽINA									NADAV AZIO	SAMO-GLASNIK / VODNA ŽIVAL		IVAN KERŠIČ			REPUB. SANIT. INSPEK.				UŠJE JAJČECE / NOVOSEL				
POČELO DADAIZMA					IZDEL. SIRA / STRAN NEBA						KEMIČNA OZNAKA ALUMINIJA				NAJMAN. DEL SNOVI / π					USTANOVITELJ PERZIJSKE DRŽAVE	MARIE JOSE		
GRADIŠOV VESTNIK	TOMO BAH / CITRONE			ŠALJIVA BODICA / DEDNA ZAŠNOVA							URAN	ZAKLJ. IZPIT / LITER								AM. VEG. AGENC. / HALOG. ELEM.			
BELG. IND. MESTO						IZLIV / EAST												UNIČE-VALKA ŽELEZA				OSEBNI ZAIMEK / ZRCALO	
SRBO-HRV. VEZNIK		MESTO V FRANC. / GORA V JULIJCIH							ČISTOST SNAŽNOST									SOVJ. ŠAH. VELEM.					
REČNE RIBE						AKAD. KLUB	KUPLEN SLAVKO / KLEMENČIČ											PREDLOG			SIMBOL ZA GADO DINIJ		KOLAR ALOJZ
DEL VOZA				RADIOAK. PLIN / ARGON																RANA	JEZERO V KANADI		
ZOLAJEV ROMAN					OGLJAR. PRIPRAVA / IT. MESTO V SAL.-BAL.														ŽESNITEV / KAČA VELIK.				
PORTUGALSKO MESTO						GORA IZ NOB / LIRA												AGENT 007 / ORODJE ŠIVILJE				NOGOM. KLUB	MIST. RISBA V HINDUIZ.
IVAN TRAFELA				NASPROT. OD STARA / NAZIV ZA STAR. ŽEN.																			
REKA NA SEV. SZ						IVO ANDRIČ	JUG / ŽELEZ. KOMP.		ČITAJTE NAŠE GLASILO	SNOV TVARINA	ANGELA BABŠEK	PREDHODNIK PLUGA	BIBLIJSKA OSEBA	ZELENICA V PUŠČAVI	SEVER	ATLETINJA / LAT. VEZNIK							
VALJEVO			PLODOVI OLJKE / GERM. OREL						LUTKA / PRINC IZ MAHABH.										MAKEDONSKI PLES				NEVTRON / TRAČNICA
VELIKA PRAVA, MB	GRADBENA IZDELEK / SRED. VRTENJA	PRIKO / ZODRED. VEZNIK													TRENJE / ŠTEVNIK				KREMA ZA SONČ. / UNITED NATIONS			SLOV. TEDNIK / MARIBOR	
ŽIVAL IZ DRUŽ. ŽIRAF						GR. JUNAK PRED TROJO					KRAJ OB PROGI ZID. M.-LJ.					SRBSKO MOŠKO IME							
DESNI PRITOK SAVE											ČLOVEK Z VEL. OČMI					SHOV NA RAZB. VODI					MESTO JUŽNO OD TORINA		

SEVERNO MESTO	OPIS GORA IN VOD. TOK.	TEŽNJA PO KOLONIJAH	RIMSKI BOG LJUB.	OSEBNI ZAIMEK	DUŠIK / PRISTAN. V KALIF.																	
PRISTAŠ MEHKE IGRE VŠAH			MLEČNI IZDELEK / GOROVJE V JUŽ. AM.		DEL OBRAZA / POŽIGALEC RIMA																	
ENAKI SAMOGLAGNIKI			SINOVE ŽENE / Y	POLDRAG KAMEN / STARA MAMA																		
ISTOČASNO																						
ITAL. OS. ZAIMEK																						
DELIBES LEO																						
MESTO OB DONU																						
OWE IN				OLIMP. IGRE / RUSKI KUHAL.																		
KOLES. DIRKA V ITAL.					KUHINJ. POSODA / TEREN. VOZILO																	
EGIP. BOG SONCA																						
DANSKI OTOK				SKAND. DROBIŽ																		
UGLAJEN, NEŽEN				VREDN. PAPIR / NIKOLA TESLA																		
VRSTA VINA																						
PRIPAD. JEHOV. PRIČ																						
KONEC MOLITVE					KAZAL. ZAIMEK																	

SLOV. ČASOP.																						
GLAVNO MESTO JORDAN.																						
ZNANA TV DRUŽBA																						
ILO																						
KART. IZRAZ																						
DIŠEČA SMOLA																						
G.E.	CELJE	OBRATI:																				
"	JESENICE	KO LJ.																				
"	KOPER	KO MB.																				
"	LJUBLJANA	LIO ŠK. L.																				
"	LJ.-OKOLICA	OGP LJ.																				
"	MARIBOR	SPO LJ.																				
"	NIZKE GR.																					
"	RAVNE	ŽELEZOK.																				
"	FRANKFURT																					
OKOREN, NENARAVEN																						
DELNI PRISP. DELEŽ																						
OBILICA ZRAKA SVEŽINA																						
POČELO DADAIZMA																						
GRADIŠOV VESTNIK																						
BELG. IND. MESTO																						
SRBO-HRV. VEZNIK																						
REČNE RIBE																						
DEL VOZA																						
ZOLAJEV ROMAN																						
PORTUGALSKO MESTO																						
IVAN TRAFELA																						
REKA NA SEV. SZ																						
VALJEVO																						
VELIKA PRAVA, MB																						
ŽIVAL IZ DRUŽ. ŽIRAF																						
DESNI PRITOK SAVE																						